

Buskerud
fylkeskommune

Næringsanalyse Buskerud

Knut Vareide
Telemarkforskning-Bø
Arbeidsrapport 19/2007

Forord

Denne rapporten er utarbeidet på oppdrag fra Buskerud fylkeskommune og er den niende rapporten i en serie årlige næringsanalyser, som tidligere ble utarbeidet for Østlandssamarbeidet. De enkelte fylkeskommunene er nå oppdragsgivere hver for seg, men samarbeider fremdeles om de årlige næringsanalysene. I 2007 er det utarbeidet næringsanalyser for Akershus, Østfold, Telemark, Buskerud, Hordaland, Vestfold, Sogn og Fjordane og Nord-Trøndelag.

Data er hentet inn fra bedrifts- og foretaksregisteret i Statistisk Sentralbyrå, Enhetsregisteret og fra Credit Informs base over regnskapsdata fra regnskapspliktige foretak. En del statistikk over befolkning, pendling og sysselsetting er i tillegg hentet fra statistikkbanken i SSB.

Disse basene er koblet og bearbeidet for å få fram analysene i denne rapporten. Analysene belyser utviklingstrekkene og variasjonene i den regionale næringsutviklingen, og sammenhengene mellom befolkning, næringsstruktur, sysselsetting og næringsutvikling.

Det ble satt ned en prosjektgruppe, som har definert de problemstillinger som er tatt med i denne rapporten, bestående av: Enok Bye (Akershus fk), Amarjit Singh, (Buskerud fk), Cato Rasmussen (Telemark fk) og Torodd Hauge (Østfold fk). Denne gruppen har diskutert tema, presentasjonsform og resultater underveis i arbeidet.

Rapportene er utarbeidet i tidsrommet august til november 2007, og tar for seg utviklingen i næringsliv, arbeidsliv og befolkning i regioner og kommuner i Norge, i perioden 2000 til 2006.

Knut Vareide fra Telemarksforskning-Bø har vært prosjektleder, utført analysene og skrevet rapporten. Resultater og tolkninger i denne rapporten er prosjektlederens ansvar.

Knut Vareide

Telemarksforskning-Bø

Innhold

Innhold	2
Sammendrag og konklusjoner	3
Befolkning	5
Attraktivitetsbarometeret for regioner	12
Attraktivitetsbarometeret for kommuner	14
Arbeidsplasser	19
Pendling	23
Arbeidsmarkedsintegrasjon	24
FoU og SkatteFUNN	25
Nyetableringer	28
Lønnsomhet	34
Vekst	39
Næringstetthet	43
NM i næringsliv - regioner	44
NM i næringsliv - kommuner	46

© Telemarksforskning-Bø 2007
Arbeidsrapport nr. 19/2007
ISSN 0802-3662

Telemarksforskning-Bø
Postboks 4
3833 Bø i Telemark
Tlf: 35 06 15 00
Fax: 35 06 15 01
www.telemarksforskning.no

Sammendrag og konklusjoner

I denne analysen behandles en rekke tema som har betydning for næringsutviklingen i Buskerud, og fylkets kommuner og regioner.

Den første delen av rapporten tar for seg utviklingen i befolkningen, pendlingen og arbeidsmarkedet. I kapitlene om attraktivitetsbarometeret analyseres disse temaene i sammenheng, for å måle attraktiviteten i fylkets regioner og kommuner.

Utviklingen i næringslivet blir oppsummert i "nærings-NM" sist i rapporten, der resultatene av næringslivsindeksen presenteres. Næringslivsindeksen gir en samlet vurdering av utviklingen i næringslivet, basert på indikatorer for nyetablering, vekst, lønnsomhet og næringslivets størrelse.

God lønnsomhet og vekst i næringslivet i Buskerud

Næringslivet i Norge er inne i en sterk vekstperiode. En høy andel av bedriftene har vekst i omsetning, det etableres flere nye foretak enn tidligere, og sysselsettingen i privat næringsliv vokser raskt. Den økonomiske veksten gjør seg også gjeldende i Buskerud. Veksten i næringslivet i Buskerud er omtrent som resten av landet, men næringslivet i Buskerud har høyere lønnsomhet enn landsgjennomsnittet.

Regionale variasjoner i næringslivet i Buskerud

Hallingdal er den regionen i Buskerud med høyest andel vekstforetak. Lønnsomheten er imidlertid best i Drammensregionen. Drammensregionen har også flest nyetableringer. Den samlede næringsutviklingen, målt med næringslivsindeksen, viser at Drammensregionen, Ringerike/Hole og Hallingdal har en god næringsutvikling, sammenliknet med andre regioner i landet. Lier er rangert som nummer fire i landet når det gjelder næringsutvikling, og kommuner som Hol og Drammen gjør det også godt. Midt-Buskerud er eneste region i Buskerud som er rangert under gjennomsnittet.

Buskerud er et attraktivt fylke

I denne rapporten presenteres også analyser av regioners og kommuners attraktivitet, i betydningen av å trekke til seg innbyggere. Analysene tar utgangspunkt i netto innenlands flytting i forhold til utviklingen av antall arbeidsplasser i de siste årene.

Buskerud har hatt netto innflytting til andre deler av landet de siste seks årene. Dette har bidratt til vekst i befolkningen, og at Buskerud har opprettholdt sin andel av landets befolkning.

Regionale variasjoner i attraktivitet

Ringerike/Hole, Drammensregionen og Midt-Buskerud er attraktive regioner, som trekker til seg innbyggere i større grad enn veksten i arbeidsplassene skulle tilsa. Ringerike/Hole er den femte mest attraktive regionen i landet. Kongsbergregionen er middels attraktiv, mens Hallingdal framstår som lite attraktiv. I Hallingdal er det en relativt stor utflytting til andre deler av landet, til tross for en god næringsutvikling. Regionene nærmest Oslo drar nytte av nærheten til dette store arbeidsmarkedet, mens Hallingdal ligger isolert til og har små pendlingsmuligheter til befolkningen.

Befolkning

Befolkningsutviklingen har stor betydning for næringsutviklingen. Derfor vil denne næringsanalysen innledningsvis ta for seg en del demografiske utviklingstrekk. Senere vil befolkningsutviklingen bli tatt med som viktige forklaringsfaktorer for å forklare regionale variasjoner i næringsutviklingen.

I denne utgaven av næringsanalysen er det også et kapittel om attraksjonskraft, hvor flyttestrømmene står sentralt.

Alle tallene er hentet fra SSB.

Utvikling 1951-2007

Befolkningen i Buskerud nådde sitt maksimum i 2007, da befolkningen var på 247 655.

Buskerud har hatt vekst i folketallet hvert år siden 1951. Veksten har imidlertid variert mye i ulike perioder.

På 50 og 60-tallet var veksten jevnt høy, med vekstrater mellom 0,5 og 1 prosent per år.

Tidlig på 70-tallet lå vekstratene mellom 1 og 1,5 prosent pr år. Etter dette var befolkningsveksten lavere, spesielt rundt 1990. I de siste årene har befolkningsveksten igjen tatt seg opp.

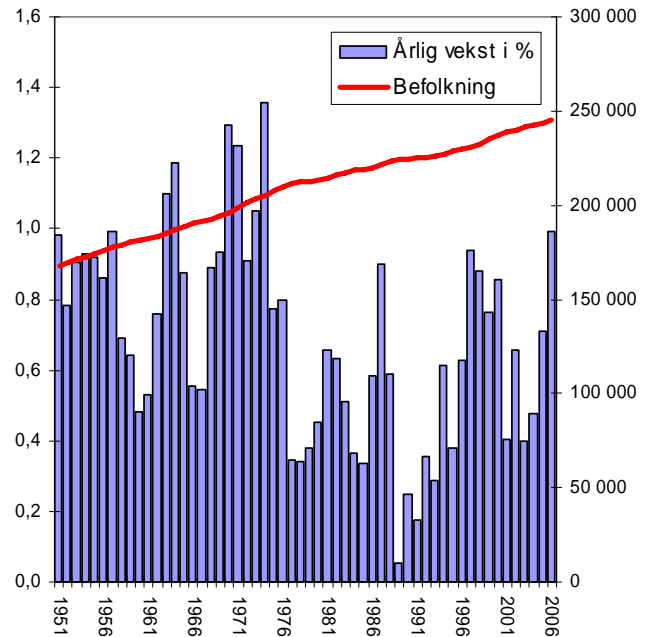
Buskeruds andel av Norge

Når vi betrakter Buskeruds andel av befolkningen i Norge, ser vi at Buskerud ikke økte sin andel av befolkningen på 50- og 60-tallet. Da var befolkningsveksten ganske sterk på landsbasis.

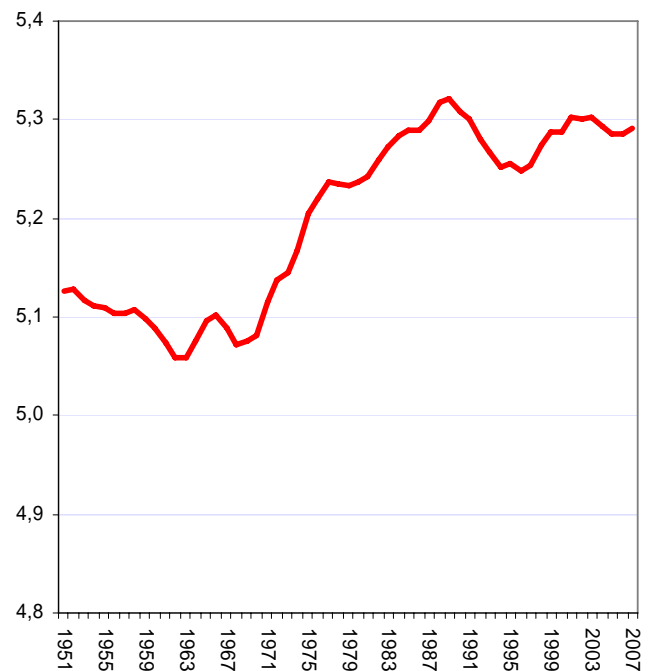
Buskerud økte derimot sin andel av befolkningen på 70- og 80-tallet, da befolkningsveksten i Norge var ganske lav. Rundt 1990 tapte Buskerud befolkning i forhold til resten av landet, men har økt litt igjen etter dette.

Fylkets andel av befolkningen kan være et mål for hvordan Buskerud hevder seg i konkurransen med resten av landet.

I de siste 20 årene har det ikke vært noen klar tendens, da andelen av landets befolkning har gått litt opp og ned.

Figur 1: Folketallet i Buskerud (høyre akse), og årlige vekstrater (venstre akse).

Figur 2: Buskeruds prosentvise andel av befolkningen i Norge.

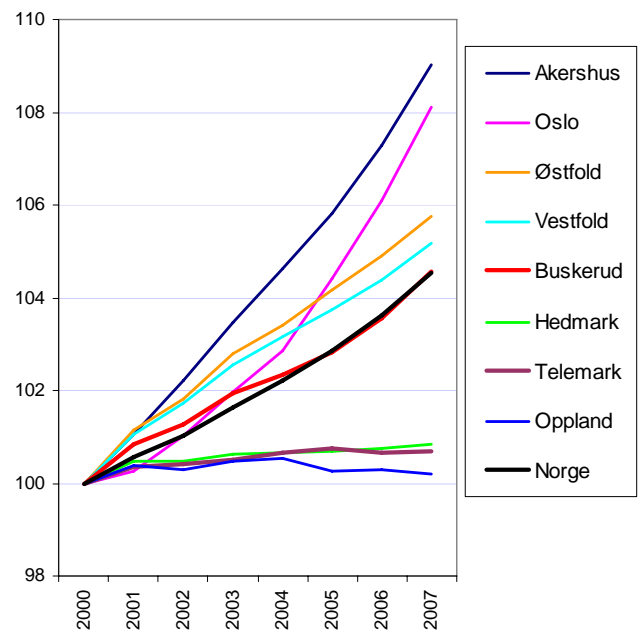
Buskerud og nabofylker etter 2000

Folketallet i Buskerud har utviklet seg svært likt landsgjennomsnittet etter 2000.

På landsbasis er befolkningsveksten vært ganske sterk etter 1990, etter å ha vært lav på 80-tallet. En del av den økte veksten kommer av økende innvandring.

På Østlandet er det Akershus og Oslo som har hatt sterkest vekst. Her øker folketallet med over en prosent i året.

Telemark, Hedmark og Oppland har hatt stagnasjon i folketallet.

Figur 3: Befolkning, indeksert slik at 2000=100.

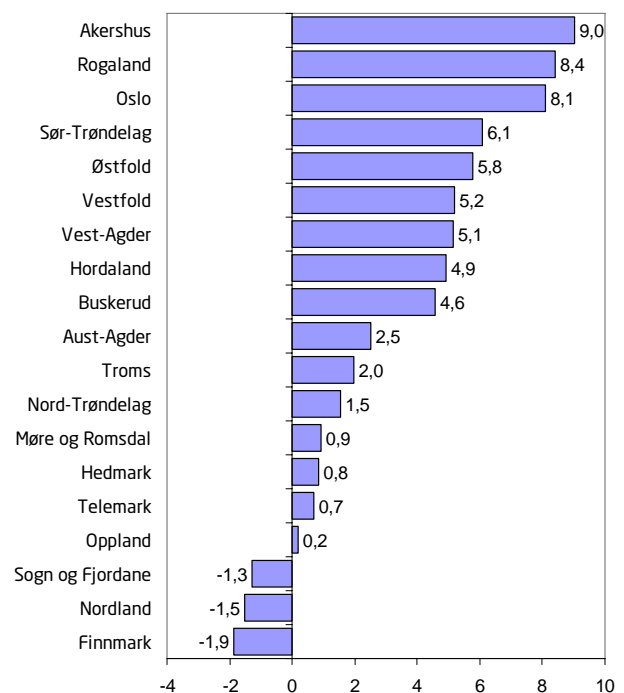
Buskerud blant andre fylker

På landsbasis er det bare Rogaland som har hatt like høy folketallsvekst som Oslo og Akershus. Disse tre fylkene skiller seg ut fra de andre med høyere vekst enn de andre fylkene.

Buskerud og Vestfold er blant fylkene som har vekst litt over landsgjennomsnittet på 4,5 prosent. Andre fylker i denne gruppen er Sør-Trøndelag, Østfold, Vest-Agder og Hordaland.

I Finnmark, Nordland og Sogn og Fjordane har befolkningen sunket etter 2000.

De fylkene som har best befolkningsutvikling har alle sterke fylkessentra. Troms, som ligger mellom nedgangsfylkene Nordland og Finnmark, har sannsynligvis oppnådd vekst på grunn av et dynamisk senter i Tromsø. Sogn og Fjordane, som i liten grad har bysentra, har nedgang.

Figur 4: Befolkningsvekst i prosent fra 2000 til 2007.

Befolkningsutviklingen dekomponert

Befolkningsendringer kan splittes opp i tre komponenter:

- ◆ Fødselsoverskudd, som er differansen mellom antall fødte og døde
- ◆ Netto innvandring, som er antall innvandrere fratrukket antall som flytter ut av landet
- ◆ Flyttebalansen innenlands, som er differansen mellom antall som flytter inn fra andre deler av landet og antall som flytter ut

I Buskerud har det vært fødselsoverskudd i de siste årene. Dette skyldes at fylket har hatt netto innflytting fra andre deler av landet i mange år. Det er de unge som oftest flytter. Dermed øker andelen unge kvinner som føder. Samtidig vil andelen eldre bli lavere, noe som reduserer antallet døde i forhold til befolkningen.

Det har også vært netto innflytting til Buskerud fra andre deler av landet i de fleste årene. I 2003 og 2004 var det imidlertid en liten netto utflytting.

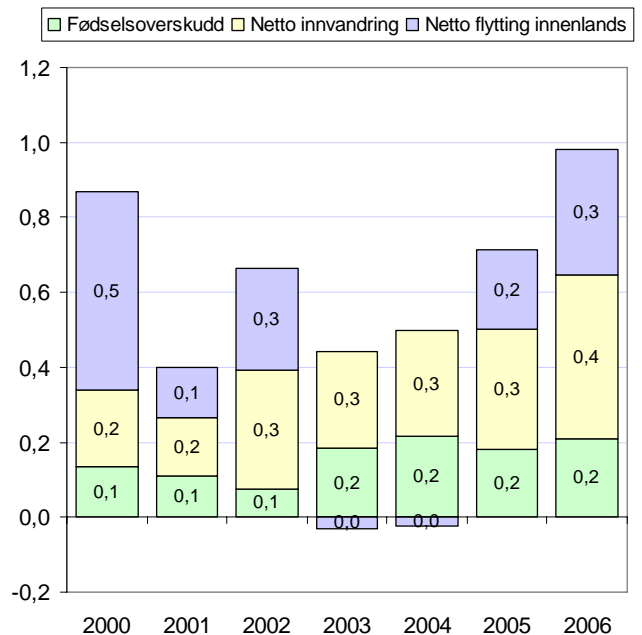
Buskerud har også en økende netto innvandring. I begynnelsen av perioden var bidraget fra innvandringen bare 0,2 prosent, men dette har økt til 0,4 prosent i 2006.

Dekomponert utvikling etter 2000

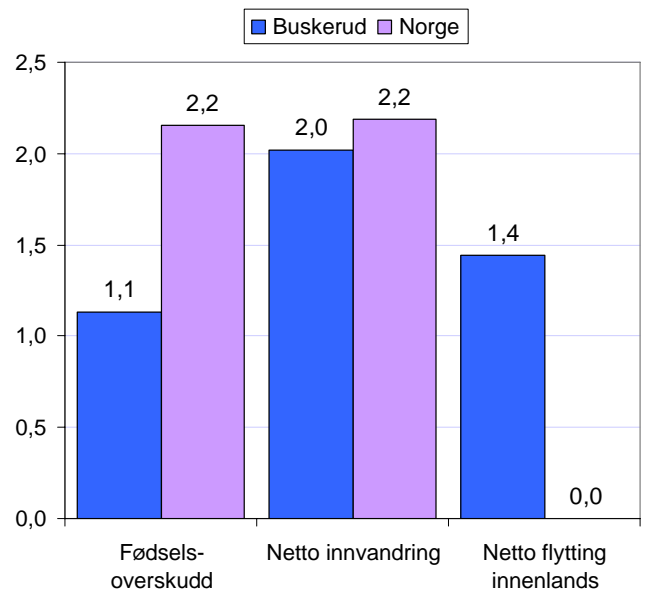
Siden 1. januar 2000 har det vært et fødselsoverskudd i Norge tilsvarende 2,2 prosent av befolkningen. I Buskerud har det vært et fødselsoverskudd på 1,1 prosent.

Innvandringen til Buskerud har vært på 2 prosent for hele perioden, litt lavere enn landsgjennomsnittet på 2,2 prosent.

Buskerud har hatt en netto innflytting fra andre deler av landet på 1,4 prosent i samme perioden.

Figur 5: Befolkningsendringer, prosent, i Buskerud, dekomponert.

Figur 6: Endringer i befolkningen, prosent, i Buskerud fra 1 jan 2000 til 1 jan 2007 i prosent av folketallet 2000, sammenliknet med landet.

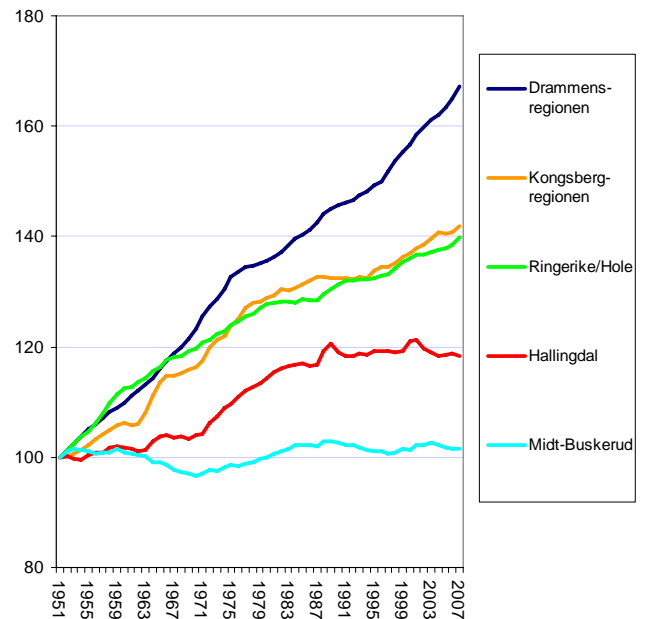
Befolkningsutvikling i regionene

Drammensregionen har hatt sterk og uavbrutt vekst i befolkningen siden 1951. Befolkningen har økt med nesten 70 prosent i denne perioden.

Kongsbergregionen og Ringerike/Hole har også stort sett hatt vekst i perioden etter 1951, men veksten har vært svakere enn i Drammensregionen.

Hallingdal hadde en vekstperiode på 70-tallet, da befolkningen økte med nesten 20 prosent, men har ikke hatt vekst de siste 20 årene.

Midt-Buskerud har hatt svært små endringer i folketallet. Befolkningen har vært forbløffende stabil i over 50 år.

Figur 7: Befolkningsutvikling i regionene i Buskerud, indeksert slik at nivået i 1951 = 100.

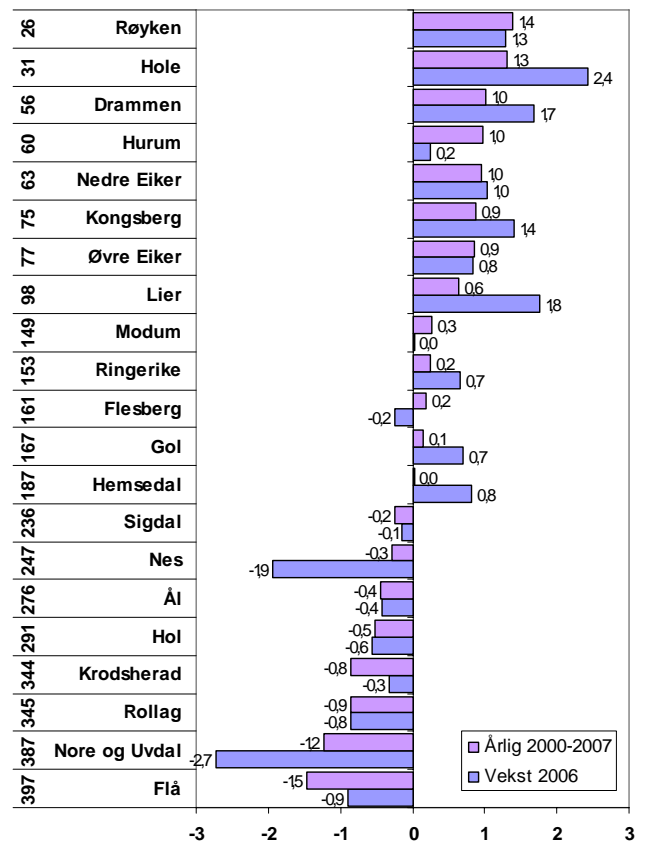
Befolkning i kommunene i Buskerud

Flertallet av kommunene i Buskerud, 13 av 21 kommuner, har vekst i folketallet etter 2000.

Røyken, Hole og Drammen har alle vekstrater på over en prosent i denne perioden.

I 2006 var befolkningsveksten sterkest i Hole, Lier og Drammen.

Sterkest nedgang i perioden har Flå og Nore og Uvdal. I disse kommunene er nedgangen sterk, med årlige nedgang på henholdsvis 1,5 og 1,2 prosent. For året 2006 isolert hadde Nore og Uvdal og Nes sterkest nedgang.

Figur 8: Befolkningsendring, prosent, i 2006, og årlig vekstrate i årene 2000-2006. Tallene til venstre er rangering mht vekst i 2006.

Alderssammensetning

Alderssammensetningen i et område reflekterer for en stor del den historiske demografiske utviklingen. Det er spesielt flyttestrømmene som over tid avspeiles i aldersstrukturen.

I figuren viser vi hvordan de enkelte årsklassers andel av befolkningen i Buskerud avviker fra årsklassens andel av befolkningen i Norge i 2000 og 2007.

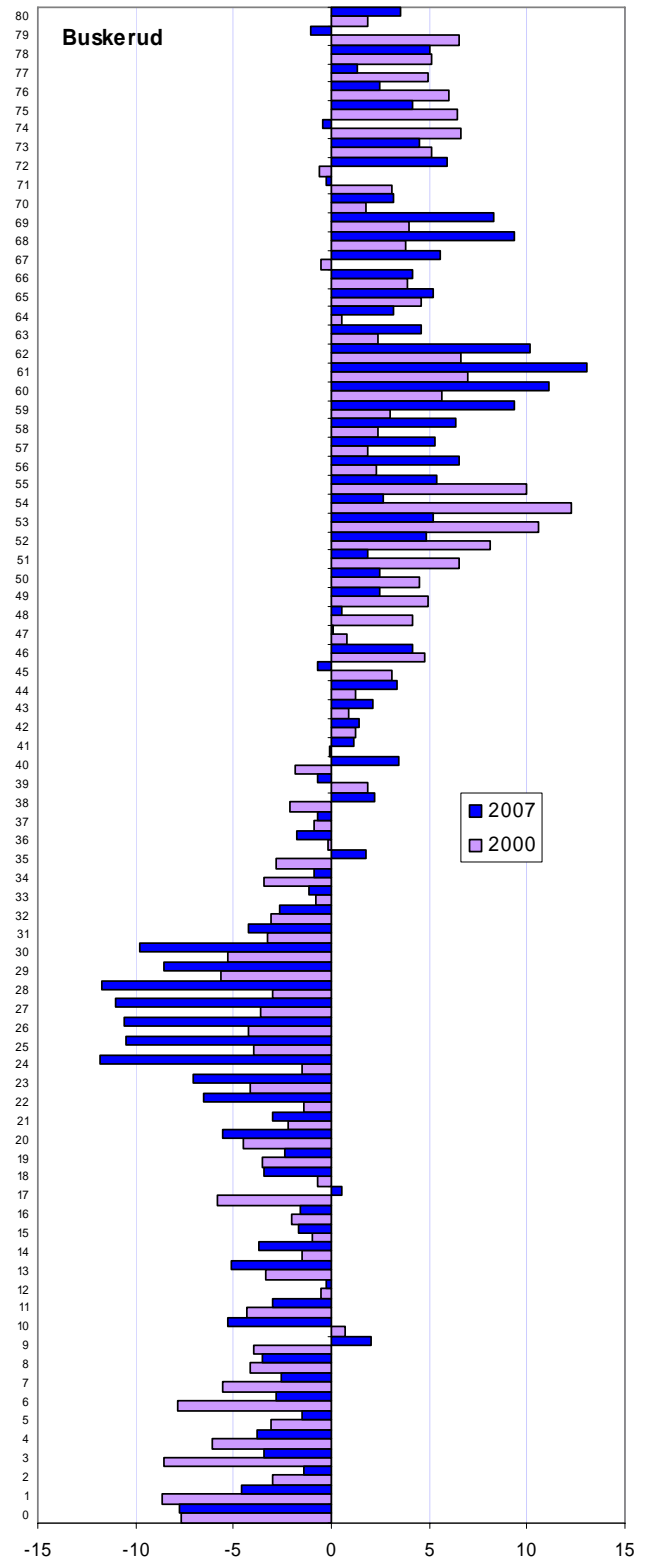
Det som er karakteristisk for Buskerud, er den lave andelen av unge voksne, det vil si personer fra 22 til 30 år. I denne aldersgruppen er andelen i Buskerud over 10 prosent lavere enn på landsbasis. Ettersom det er denne aldersgruppen som har små barn, blir det også en relativt liten andel barn opp til 10 år.

Vi kan også se at "underskuddet" på unge voksne er langt større i 2007 enn i 2000. Det er dermed et voksende underskudd på unge voksne.

Fra 40 år og eldre, har Buskerud samme, eller høyere andel enn landsgjennomsnittet.

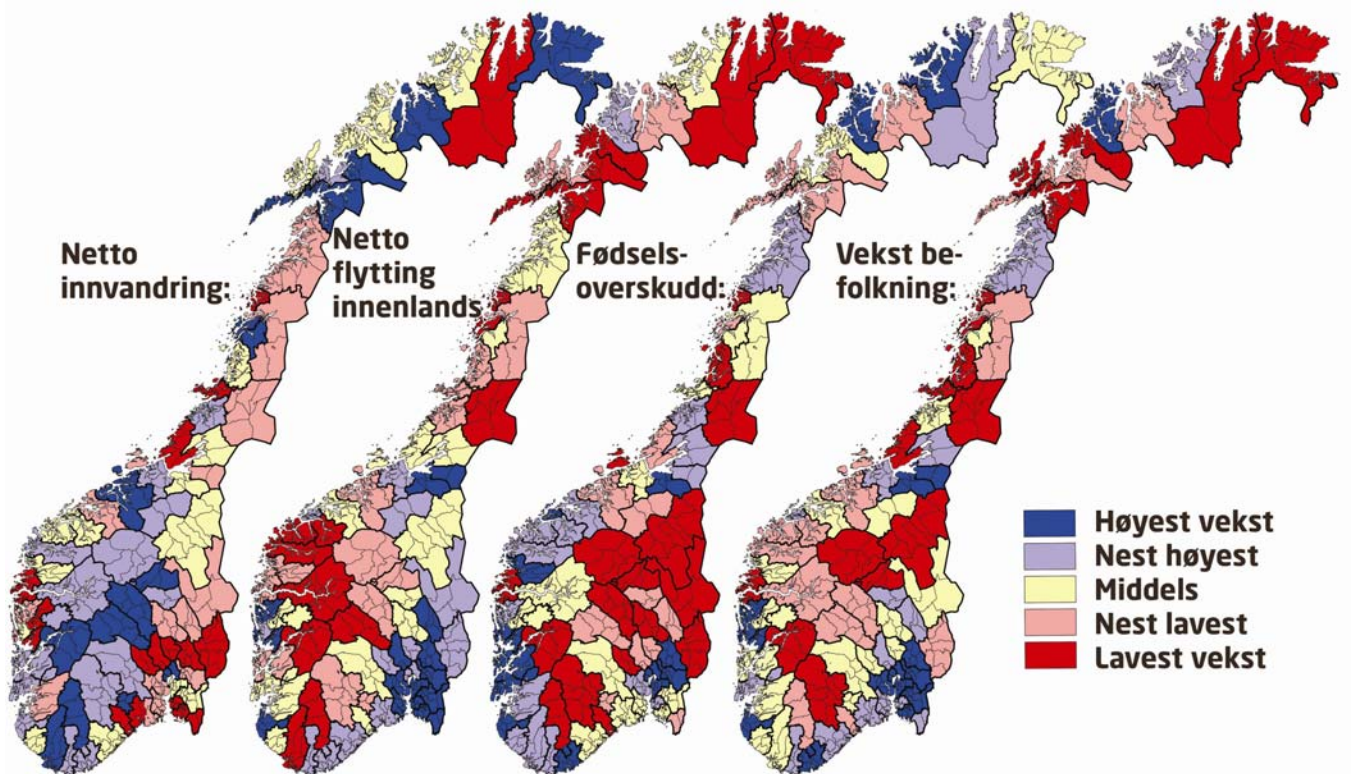
Andelen over 55 år er høyere i Buskerud enn landsgjennomsnittet. Denne tendensen forsterkes også tydelig.

Oslo har i samme periode hatt en økning i andelen unge mellom 20 og 35 år. Det er sannsynlig at en større andel av de unge voksne fra Buskerud flytter til Oslo enn før, og at disse blir i Oslo i en lengre periode før de eventuelt flytter tilbake.

Figur 9: Andeler av befolkningen i hver årsklasse i Buskerud, i prosent av andelen av samme årsklasse på landsbasis.

Kart befolkning regioner

Figur 10: Befolkningsendringer - dekomponert, for perioden 2002-2006, netto endringer i forhold til folketallet. Fargene angir regionens rangering i forhold til de andre regionene¹.

Befolkningsveksten kan splittes opp i tre komponenter: Fødselsoverskudd, innenlands flytting og netto innvandring.

De tre ulike komponentene i befolkningsveksten har helt forskjellige geografiske mønstre.

Innvandring fra utlandet bidrar relativt sterkest til befolkningsvekst i distriktene, spesielt i distriktene i Sør-Norge. Østlandet utenom Oslo, Bærum og Asker har relativt liten innvandring i forhold til folketallet. Alle regionene i landet har netto innvandring.

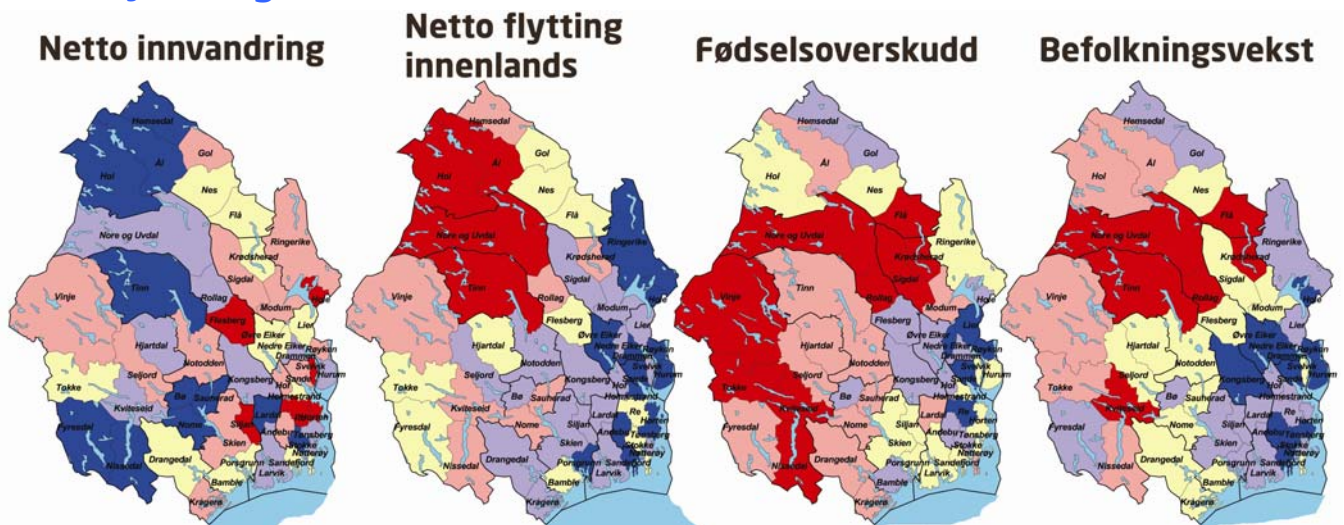
Innenlands flytting bidrar spesielt sterkt til vekst i det sentrale østlandsområdet, foruten

storbyregionene Stavanger, Bergen og Trondheim.

Fødselsoverskuddet er høyest i de regionene som over tid har hatt netto innflytting. Flytterne er gjerne i alderen 20-30 år, og regioner med høy innflytting vil over tid få en alderssammensetning som er gunstig. Det er imidlertid også mange regioner på Vestlandet og Nord-Norge som har fødselsoverskudd. Det kommer antakelig av høyere fruktbarhet.

Vi kan se at de øvre delene av Buskerud har en høy innvandring, mens de sentrale regionene har høy innflytting.

Kart befolkning kommuner

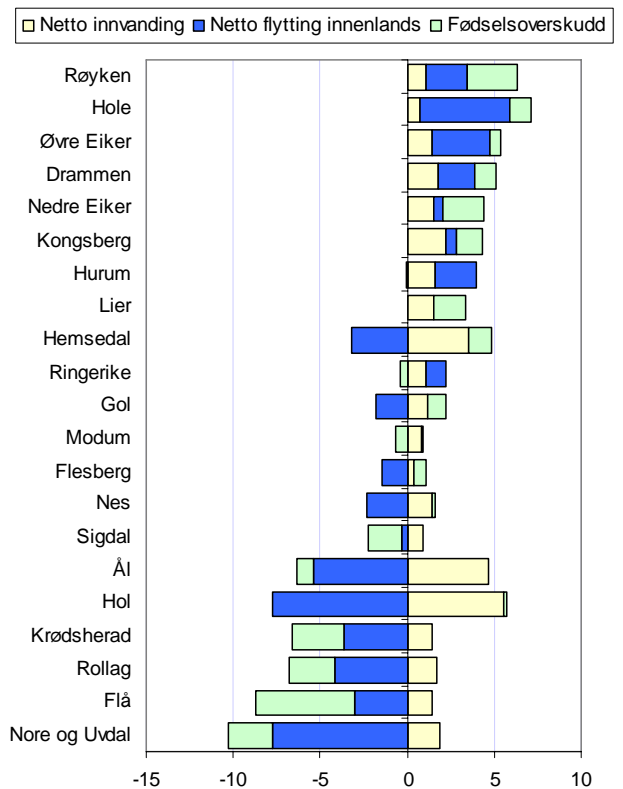

Figur 11: Befolkningsendringer dekomponert i perioden 2002-2006, netto endringer i forhold til folketallet. Fargene angir regionens rangering i forhold til de andre kommunene i Norge.

I Buskerud er det kommunene Hol, Ål og Hemsedal som har høyest innvandring i forhold til befolkningen. For Hol har netto innvandring isolert bidratt til en befolkningsvekst på over fem prosent i perioden.

Kommuner som Hole, Øvre Eiker, Drammen, Hurum og Røyken har høy innflytting fra andre deler av landet.

Kommunene med netto innflytting har som oftest også fødselsoverskudd.

Figur 12: Befolkningsendringer, prosent - dekomponert for kommunene i Buskerud, i perioden 2002-2006.

Attraktivitetsbarometeret for regioner

Hensikten med attraktivitetsbarometeret er å måle regionenes stedlige attraksjonskraft, når det gjelder å trekke til seg innbyggere. Her presenteres resultater fra Attraktivitetsbarometeret 2007².

Attraktivitetsbarometeret er basert på regionenes nettoflytting, fratrukket den statistiske effekten av endringer i det lokale arbeidsmarkedet. Det er innenlands netto flytting som er utgangspunktet.

Metoden illustreres i figur 13. Det er en klar og positiv sammenheng mellom netto innflytting til en region og vekst i arbeidsplasser. En enkel regresjonsanalyse, som vist i diagrammet, viser at endringer i antall arbeidsplasser i en region forklarer nesten 48 prosent av variasjonene i netto innflytting³. Dersom en region har en vekst på 1 prosent i antall arbeidsplasser, vil dette statistisk føre til en netto innflytting på nesten en halv prosent.

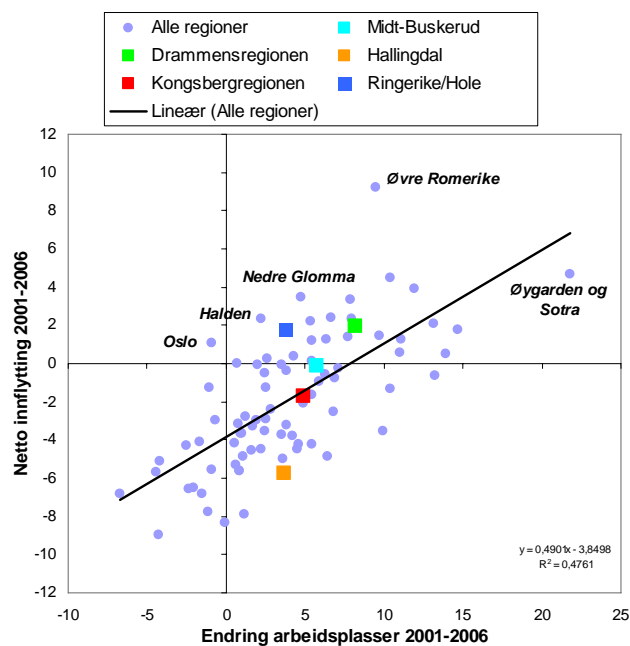
Dette betyr samtidig at 52 prosent av flyttemønsteret skyldes andre forhold enn arbeidsmarkedet. Enkelte regioner er mer attraktive enn andre, og trekker til seg folk av andre årsaker enn arbeid. Denne stedlige attraksjonen kan vi måle som den vertikale avstanden mellom regionens plassering i diagrammet, og den avtegnede forventningslinjen.

I figur 14 er attraksjonsindeksen for regionene på Østlandet vist. Attraksjonsindeksen er differansen mellom faktisk netto innflytting og forventet innflytting ut fra endringer i antall arbeidsplasser i regionen (forventningslinjen i figur 13).

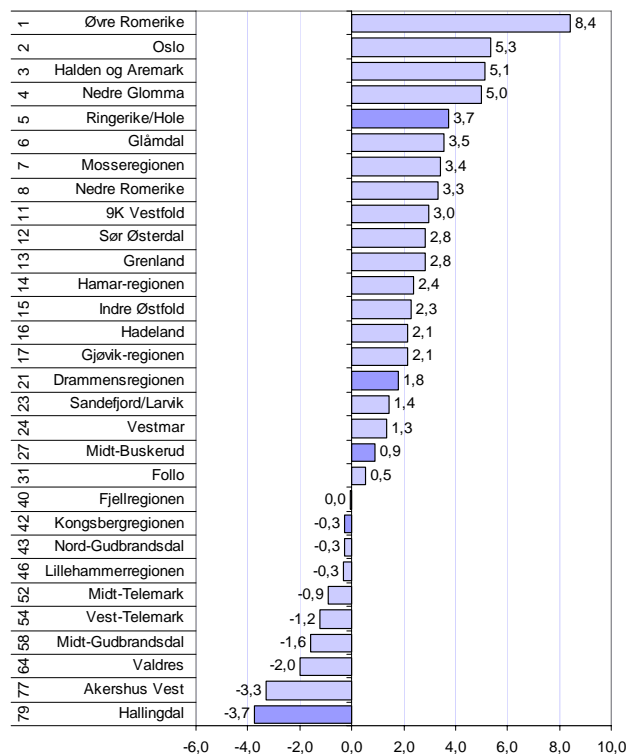
De mest attraktive regionene i Norge er Øvre Romerike, Oslo, Halden og Aremark og Nedre Glomma.

I Buskerud er Ringerike/Hole mest attraktiv. Denne regionen er på femteplass når det gjelder attraktivitet blant regionene i Norge.

Også Drammensregionen og Midt-Buskerud er attraktive. Kongsbergregionen er omtrent middels, mens Hallingdal er svært lite attraktiv.

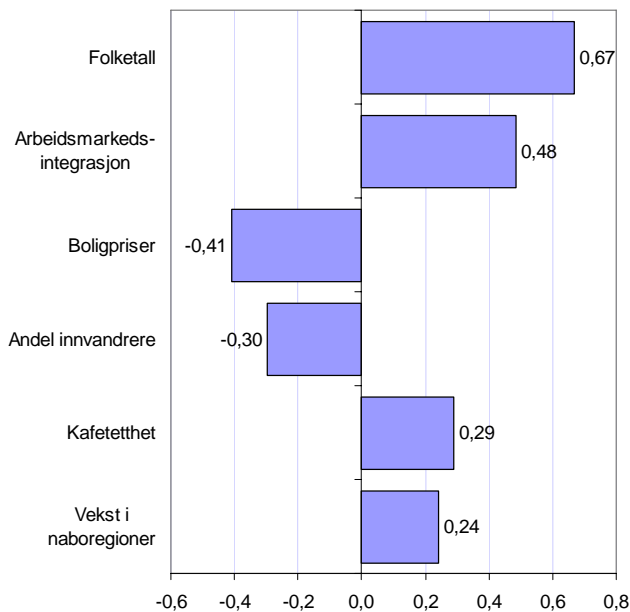
Figur 13: Sammenhengen mellom netto innflytting og vekst i arbeidsplasser for regionene i Norge.

Figur 14: Attraksjonsindeksen for regionene på Østlandet - periode 2001-2006.

Hva forklarer regional attraktivitet?

Data fra alle regioner i Norge er analysert for å forklare flyttestrømmene. Det ble funnet seks forhold som er signifikante. Disse forholdene, sammen med arbeidsmarkedet, forklarer 78 prosent av flyttestrømmene mellom regionene.

Figur 15: Forhold, i tillegg til endring i antall arbeidsplasser, som har signifikant forklaringskraft for regionenes flyttemønstre. Figuren viser justert betaverdi.

Regioner med stor **befolkning** trekker til seg innflyttere.

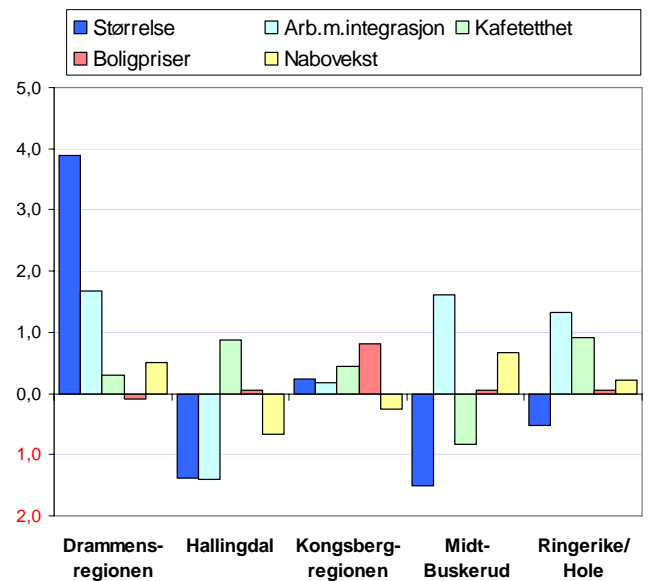
Arbeidsmarkedsintegrasjon er et mål for hvor stor andel pendlere det er i regionen. Dette gir et mål for pendlingsmulighetene til innbyggerne. Det er positivt for flyttingen å ha høy arbeidsmarkedsintegrasjon med naboregionene.

Høy **kafetetthet** er også positivt.

Høye **boligpriser** presser potensielle innflyttere ut.

Vekst i arbeidsplasser i naboregioner er positivt.

Høy **andel innvandrere** er negativt. Dette skyldes nok at innvandrere er mer tilbøyelig til å flytte enn andre.

Figur 16: Statistisk bidrag til nettoflytting i regionene i Buskerud i perioden 2001-2006.

I figuren over ser vi hvilket statistisk bidrag den enkelte region i Buskerud får fra de ulike forklaringsfaktorene.

I Buskerud er Drammensregionen en stor region, hvor størrelsen på folketallet isolert sett bidrar med netto innflytting på 3,9 prosent. Hallingdal og Midt-Buskerud er små, og taper innflyttere på det.

Drammensregionen, Midt-Buskerud og Ringerike/Hole har høy arbeidsmarkedsintegrasjon, noe som statistisk sett bidrar til netto innflytting på mellom 1,3 og 1,7 prosent i perioden. Hallingdal har lav arbeidsmarkedsintegrasjon, og dette bidrar til utflytting på 1,4 prosent.

Alle regionene, unntatt Midt-Buskerud har høy kafetetthet, noe som bidrar positivt.

Kongsbergregionen har de laveste boligprisene, dette fører til økt innflytting på 0,8 prosent. De andre regionene er nøytrale når det gjelder boligpriser.

Når det gjelder vekst i arbeidsplasser i naboregioner, har Hallingdal og Kongsbergregionen et negativt bidrag, de andre regionene positivt.

Når vi tar alle faktorer i betraktning, har Midt-Buskerud og Ringerike/Hole høyere nettoflytting enn forventet, mens de andre regionene ligger under forventet nettoflytting.

Attraktivitetsbarometeret for kommuner

Attraktivitetsbarometeret for kommuner baserer seg på samme metodikk som for regioner i forrige kapittel. Metoder og data er imidlertid forbedret noe. Dette er den første presentasjonen av attraktivitet for kommuner.

Vi finner tilsvarende sammenheng mellom nettoflyttingen og endring i antall arbeidsplasser i kommunene i Norge som vi gjorde for regionene. Sammenhengen på kommunenivå er imidlertid svakere enn for regioner. For en enkelt kommune vil sammenhengen mellom innflytting og arbeidsplassvekst være svakere, fordi det er kortere vei å pendle mellom kommuner enn regioner. Mens en prosent vekst i arbeidsplasser fører til innflytting på omtrent en halv prosent for regioner, vil tilsvarende vekst føre til omtrent en kvart prosent for kommuner. Ettersom det er mange små kommuner, blir det også mer statistisk støy som følge av tilfeldigheter.

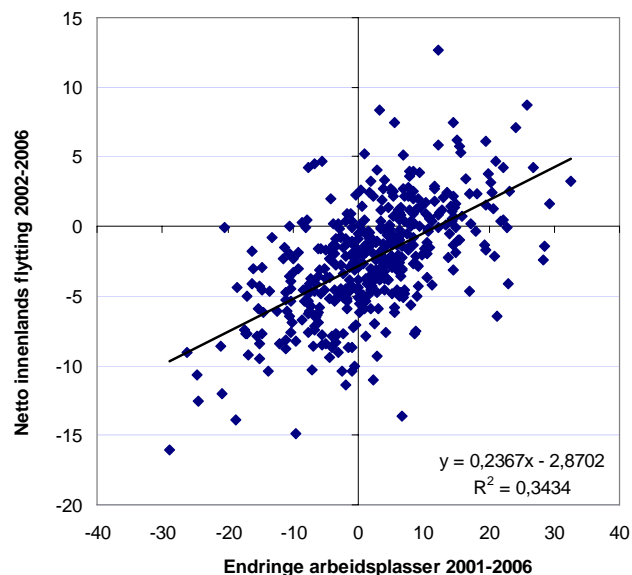
De mest attraktive kommunene i Norge

En rangering av kommunene i Norge med hensyn til attraktivitetsindeksen, viser at Ullensaker i Akershus er mest attraktiv, fulgt av Sørumsund (Akershus) og Marker (Østfold). Attraktivitetsindeksen er differansen mellom faktisk netto innenlands innflytting og forventet, dvs den vertikale avstanden mellom kommunen og forventningslinjen i figur 17.

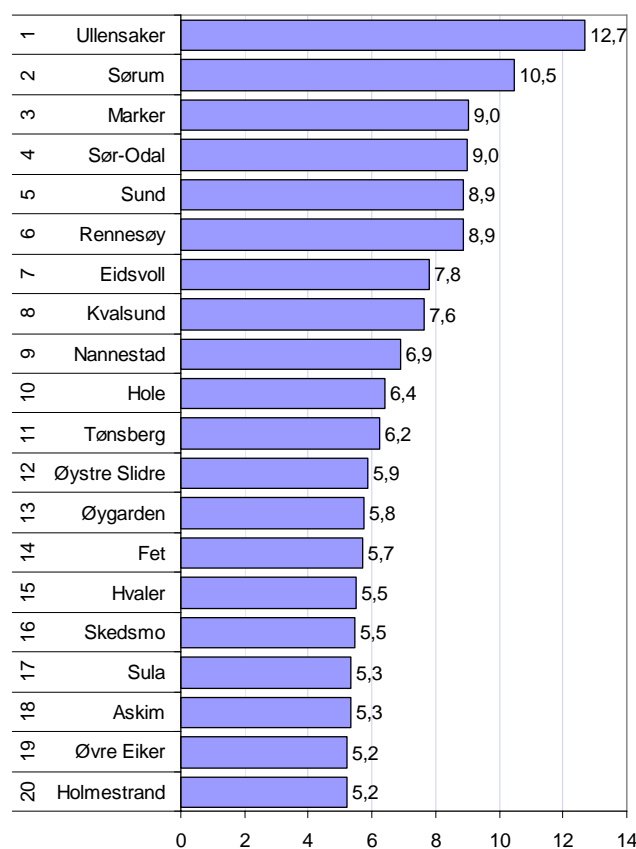
Seks av de 20 mest attraktive kommunene er i Akershus, mens Østfold har tre kommuner med på denne lista. Hordaland, Buskerud og Vestfold har to kommuner hver.

De fleste av kommunene som er blant de mest attraktive, ligger inntil større vekstsentra. Mange kommuner ligger nær Oslo, og har stor pendling til Oslo. Rennesøy ligger nær Stavanger mens Øygarden og Sund ligger nært Bergen. Kvalsund ligger inntil Hammerfest og Alta. Sula ligger inntil Ålesund.

Tønsberg skiller seg ut, ved å ikke synes å lene seg til vekstimpulser fra sterke naboer.

Figur 17: Sammenhengen mellom nettoflytting og endring i arbeidsplasser i kommuner i Norge.

Figur 18: Attraktivitetsindeksen for kommuner, de 20 beste kommunene i Norge, periode 2002-2006.

Attraktivitet - kommunene i Buskerud

I figur 19 viser vi de samme data som i figur 16, men nå er kommunene i Buskerud markert med rødt.

Ti av 21 kommuner i Buskerud hadde netto innflytting i perioden. Høyest netto innflytting hadde Hole, med 5,2 prosent. Også Øvre Eiker hadde stor netto innflytting med 3,3 prosent. Hol og Nore og Uvdal hadde høyest netto utflytting, med 7,8 og 7,7 prosent.

Flertallet av kommunene i Buskerud hadde vekst i antall arbeidsplasser i perioden. Størst vekst hadde Røyken med 20,5 prosent. Rollag hadde størst nedgang med 16,3 prosent.

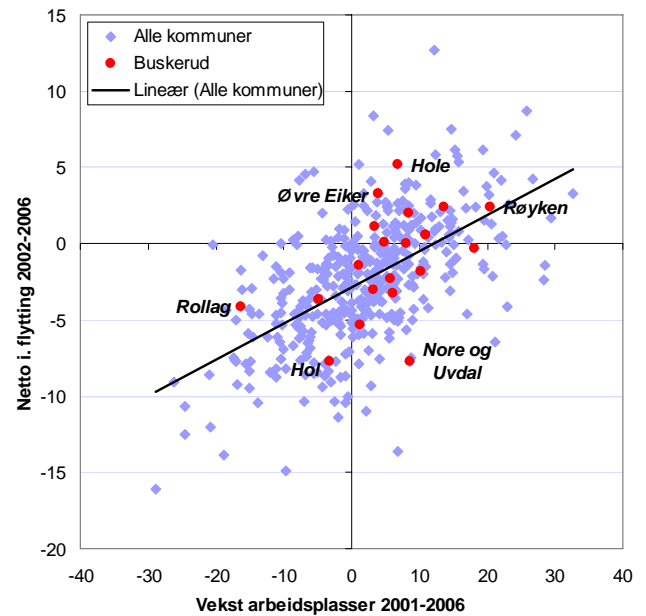
I figur 20 har vi rangert kommunene i Buskerud med hensyn til attraktivitetsindeksen. Denne indeksen viser differansen mellom faktisk netto innenlands innflytting og forventet innflytting basert på arbeidsplassveksten. Dette tilsvarer den vertikale avstanden mellom kommunens plassering i figur 19 og forventningslinjen.

Hole skårer høyest av kommunene i Buskerud på attraktivitetsbarometeret. Kommunen hadde netto innflytting på 5,3 prosent i perioden, til tross for at veksten i arbeidsplassene var bare 6,9 prosent. Dette plasserer kommunen som nr 10 av kommunene i Norge.

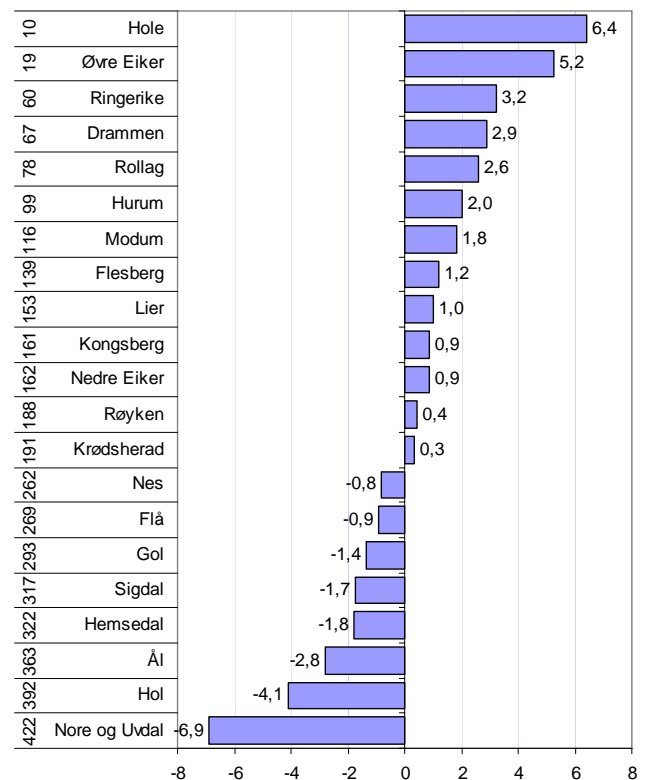
Også Øvre Eiker, Ringerike, Drammen, Rollag, og Hurum framstår som attraktive.

Nore og Uvdal og Hol har lavest attraktivitet. Nore og Uvdal er rangert som nr 422 av de 431 kommunene i landet.

13 av 21 kommuner i Buskerud blir klassifisert som attraktive, mens åtte er lite attraktive.

Figur 19: Sammenhengen mellom nettoflytting og endring i arbeidsplasser i kommuner i Norge og Buskerud.

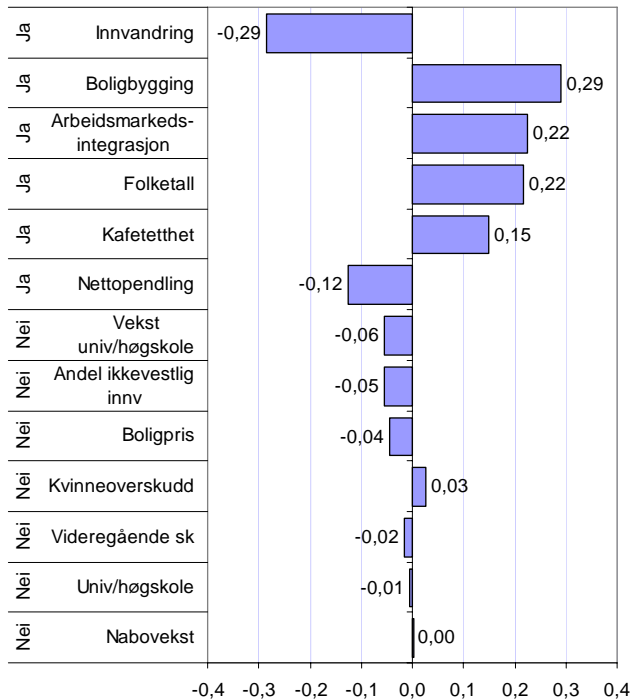

Figur 20: Attraktivitetsindeksen for kommuner i Buskerud, periode 2002-2006. Tallene til venstre angir rangering på attraktivitetsbarometeret blant de 431 kommunene i Norge.

Hva forklarer attraktivitet i kommunene?

Kommunenes attraktivitet er analysert sammen med en rekke andre kjennetegn ved kommunene, for å forsøke å forklare variasjonen i attraktivitet.

Resultatene av denne statistiske analysen er vist i figur 21.

Figur 21: Sammenheng mellom ulike forklaringsfaktorer og nettoutflytting, justerte betaverdier. Forhold som har signifikant betydning er markert med ja til venstre i figuren.

Innvandring. Kommuner med høy innvandring i perioden har lavere attraktivitet. Forklaringen på dette er antakelig at mange distriktskommuner med problemer med synkende folketall har hatt høy innvandring i perioden. Innvandrerne er imidlertid svært mobile, og flytter ofte fra den kommunen de innvandrer til. Statistisk sett fører 100 innvandrere i perioden til netto utflytting på 73.

Boligbygging. Det er en klar positiv sammenheng mellom boligbygging og innflytting. Årsaks-sammenhengen her går antakelig begge veier. Høy innflytting fører til økt boligbygging, men kommunens tilrettelegging for boligbygging vil også kunne bety høyere innflytting. Det siste vil antakelig være mest merkbart i pressområder.

Arbeidsmarkedsintegrasjon er positivt for attraktiviteten. Kommuner som har gode pendlingsmuligheter er mer attraktive.

Størrelsen på **folketallet** i seg selv er attraktivt. Folkerike kommuner trekker til seg innflyttere.

Høy **kafetetthet** er positivt for attraktiviteten.

Nettoppendling virker negativt. Dette betyr at kommuner med høy netto utpendling har en tendens til å være mer attraktive. Dette er noe overraskende, ettersom kommuner med netto innpendling har overskudd på arbeidsplasser. Rent intuitivt skulle en forvente at slike kommuner trekker til seg nye innbyggere. En forklaring på dette er at kommuner med underskudd på arbeidsplasser kan sies å ha overskudd på folk. Dette overskuddet har kommunen opparbeidet seg over tid, kanskje nettopp fordi det er attraktivt å bosette seg der.

Forhold som ikke har forklaringskraft er vekst i universitet/høgskoler, andel ikke-vestlige innvandrere, boligpriser, kvinneoverskudd (i alder 20-40 år), videregående skoler eller høgskoler/universitet og arbeidsplassvekst i nabokommuner.

Analysen på kommunenivå ga noen andre resultat enn analysen på regionnivå. På regionnivå var boligprisene signifikante, mens boligbygging ikke ga signifikans. Dette kan tolkes som at boligbyggingen er viktig for hvilken kommune i en region innflyttingen kommer.

Arbeidsplassvekst i nabokommuner er ikke signifikant når vi analyserer på kommunenivå. For regioner var arbeidsplassvekst i naboregioner viktig. Når vi ikke får utslag for nabovekst på kommunenivå, kan det skyldes at vi må veie veksten i nabokommuner med pendlingsandelen. Dermed vil den positive effekten av nabovekst bli fanget opp av arbeidsmarkedsintegrasjonen.

Ellers er det overraskende at det ikke er mulig å finne positive effekter av utdanningsinstitusjoner. Verken nivået eller veksten i universitet/høgskolesektoren viser tegn til å påvirke flyttestrømmene.

I regionanalysen var ikke innvandringen med som forklaringsfaktor. Dermed ble den negative effekten av høy andel ikke-vestlig innvandrere i befolkningen overvurdert. Kommuneanalysen viser at det er *innvandringen* som har betydning, ikke *andelen innvandrere* i befolkningen.

Uforklart attraktivitet

Ut fra verdiene på de signifikante forklaringsfaktorene kan vi beregne forventet netto innflytting til kommunene.

I figur 22 er denne sammenhengen vist for kommunene i Norge, med kommunene i Buskerud uthevet. De signifikante forklaringsfaktorene forklarer omtrent 70 prosent av variasjonene mellom kommunene når det gjelder nettoflytting.

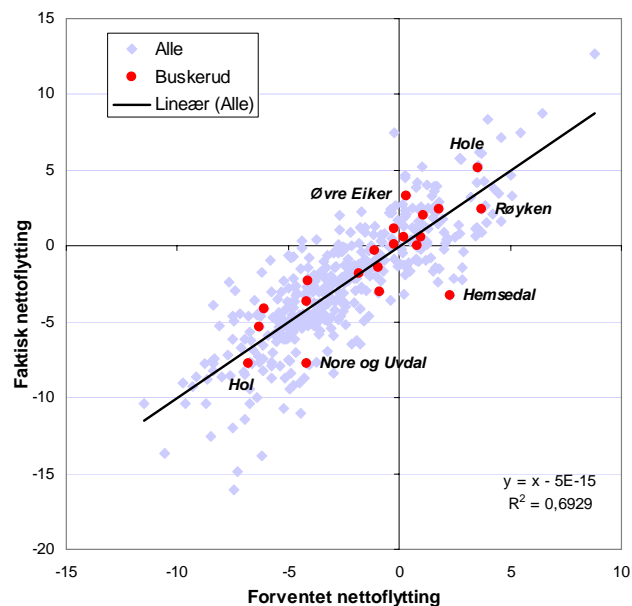
Dette betyr at det fremdeles er faktorer som vi ikke kjenner, som forklarer 30 prosent av flyttemønstrene. Med bruk av denne modellen kan vi identifisere kommuner som har stort avvik fra forventet nettoflytting. Kjennetegn ved disse kommunene kan gi oss en pekepinn på viktige forklaringsfaktorer som vi kan analysere senere, eller spesielle forhold i enkeltkommuner som får flyttemønstrene til å bli "mot normalt".

I Buskerud er det faktisk Røyken som har høyest forventet netto innflytting. Hole har høyest faktisk netto innflytting, men vi ser at innflyttingen er høyere enn forventet. Hol har høyest forventet utflytting, og den faktiske utflyttingen er også nær forventningen.

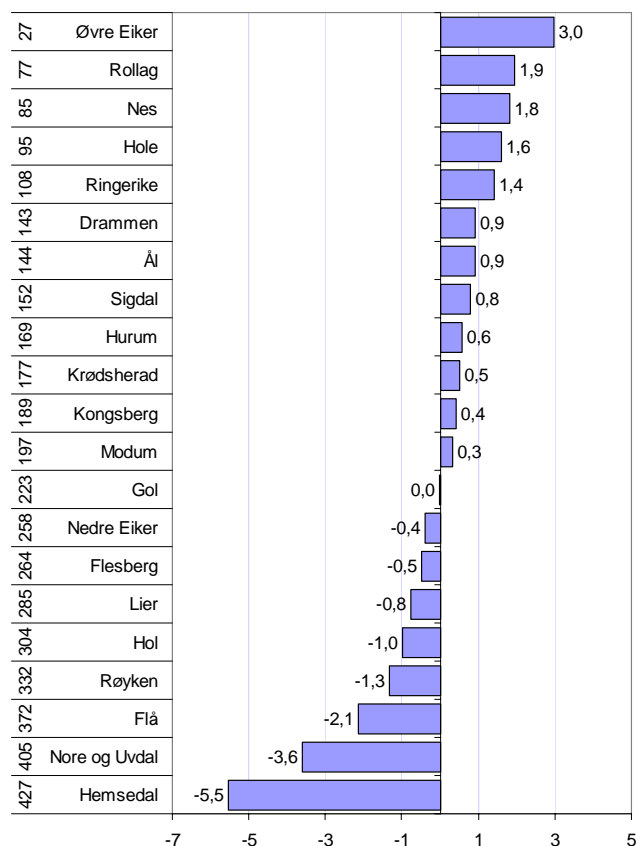
I figur 23 har vi rangert kommunene i Buskerud etter avvik fra forventet flytting.

Øvre Eiker skiller seg ut, gjennom å ha betydelig bedre flyttebalanse enn forventet. Her har netto innflytting vært tre prosent bedre enn forventet, også når vi har tatt alle kjente faktorer med i beregningen. Også Rollag, Nes, Hole og Ringerike er mer attraktive enn forventet.

På motsatt ende finner vi Hemsedal, hvor netto utflytting har vært hele 5,5 prosent høyere enn forventet. Dette avviket er det fjerde største vi fant blant alle kommunene i landet. Også Nore og Uvdal har langt dårligere flyttebalanse enn forventningsverdien vi kan regne fra modellen.

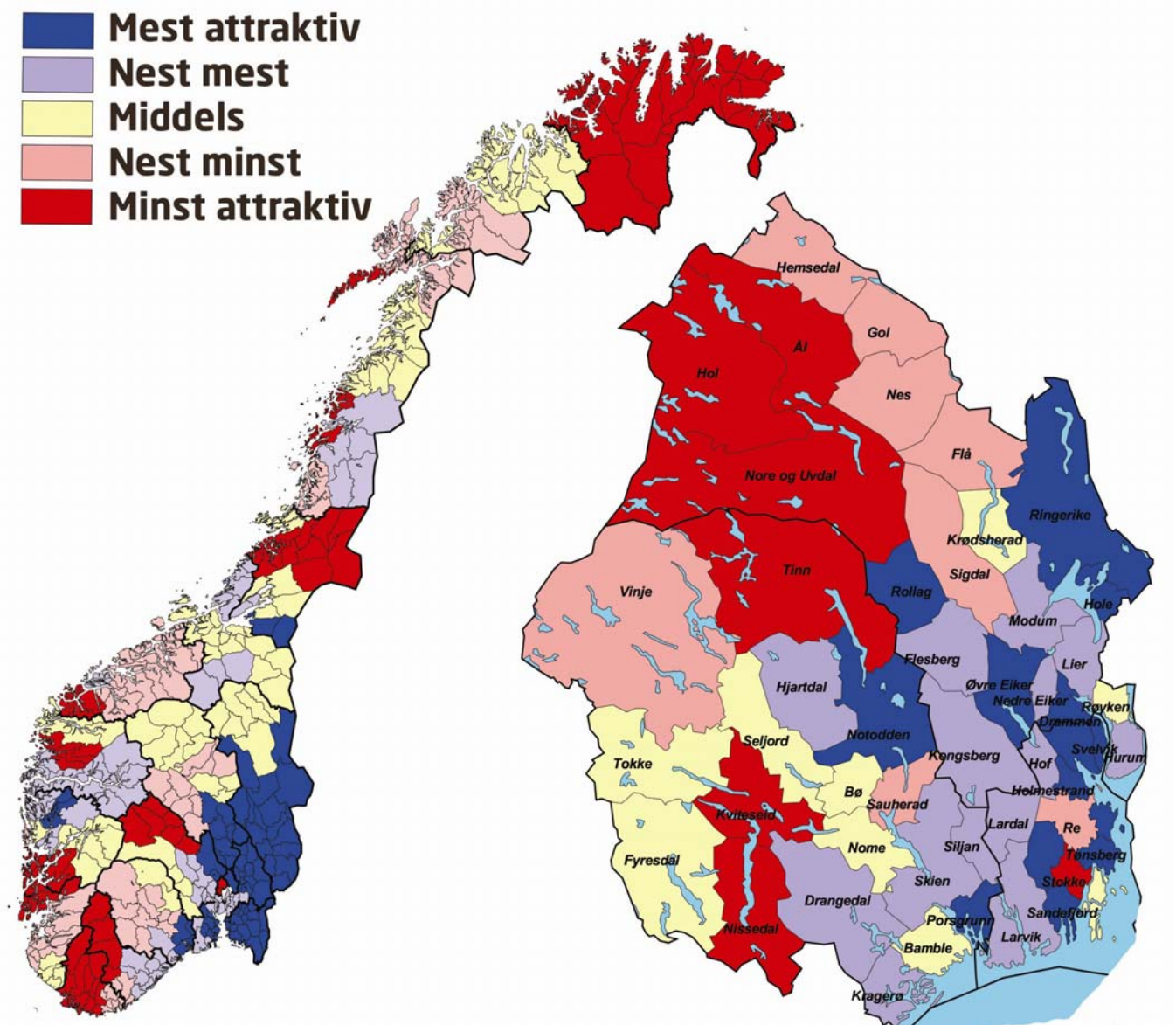

Figur 22: Sammenhengen mellom faktisk innenlands nettoflytting og forventningen basert på de signifikante forklaringsfaktorene.

Figur 23: Differanse mellom faktisk og forventet netto innenlands flytting basert på de signifikante forklaringsfaktorene. Tallene til venstre er rangering mht uforklart attraktivitet.

Kart attraktivitetsbarometer

Figur 24: Attraktivitetsbarometeret for regioner i Norge, og kommuner i BTV.

Attraktivitetsbarometeret for regioner viser at det er en høy konsentrasjon av attraktive regioner på Østlandet. Akershus Vest, dvs Asker og Bærum, skiller seg sterkt ut her med å være blant de minst attraktive. Mange av de mest attraktive regionene finner vi øst og nord for Oslo.

I kartet med attraktivitetsbarometeret for kommuner, ser vi at kommunene nærmest Oslo i stor grad er blant de attraktive, mens distriktskommunene kommer ut med lav attraktivitet. De største byene i Norge genererer

attraktivitet til sitt omland. Vi ser dette rundt både Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger.

I Buskerud er det sterke kontraster mellom nord og sør. Kommunene i nord danner et stort sammenhengende område med lav attraktivitet, mens nesten alle kommunene i sør er attraktive.

Arbeidsplasser

I dette kapitlet presenteres tall for utvikling av antall arbeidsplasser⁴. Datagrunnlaget er registerbasert sysselsettingsstatistikk fra SSB.

Antall arbeidsplasser i Buskerud har økt hvert år fra 2000 til og med 2006. Utviklingen har imidlertid vært forskjellig i privat og offentlig sektor. Antall arbeidsplasser i privat sektor økte svakt fra 2000 til 2003, for å falle i 2003. Etter 2003 har antall arbeidsplasser økt ganske sterkt. Antall offentlige arbeidsplasser økte mest i de tre første årene, for deretter å falle i 2004 og 2005.

I 2006 var antall arbeidsplasser i Buskerud kommet opp i 115 185, en økning på 8222 arbeidsplasser fra nivået i 2000. Dette tilsvarer en økning på 7,7 prosent. Privat sektor hadde 82 649 arbeidsplasser i 2006. Over 70 prosent av arbeidsplassene i Buskerud er dermed i privat sektor.

Figur 26 viser årlig vekst i arbeidsplasser for fylkene for 2006, og gjennomsnittlige vekstrater i de siste fem årene.

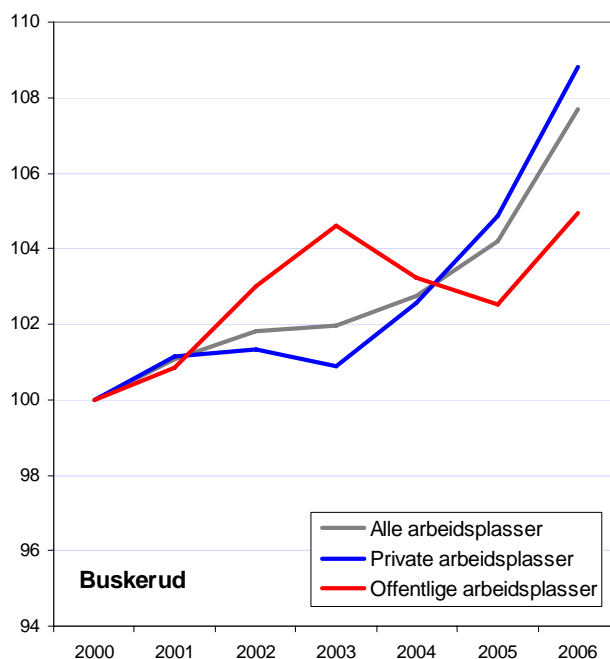
Figuren illustrerer tydelig den sterke økonomiske veksten som er i Norge. Alle fylkene hadde vekst i antall arbeidsplasser i 2006. Rogaland hadde høyest vekst i 2006, med en vekst på over seks prosent. Sogn og Fjordane hadde den laveste veksten med 1,1 prosent. På landsbasis økte antall arbeidsplasser med 3,5 prosent i 2006.

Vest-Agder har høyest vekst når vi ser på den siste femårsperioden. Den gjennomsnittlige årlige veksten fra 2001 til 2006 var på 2,2 prosent.

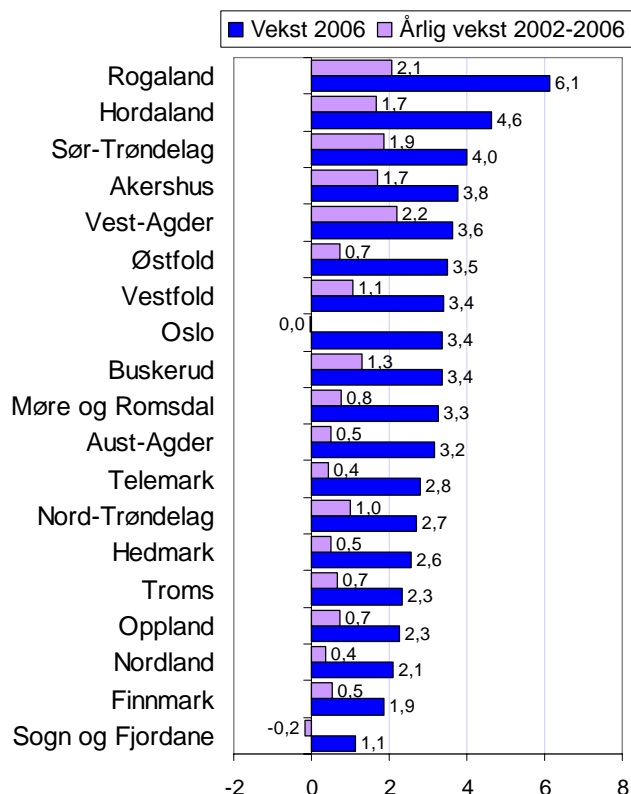
Sogn og Fjordane er det eneste fylket med nedgang i antall arbeidsplasser fra 2002 til 2006.

I Buskerud økte antall arbeidsplasser med 3,4 prosent i 2006. Dette er omtrent middels av fylkene.

I de siste fem årene har den gjennomsnittlige vekstraten vært på 1,3 prosent i Buskerud. Det er over landsgjennomsnittet på 1,0 prosent.

Figur 25: Antall arbeidsplasser i Buskerud i privat og offentlig sektor, indekstert slik at 2000 = 100.

Figur 26: Vekst i antall arbeidsplasser i 2006, samt årlige vekstrater i perioden 2002-2006.

Arbeidsplassutvikling i bransjer

I de siste årene har det skjedd store strukturelle endringer i bransjesammensetningen. Noen bransjer har hatt sterk vekst, mens andre har hatt nedgang.

I Buskerud er det forretningsmessig tjenesteyting som har hatt den desidert sterkeste veksten. Også annen personlig tjenesteyting har hatt sterk vekst. Veksten i de tjenesteytende næringene i Buskerud har vært sterkere enn i landet ellers.

Bygg og anlegg og handel har hatt moderat vekst de siste årene.

Bransjene transport, hotell og restaurant og industri har hatt nedgang i antall arbeidsplasser i Buskerud. Industrien har sterkest nedgang. Her har nesten ti prosent av arbeidsplassene forsvunnet siden 2000. Nedgangen i industrien i Buskerud er sterkere enn nedgangen i industrien på landsbasis.

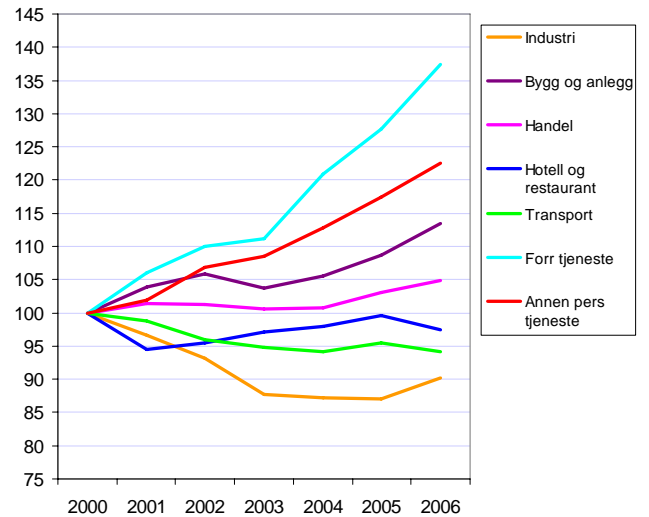
Strukturelle endringer i Buskerud

I figur 28 har vi sett på endringene i antall arbeidsplasser i de ulike næringene i absolutte tall.

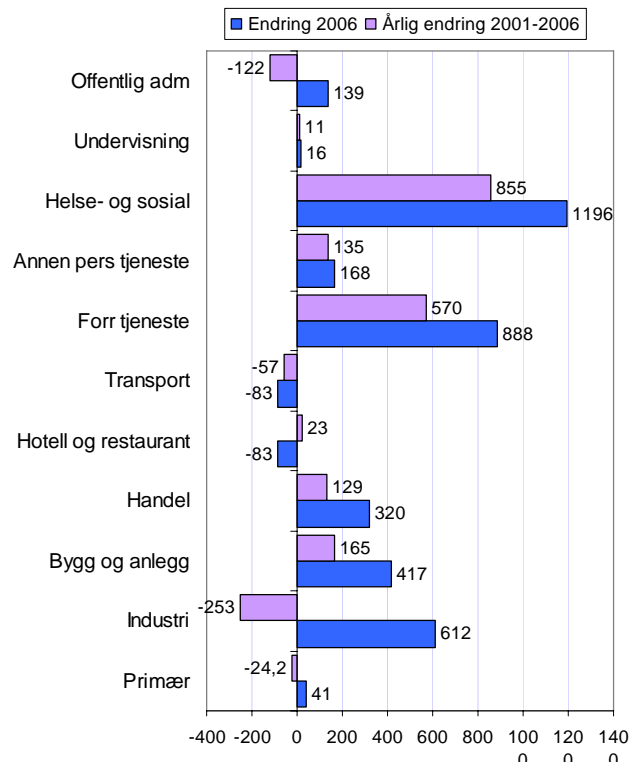
Helse og sosialsektoren er i sterk vekst. Det ble 1196 nye arbeidsplasser i denne sektoren i 2006, og den årlige veksten de fem siste årene er på 855 i gjennomsnitt.

Etter helsesektoren er det innen forretningsmessig tjenesteyting det har blitt flest nye arbeidsplasser. Den årlige veksten i denne bransjen har vært på 570 per år i gjennomsnitt, og veksten i 2006 ble på 888.

Det ble 612 nye arbeidsplasser i industrien i Buskerud i 2006. Dette veide imidlertid ikke opp for nedgangen i de foregående årene.

Figur 27: Utvikling av antall arbeidsplasser i Buskerud, indeksert slik at nivået i 2000 = 100.

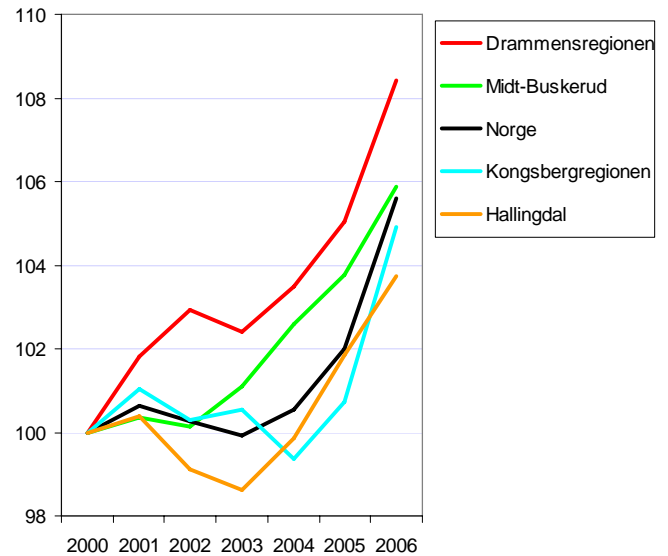

Figur 28: Endring i antall arbeidsplasser fra 2001 til 2006 i ulike bransjer i Buskerud.

Arbeidsplassutvikling i regionene

Drammensregionen har den største veksten i antall arbeidsplasser av regionene i Buskerud. Her har veksten fra 2000 til 2006 vært på nesten ni prosent. Også Midt-Buskerud har vekst over landsgjennomsnittet på 5,7 prosent i perioden.

Kongsbergregionen og Hallingdal har også vekst, men veksten har vært litt under gjennomsnittet for landet. Hallingdal hadde en svak utvikling fra 2000 til 2003, men har hatt sterk vekst de siste tre årene. I Kongsbergregionen var det nedgang i antall arbeidsplasser fra 2000 til 2004, og hele veksten har kommet i de to siste årene.

Figur 29: Utvikling i antall arbeidsplasser i regionene i Buskerud, indeksert slik at nivået i 2000=100.

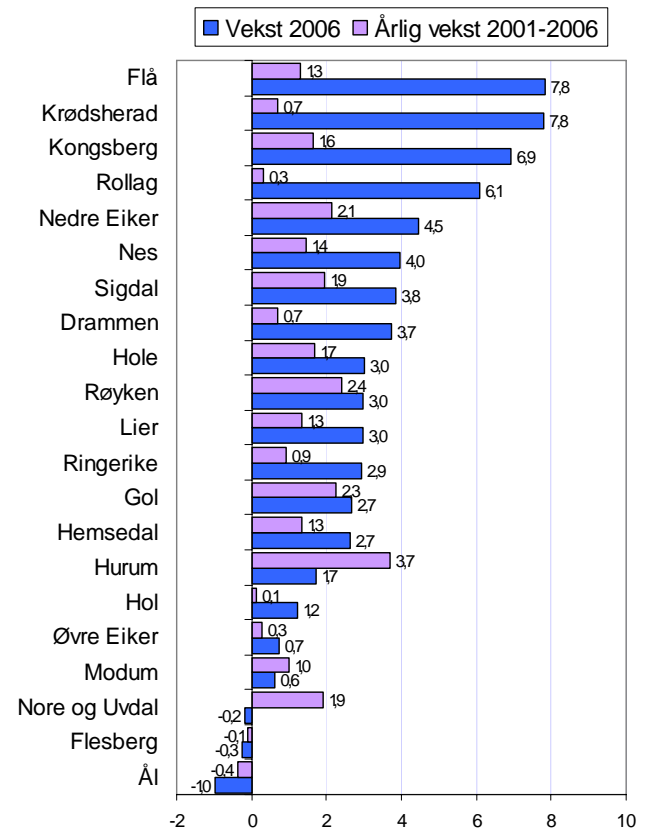
Arbeidsplassutvikling i kommunene

I figur 30 har vi vist arbeidsplassveksten i kommunene i 2006, og årlig vekst i de fem siste årene.

Fire kommuner skiller seg ut med svært sterk vekst i antall arbeidsplasser i 2006. Det er Flå, Krødsherad, Kongsberg og Rollag. Bare tre kommuner hadde nedgang i antall arbeidsplasser siste år, og da med ganske beskjeden nedgang.

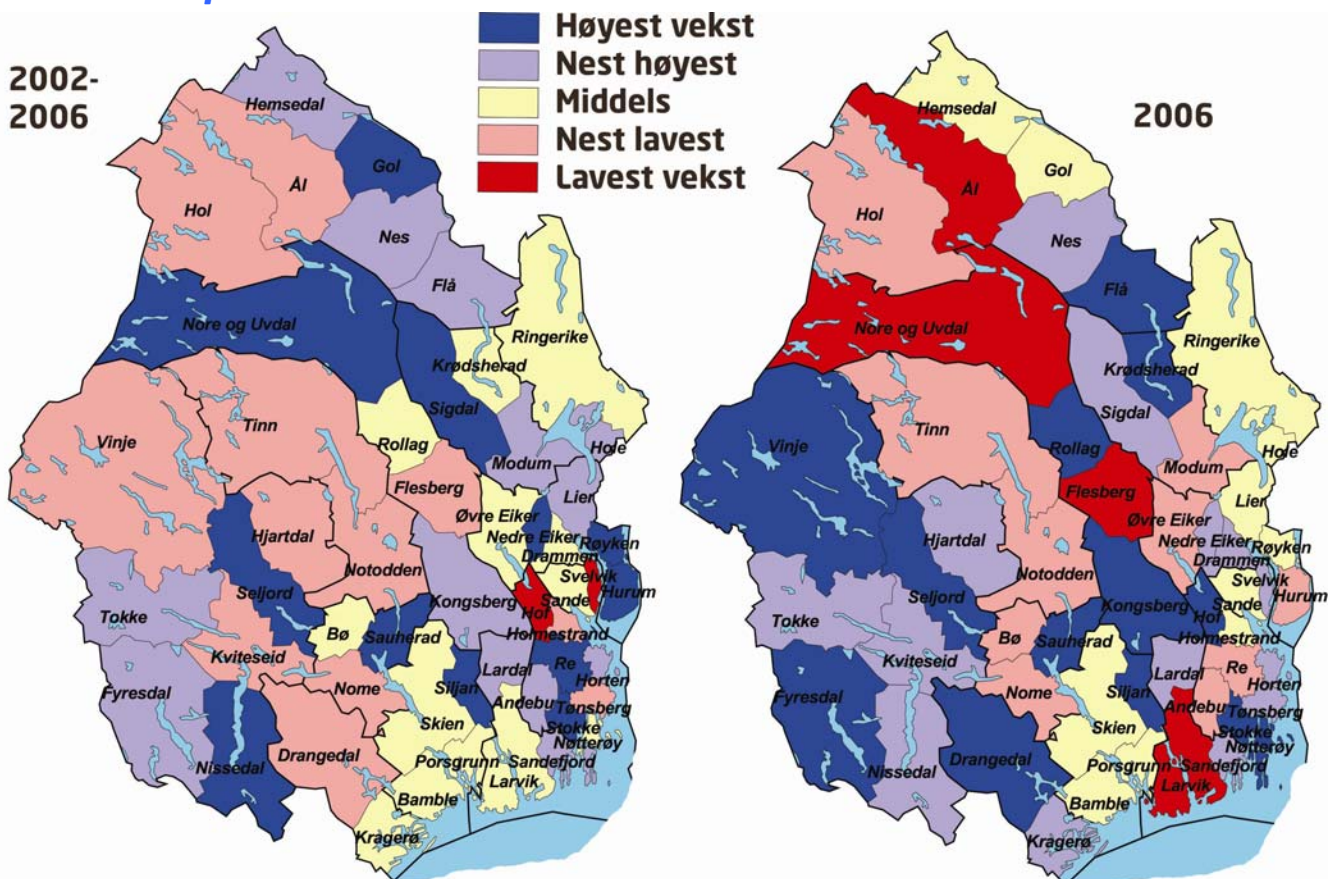
Ser vi på den siste femårsperioden, er det Hurum som har den sterkeste veksten, med årlig vekstrate på 3,7 prosent. Kommuner som Nedre Eiker, Røyken og Gol har også hatt vekst på over 10 prosent i antall arbeidsplasser siste fem år, dvs årlige vekstrater på over 2 prosent.

Bare to kommuner, Ål og Flesberg, har færre arbeidsplasser i 2006 enn i 2000.

Figur 30: Prosentvis vekst i antall arbeidsplasser i 2006, samt årlige vekstrater i perioden 2001-2006.

Kart arbeidsplasser

Figur 31: Vekst i arbeidsplasser, til venstre siste fem år, til høyre i 2006.

Når vi ser på arbeidsplassutviklingen de siste fem årene, som vist i kartet til venstre, er det egentlig ingen klare mønstre.

Mens befolkningsveksten er vært sentralisert, er arbeidsplassveksten mye mer jevnt fordelt mellom sentrum og periferi. Dette illustrerer viktigheten av attraktivitet. Flyttemønstrene er i liten grad påvirket av arbeidsplassutviklingen, men synes å følge andre mønstre.

I 2006 er det flere av kommunene i Buskerud som har hatt en dårlig utvikling. Ål, Nore og Uvdal og Flesberg er blant kommunene med størst nedgang i antall arbeidsplasser.

Hallingdal hadde en relativt svak utvikling i antall arbeidsplasser i 2006. Dette står i kontrast til Vest-Telemark, hvor veksten var overraskende høy dette året. Disse regionene er relativt sammenliknbare, og det er litt rart at utviklingen er så forskjellig.

Pending

Arbeidstakere pendler i økende grad mellom kommuner og regioner. I dette kapitlet presenteres utviklingen av pendlingsmønstre i regioner og kommuner. Data er hentet fra registerbasert sysselsettingsstatistikk i SSB.

Nettopending i regionene

I figur 32 ser vi nettopendingen i regionene i BTV-området. Nettopending er antall sysselsatte som er bosatt i regionen og som pendler ut, fratrukket bosatte utenfor regionen som pendler inn. Her er dette tallet vist som prosent av antall sysselsatte i regionen.

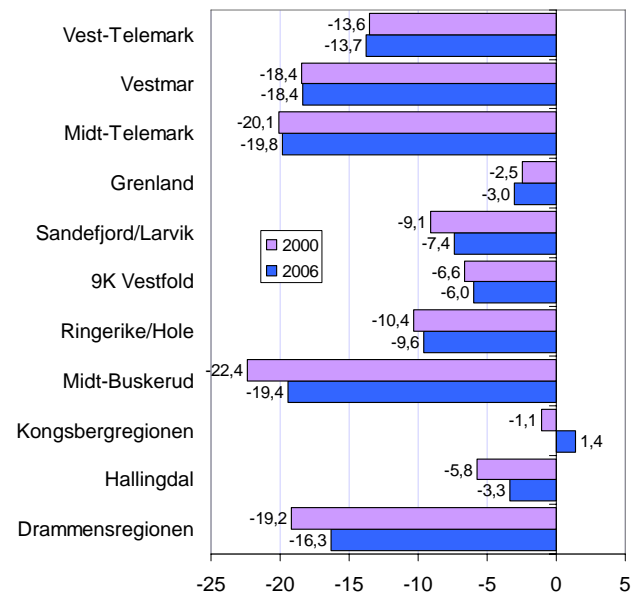
Alle regionene i dette området, unntatt Kongsbergregionen har netto utpendling. Kongsbergregionen har gått fra å ha netto utpendling i 2000 til netto innpendling i 2006. Netto utpendling betyr at regionene har et underskudd på arbeidsplasser.

Pendlingsmønsteret på Østlandet er preget av at Oslo har et stort overskudd på arbeidsplasser, og en innpendling på over 100 000 personer. Dette gjør at de fleste regioner på Østlandet utenom Oslo har netto utpendling.

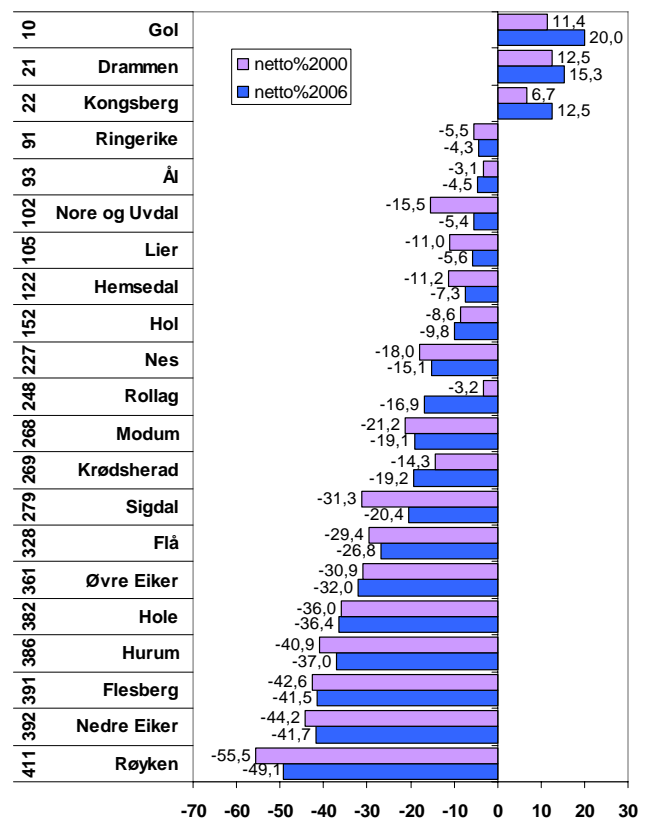
Nettopending i kommunene

Blant kommunene i Buskerud er det bare tre kommuner med overskudd på arbeidsplasser. Det er Gol, Drammen og Kongsberg. Disse kommunene økte sitt overskudd på arbeidsplasser fra 2000 til 2006.

Røyken har størst netto utpendling av kommunene i Buskerud. Flere andre kommuner har stor netto utpendling, med over 30 prosent. Vi så imidlertid i kapitlet om attraktivitet, at kommuner med høy netto utpendling er attraktive. Underskudd på arbeidsplasser er dermed ikke nødvendigvis et problem, dersom det er arbeidsmuligheter i nabokommunene.

Figur 32: Nettopending, prosent.

Figur 33: Nettopending, prosent. Tallene til venstre angir kommunens rangering mht nettopending.

Arbeidsmarkedsintegrasjon

Arbeidsmarkedsintegrasjon er et mål for hvor godt arbeidsmarkedet i en region eller kommune er integrert med arbeidsmarkedet utenfor. Vi måler dette ved å summere andelen av sysselsatte som pendler ut med andelen av arbeidsplassene som fylles av personer bosatt utenfor. I kapitlet om attraktivitet så vi at arbeidsmarkedsintegrasjon er en viktig forklaringsfaktor for flyttestrømmene. Høy arbeidsmarkedsintegrasjon er positivt for innflytting, da det gir innbyggerne større pendlingsmuligheter og flere muligheter for valg av arbeidsplasser.

Vi ser av figur 34 at regioner som Drammensregionen, Midt-Buskerud, Ringerike/Hole og Midt-Telemark har stor arbeidsmarkedsintegrasjon. De tre førstnevnte regionene har mange pendlere til Akershus/Oslo, mens Midt-Telemark har mange pendlere til Grenland.

Grenland og Hallingdal har lav arbeidsmarkedsintegrasjon. Slike regioner er i større grad enn andre avhengig av en positiv utvikling i eget arbeidsmarked.

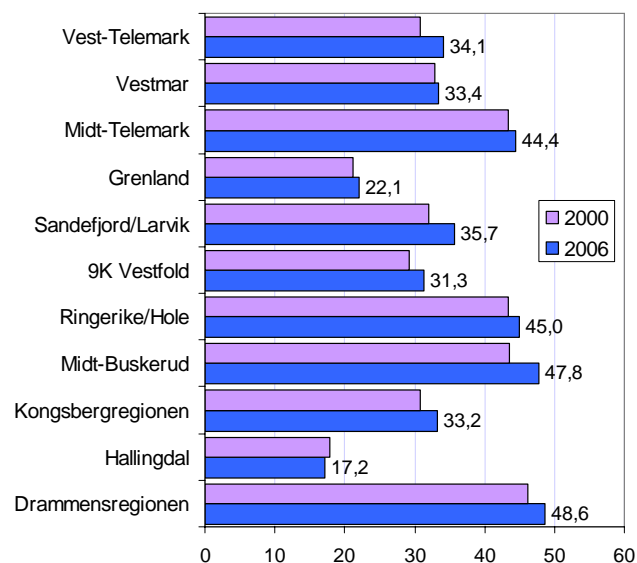
Arbeidsmarkedsintegrasjon i kommunene

I figur 35 viser vi arbeidsmarkedsintegrasjonen i kommunene i Buskerud.

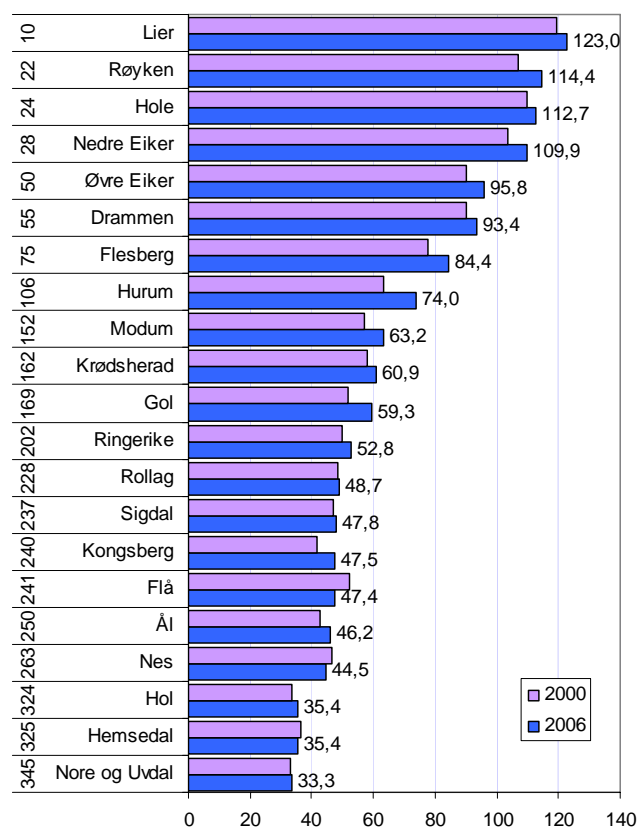
Kommuner som Lier, Røyken, Hole og Nedre Eiker har høy arbeidsmarkedsintegrasjon.

Nore og Uvdal, Hemsedal og Hol skiller seg ut med lav arbeidsmarkedsintegrasjon. Dette er nok en av årsakene til at disse kommunene har så lav attraktivitet.

Vi kan også se at nesten alle kommunene har økt arbeidsmarkedsintegrasjon fra 2000 til 2006. Dette viser at befolkningens tendens til å pendle mellom kommuner er økende. Dette gjør at sammenhengen mellom arbeidsplasser og bosetting svekkes. Dermed bli attraktivitet viktigere, på bekostning av arbeidsplasser.

Figur 34: Arbeidsmarkedsintegrasjon, målt ved summen av andel arbeidstakere bosatt utenfor regionen, og andel sysselsatte som arbeider utenfor regionen, prosent. Tallene til venstre angir rangering.

Figur 35: Arbeidsmarkedsintegrasjon, målt ved summen av andel arbeidstakere bosatt utenfor kommunen, og andel sysselsatte som arbeider utenfor kommunen, prosent. Tallene til venstre angir rangering.

FoU og SkatteFUNN

SkatteFUNN ble opprettet i 2002, og har blitt den viktigste finansieringsordningen for FoU i små og mellomstore bedrifter. Så langt har omtrent 8600 bedrifter fått godkjent FoU-prosjekter. Bedrifter som får godkjent FoU-prosjekter, får opp til 20 prosent av kostnadene i støtte i form av skattefradrag. Fra 2002 til og med 2006, ble det godkjent FoU-prosjekter for et samlet beløp på over 40 mrd kr. Bedriftenes bruk av SkatteFUNN vil også være en god indikator for næringslivets investeringer i forskning og utvikling, spesielt blant de små og mellomstore bedriftene. Alle data i dette kapitlet er fra SSB.

Oslo er det fylket som er klart størst i volum. Her er det finansiert skattefunnprosjekter til en samlet ramme på ca 8,6 mrd kroner. Rogaland, Hordaland, Akershus og Sør-Trøndelag har også stort volum på skattefunnprosjekter.

Ser vi på samlet beløp pr innbygger, er også Oslo størst, med 15 800 kr pr innbygger i perioden. Sør-Trøndelag, Rogaland og Møre og Romsdal har også relativt høye beløp pr innbygger.

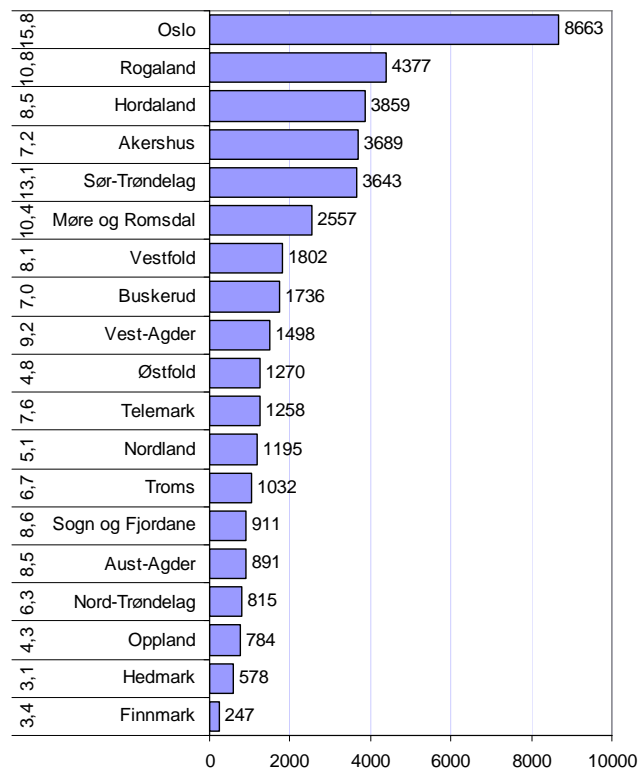
I Buskerud er det så langt finansiert FoU gjennom SkatteFUNN for en samlet ramme på 1,7 mrd kr.

FoU-frekvens

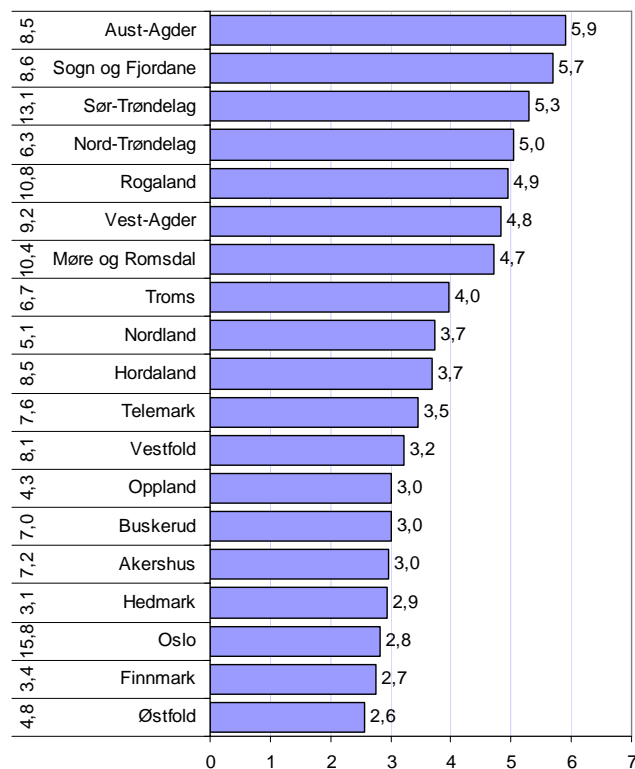
En rangering av fylkene med hensyn til totale beløp til godkjente prosjekter i SkatteFUNN avspeiler i stor grad størrelsen på de ulike fylkene. Vi har derfor sett på hvor stor andel av foretakene som har fått godkjent skattefunnprosjekter i perioden 2002-2005. Her har vi tatt utgangspunkt i alle foretakene som har levert regnskap for 2005. På den måten kan vi få fram hvilke regioner som har utnyttet ordningen i størst grad.

I en slik rangering har Aust-Agder høyest frekvens i bruk av SkatteFUNN fulgt av Sogn og Fjordane og Sør-Trøndelag.

I Buskerud har 3,0 prosent av de regnskapspliktige bedriftene brukt SkatteFUNN. Dette er litt lavere enn landsgjennomsnittet på 3,7 prosent.

Figur 36: Samlet beløp, mill kr, til FoU-prosjekter finansiert med SkatteFUNN i perioden 2002-2006. Til venstre vises beløp pr innbygger, 1000 kr.

Figur 37: Andel av aktive regnskapspliktige foretak som har hatt FoU-prosjekt finansiert av SkatteFUNN. Til venstre vises beløp pr innbygger i 1000 kr.

FoU-frekvens i regionene

På kartet til høyre kan vi se på forskjellene mellom regionene i Norge med hensyn til bruk av SkatteFUNN. Regionene på Sør- og Vestlandet, samt Trøndelag har en langt høyere andel av foretakene med i SkatteFUNN enn regionene på Østlandet og Nord-Norge.

På Østlandet er det bare fem av 30 regioner som har over middels skattefunnfrekvens. I Agderfylkene og Rogaland har alle regionene over middels andel bedrifter med FoU-prosjekt finansiert av SkatteFUNN.

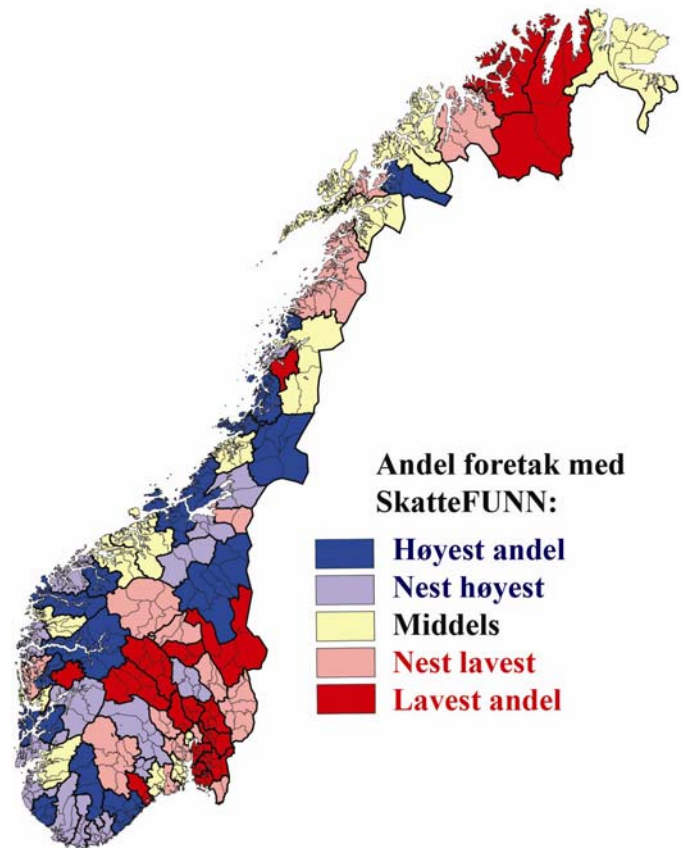
Av regionene på Østlandet er det Fjellregionen som har høyest andel foretak som har fått godkjent prosjekt i SkatteFUNN. Her har 6,4 prosent av alle regnskapspliktige foretak minst ett godkjent prosjekt. Gjennomsnittet for Norge er 3,7 prosent.

Hadeland har lavest skattefunnfrekvens av alle regionene i landet. Samtidig er dette en av regionene med best lønnsomhet i næringslivet. Høy andel bedrifter med FoU er altså ikke en garanti for vellykkethet. Det er ingen klar sammenheng mellom høy andel FOU-bedrifter og næringslivsindeksen.

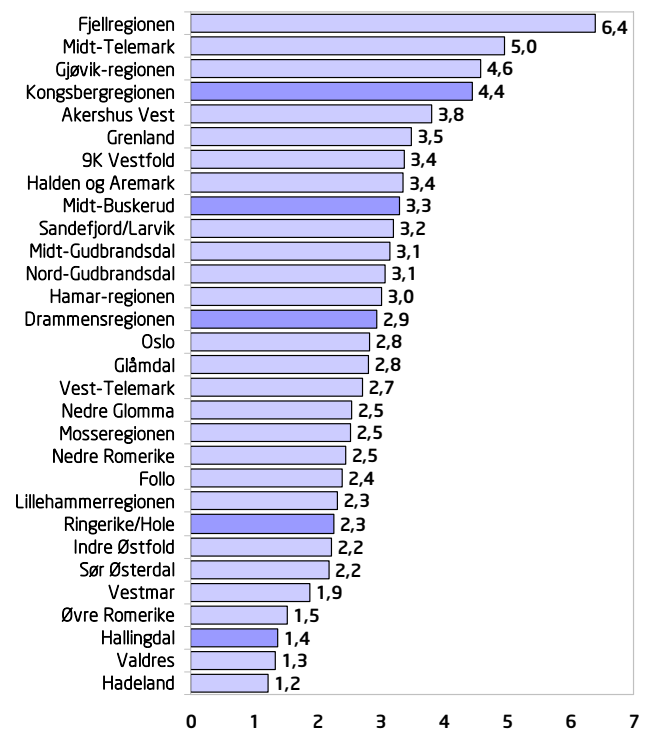
Av regionene i Buskerud, er det Kongsbergregionen som har relativt flest foretak som har brukt SkatteFUNN. 4,4 prosent av foretakene i Kongsbergregionen har gjennomført FoU-prosjekt med bruk av SkatteFUNN.

I de andre regionene i Buskerud er andelen foretak som bruker SkatteFUNN lavere enn landsgjennomsnittet.

Hallingdal har lavest FoU-frekvens. Her har bare 1,4 prosent av de regnskapspliktige foretakene benyttet SkatteFUNN.

Figur 38: FoU-frekvens i regionene i Norge.

Figur 39: FoU-frekvens i regionene på Østlandet.

SkatteFUNN i kommunene

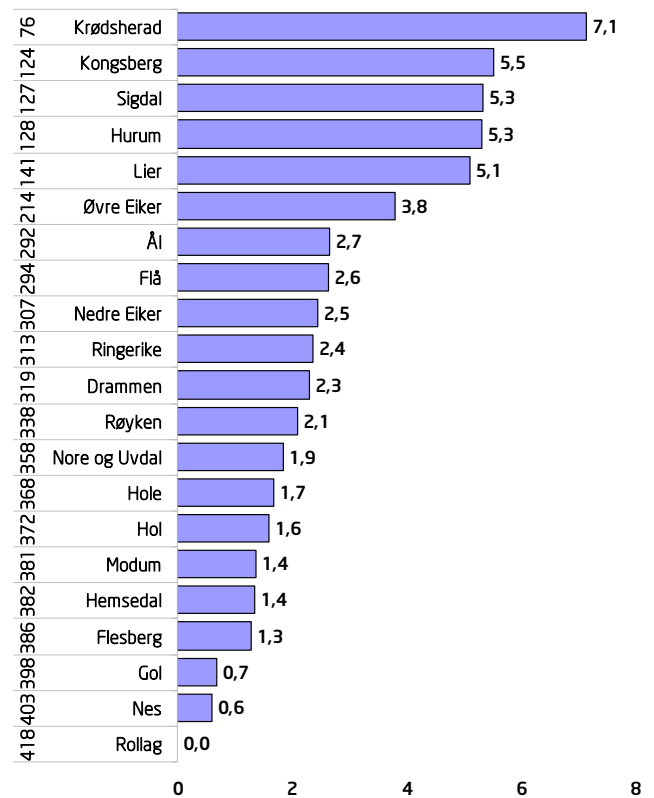
Vi kan også se på frekvensen av foretak som har brukt SkatteFUNN på kommunenivå.

Krødsherad er den kommunen i Buskerud hvor høyest andel av bedriftene bruker SkatteFUNN. 7,1 prosent, 8 av 112, av de regnskapspliktige foretakene i Krødsherad har hatt FoU-prosjekter finansiert av SkatteFUNN.

Også Kongsberg, Sigdal, Hurum og Lier har en relativt stor andel foretak med FoU.

Størst antall bedrifter med SkatteFUNN er det i Drammen, som har 72 bedrifter med i ordningen.

Rollag har ingen bedrifter som har brukt SkatteFUNN.

Figur 40: FoU-frekvens i kommunene i Buskerud. Tall til venstre er rangering blant kommunene i Norge.

Nyetableringer

Nyregistrerte bedrifter er som oftest små, og betyr ikke så mye for sysselsetting og produksjon på kort sikt. Men innovasjon, utvikling og nye mennesker bringes ofte inn i næringslivet gjennom de nye bedriftene. Unge bedrifter vokser dessuten raskere enn gamle. Den langsiktige virkningen av nyetableringer blir dermed viktig. For å sammenlikne regionene er antallet nyregistreringer i forhold til antall eksisterende foretak i Enhetsregisteret brukt som indikator. Holdingselskap er holdt utenfor.

Antall nyregistrerte foretak har økt de siste årene, i takt med de gode økonomiske tidene. I 2006 ble det registrert nesten 60 000 nye foretak i Enhetsregisteret innenfor de kommersielle foretakstypene. Da er holdingselskaper holdt utenfor. Dette tilsvarte 9,1 prosent av beholdningen av foretak i Enhetsregisteret.

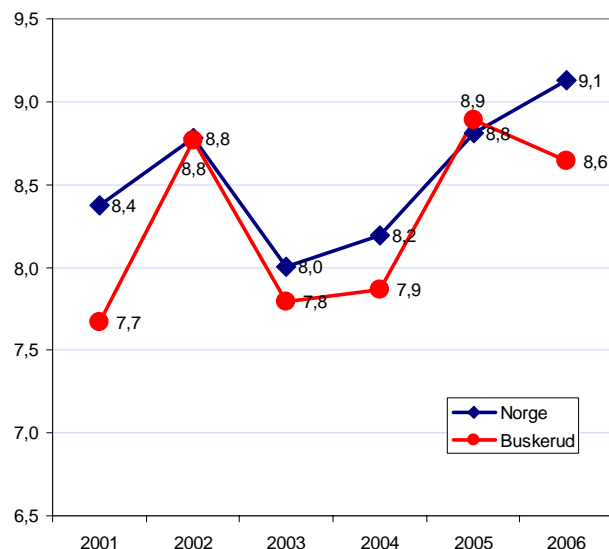
Etableringsfrekvensen i Buskerud ligger under landsgjennomsnittet i 2006, etter å ha vært over i 2005. I 2006 var etableringsfrekvensen i Buskerud 8,6 prosent.

Etableringsfrekvens i fylkene

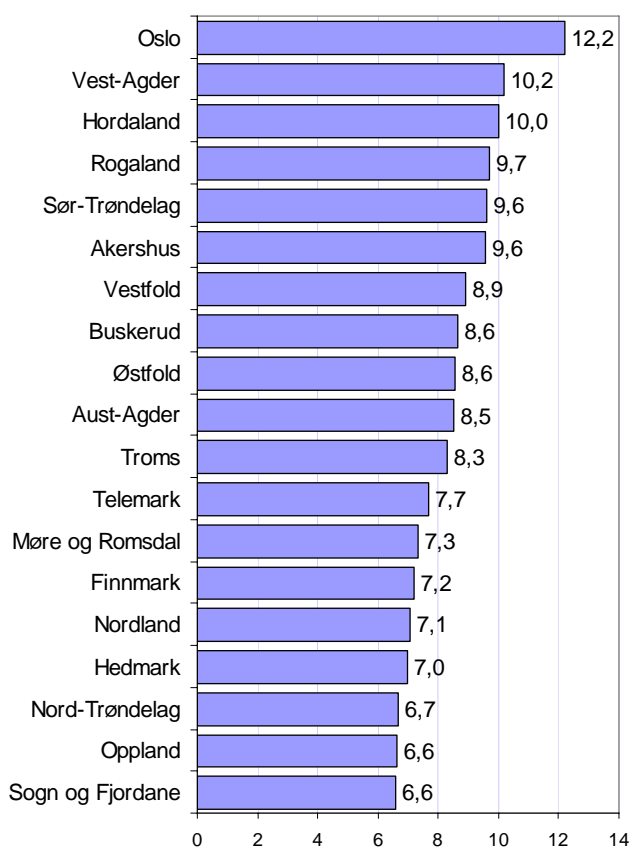
Det er Oslo som har den høyeste etableringsfrekvensen av fylkene i landet. I Oslo ble det registrert 12,2 nye foretak pr 100 eksisterende i 2006. Oslo har langt høyere etableringsfrekvens enn de andre fylkene, og drar opp landsgjennomsnittet ganske kraftig.

Etter Oslo er det Vest-Agder og Hordaland som har høyest etableringsfrekvens.

Buskerud er nummer åtte av 19 fylker i 2006. I 2005 var Buskerud nummer seks.

Figur 41: Etableringsfrekvens i Buskerud og Norge.

Figur 42: Etableringsfrekvens i fylkene i Norge, 2006.

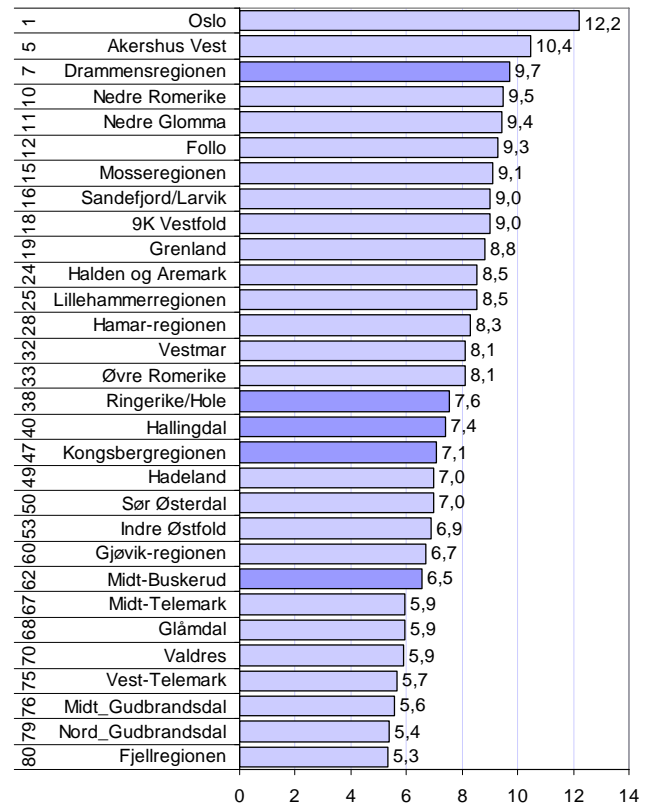
Etableringsfrekvens i regionene

I figuren til høyre ser vi etableringsfrekvensen i regionene på Østlandet. Oslo har høyest etableringsfrekvens, også blant regionene.

Av regionene i Buskerud har Drammensregionen høyest etableringsfrekvens med 9,7 prosent. Dette er nr syv av 83 regioner.

Ringerike/Hole, Hallingdal og Kongsbergregionen havner rundt medianen av norske regioner, med etableringsfrekvenser på syv-tallet.

Midt-Buskerud har lavest etableringsfrekvens av regionene i Buskerud med 6,5 prosent.

Figur 43: Etableringsfrekvens i 2006, prosent, i regionene på Østlandet. Tallene til venstre angir rangering blant regionene i landet.

Etableringsfrekvens i kommunene

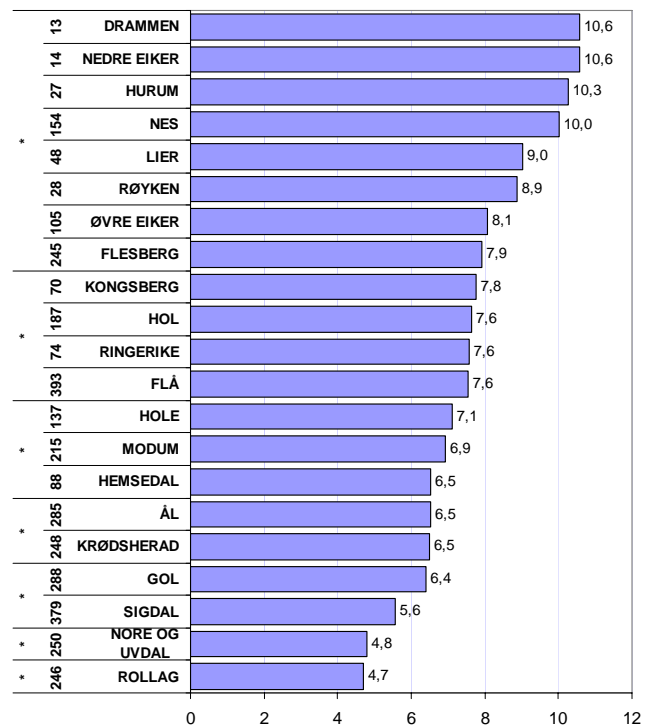
Figur 44 viser etableringsfrekvensen i kommunene i Buskerud. Drammen hadde høyest etableringsfrekvens med 10,6 prosent, deretter følger Nedre Eiker og Hurum.

Rollag, Nore og Uvdal og Sigdal hadde lavest etableringsfrekvens.

Kommuner merket med * er små kommuner med mindre enn 50 nyregistreringer i 2006. I slike små kommuner vil etableringsfrekvensen ofte variere mye fra år til år.

Tallene til venstre angir kommunens rangering i de siste fem årene. Her ser vi at Drammen er høyest rangert, på plass nr 13, fulgt av Nedre Eiker, Hurum og Røyken.

Sigdal er lavest rangert, med hensyn til siste fem års gjennomsnittlig etableringsfrekvens, på plass nummer 379.

Figur 44: Etableringsfrekvens, prosent, i kommunene i Buskerud. * betyr at kommunen hadde mindre enn 50 nyregistreringer. Tallene til venstre angir rangering de siste fem år blant de 431 kommunene i landet.

Hva forklarer variasjoner i etableringsfrekvens?

Det er først og fremst tre faktorer som forklarer variasjonene i etableringsfrekvens.

Bransjesammensetningen har mest å si. Noen bransjer har mange nyregistreringer og mange som faller fra. Dette gjelder spesielt restauranter og tjenesteyting. Dersom et område har en stor andel av foretakene i slike bransjer, blir etableringsfrekvensen høy.

Vekst i folketall fører til høyere etableringsfrekvens. Dette skyldes at det blir flere potensielle etablerere, og at vekst i befolkningen fører til et økende marked for varer og tjenester. Dermed skapes det plass for flere nye bedrifter.

Størrelse målt i folketall har også betydning. Dette slår imidlertid først og fremst ut når vi analyserer på region- og kommunenivå.

I figur 46 har vi regnet ut forventet etableringsfrekvens i fylkene, og sammenholdt denne med fylkenes faktiske etableringsfrekvens i 2006.

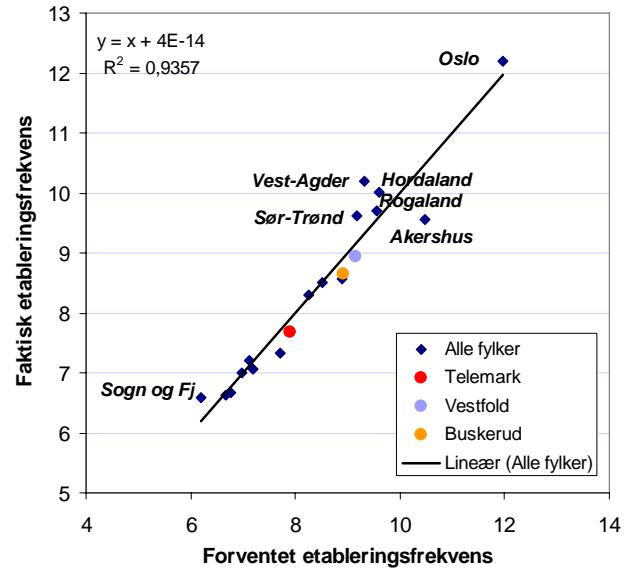
Bransjesammensetning og befolkningsveksten forklarer 93,5 prosent av variasjonene mellom fylkene. Sogn og Fjordane, som har lavest etableringsfrekvens av alle fylkene, ligger faktisk 0,4 prosent over forventningen.

Buskerud ligger litt under forventningslinjen.

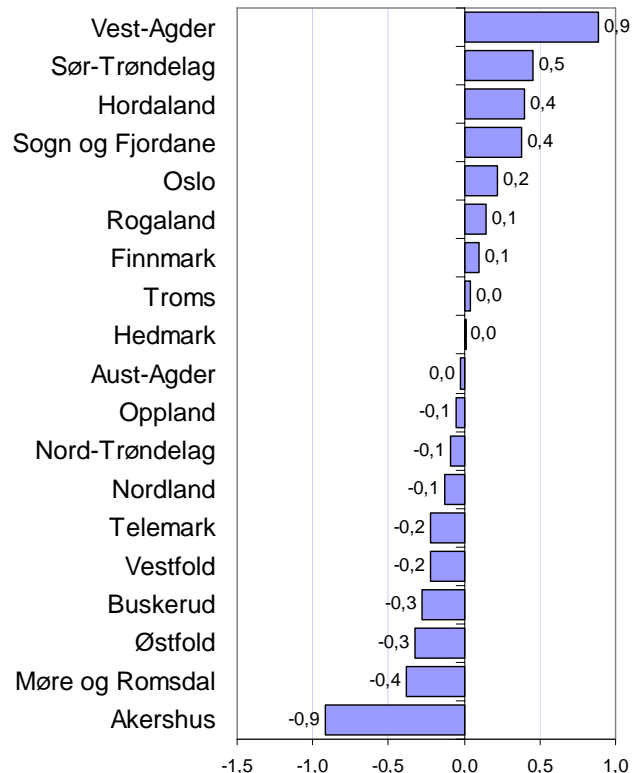
Hvis vi rangerer fylkene etter differansen mellom faktisk og forventet etableringsfrekvens, som i figur 45, ser vi at Vest-Agder er det fylket som har størst positivt avvik, fulgt av Sør-Trøndelag, Hordaland og Sogn og Fjordane.

Oslo, som har langt høyere etableringsfrekvens enn noen av de andre fylkene, ligger bare 0,2 prosent over forventet etableringsfrekvens. Den høye etableringsfrekvensen i Oslo skyldes dermed gunstig næringsstruktur og høy befolkningsvekst.

Buskerud har 0,3 prosent lavere etableringsfrekvens enn forventet, ut fra bransjestruktur og befolkningsvekst. Bare tre fylker har høyere negativt avvik.

Figur 45: Faktisk etableringsfrekvens i 2006, og forventet etableringsfrekvens basert på bransjesammensetning og folketallsvekst i 2006.

Figur 46: Avvik mellom faktisk og forventet etableringsfrekvens i 2006.

Faktisk og forventet etableringsfrekvens i kommunene

Vi kan også analysere variasjonene i etableringsfrekvensen mellom kommunene. På samme måte som for fylkene, er det bransjestrukturen og befolkningsveksten som har størst betydning. For kommuner spiller også størrelsen, dvs folketallet, en rolle. Kommuner med høy befolkning har en tendens til å ha høyere etableringsfrekvens.

De tre faktorene forklarer til sammen nesten 57 prosent av variasjonene mellom etableringsfrekvensen mellom kommunene. Dette er lavere forklaringskraft enn vi fant for fylker. Dette skyldes at mange kommuner er små, og derfor har store tilfeldige avvik fra år til år.

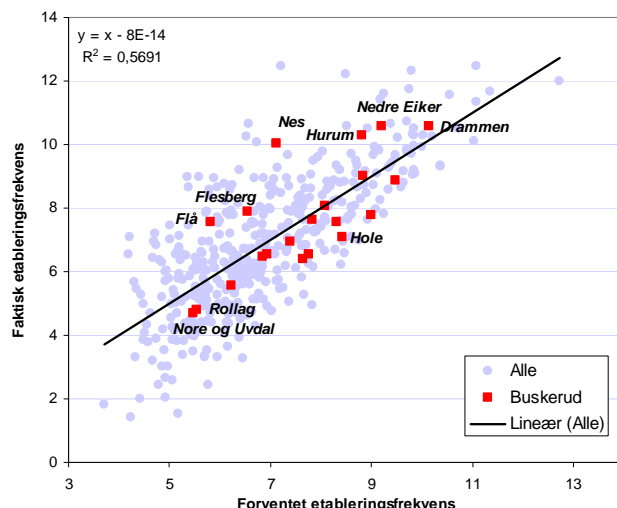
I figur 47 har vi sett på sammenhengen mellom faktisk og forventet verdi på etableringsfrekvensen i kommunene i Norge, og har uthevet kommunene i Buskerud.

Vi kan se at Drammen har høyest forventet etableringsfrekvens, og skårer også litt over forventningen. Rollag og Nore og Uvdal har de dårligste forutsetningene, og har litt lavere etableringsfrekvens enn forventet. Syv av 21 kommuner i Buskerud ligger over forventningene. Dette korresponderer med fylkestallene, der vi så at etableringsfrekvensen i Buskerud er lavere enn forventet.

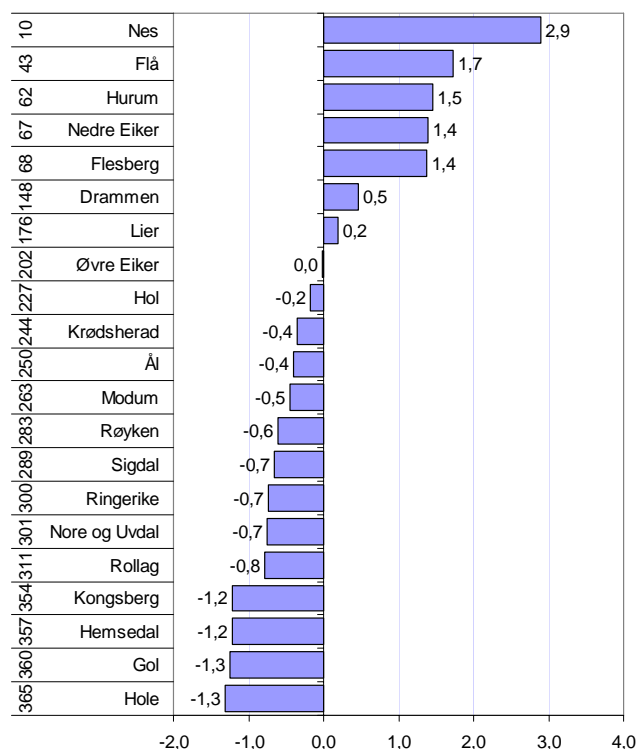
I figur 48 har vi vist avviket mellom faktisk og forventet etableringsfrekvens i kommunene i Buskerud.

Nes og Flå har langt over forventet etableringsfrekvens. Flå er en liten kommune som lett får store, tilfeldige avvik.

Hole, Gol, Hemsedal og Kongsberg har størst negativt avvik i 2006. Ingen av disse er spesielt små, og det dermed ikke så lett å skylde på tilfeldighetene.

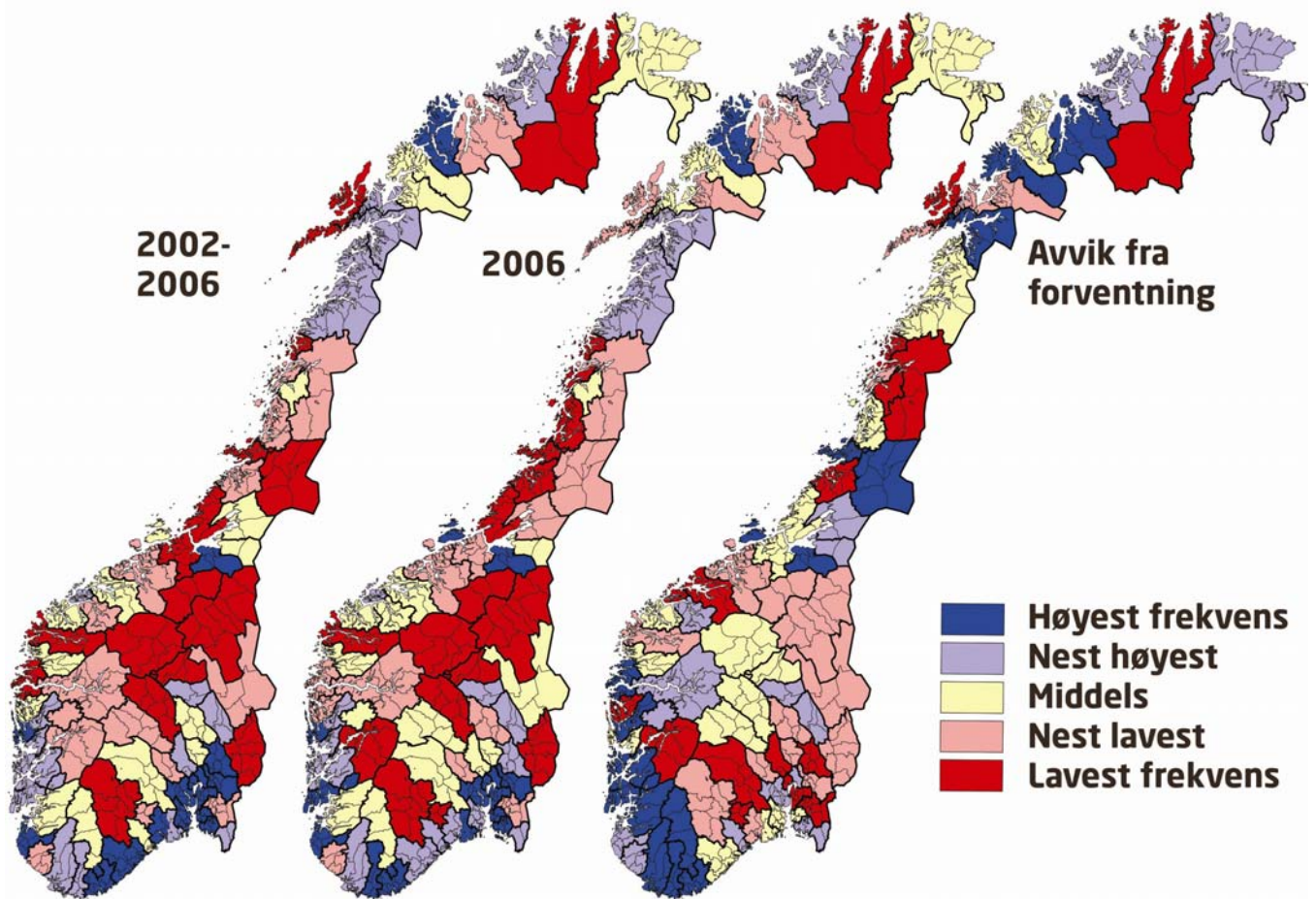

Figur 47: Faktisk etableringsfrekvens i 2006, sammenliknet med forventet etableringsfrekvens ut fra bransjestruktur, befolkningsvekst og befolkningsstørrelse.

Figur 48: Avvik mellom faktisk og forventet etableringsfrekvens ut fra bransjestruktur, befolkningsvekst og befolkningsstørrelse. Tallene til venstre er rangering iht kommunene i Norge.

Kart etableringsfrekvens regioner

Figur 49: Etableringsfrekvenser i regionene. Til venstre gjennomsnittlig etableringsfrekvens i perioden 2002-2006. I midten etableringsfrekvens i 2006. Til høyre avvik mellom faktisk og forventet etableringsfrekvens basert på bransjestruktur og befolkningsvekst.

I kartene over er variasjonene i regionenes etableringsfrekvens illustrert.

Vi ser at det er liten forskjell på mønstrene når det gjelder etableringsfrekvens i 2006 og siste femårsperioden. De regionale mønstrene i etableringsfrekvensene er stabile. Det er stort sett de samme regionene som har høyest frekvens hvert år. Dette er stort sett folkerike regioner med større bysentra og befolkningsvekst.

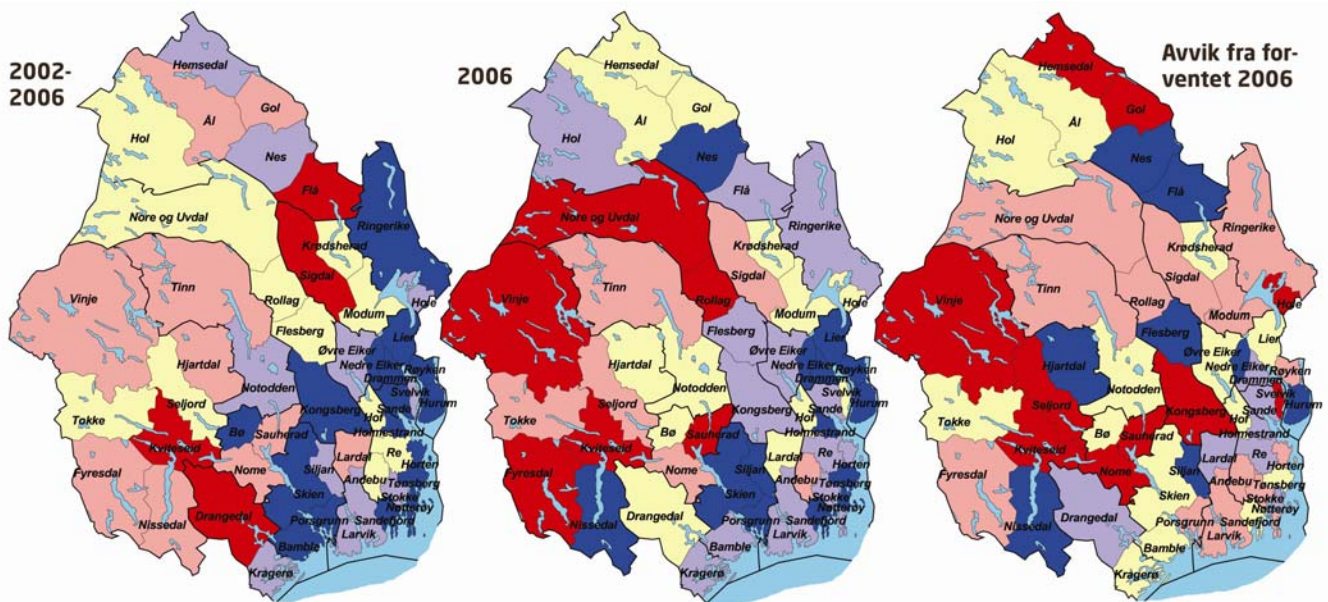
Når vi justerer for bransjestruktur og befolkningsvekst, som i kartet til høyre, framtrer helt andre mønstre. Den høye etableringsfrekvensen i regionene i det sentrale Østlandet er forklart av bransjestruktur og befolkningsvekst. Justert for dette har Østlandet ikke flere nyetableringer enn forventet.

I sørvest er det et sammenhengende område med regioner som har langt flere nyetableringer enn forventet. Dette området har også god lønnsomhet, og sterk vekst i private arbeidsplasser, og synes å være det mest dynamiske området når det gjelder næringsutvikling.

I Buskerud var det bare Midt-Buskerud som hadde under middels etableringsfrekvens i 2006.

Når vi ser på faktisk etableringsfrekvens i forhold til forventet, ser vi at både Kongsbergregionen og Ringerike/Hole er blant regionene med høyest negativt avvik. Drammensregionen er imidlertid også over gjennomsnittet når vi ser på avvik fra forventningen.

Kart nyetableringer

Figur 50: Etableringsfrekvenser i kommunene. Til venstre gjennomsnittlig etableringsfrekvens i perioden 2002-2006. I midten etableringsfrekvens i 2006. Til høyre avvik mellom faktisk og forventet etableringsfrekvens basert på bransjestruktur og befolkningsvekst.

Mønsteret når det gjelder nyetableringer i BTV er at kommunene nær Oslo og langs kysten har høyere etableringsfrekvens enn kommunene i vest og nord. Dette er samtidig de mest folkerike og urbane kommunene. Mønstrene er også på kommunenivå ganske stabile fra år til år, men for de minste kommunene vil det alltid være noen tilfeldige variasjoner fra år til år,

Når vi justerer for bransjestruktur og befolkningsvekst, som vist i kartet til høyre, ser vi at det klare mønsteret forsvinner. Det betyr at den høye etableringsfrekvensen i sør og øst i BTV skyldes at disse kommunene har en mer gunstig bransjestruktur og befolkningsvekst.

Kommunene nord i Buskerud framtrer imidlertid fremdeles med lav etableringsfrekvens. Unntakene er Nes og Flå.

Lønnsomhet

God lønnsomhet er en betingelse for en sunn næringsutvikling. En bedrift kan ha underskudd enkelte år, men må ha overskudd på lang sikt for å overleve. Regioner med mange overskuddsbedrifter vil ha færre nedleggelse, mer egenkapital og større vekstkraft.

For å få fram regionale forskjeller, er lønnsomhet målt som andel av foretakene med positivt resultat før skatt. Med denne metoden vil store og små foretak telle likt.

Lønnsomheten i norsk næringsliv har økt hvert år siden 2001. I 2001 hadde mindre enn 64 prosent av foretakene i Norge overskudd. Fem år senere er andelen overskuddsforetak økt til over 74 prosent⁵.

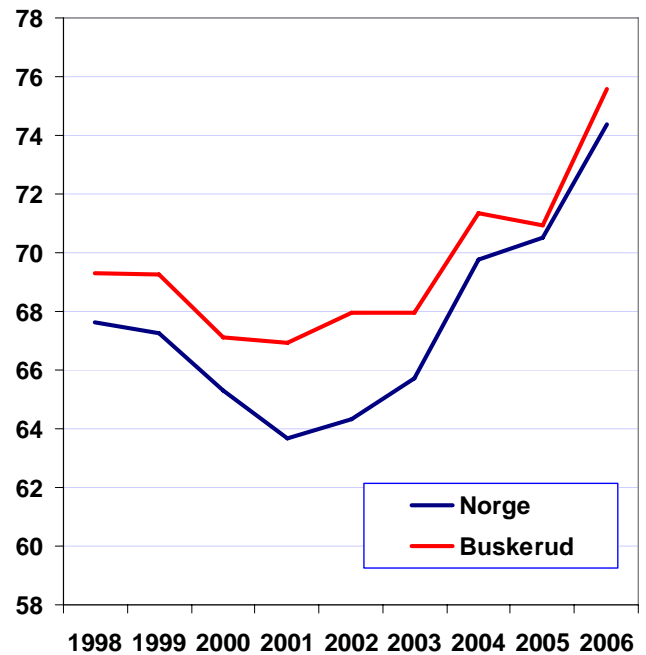
Næringslivet i Buskerud lå langt over landsgjennomsnittet i 2001. Etter dette har lønnsomheten økt svakere i Buskerud enn ellers i landet. Buskerud har likevel bedre lønnsomhet enn gjennomsnittet også i 2006.

Lønnsomhet fylkesvis

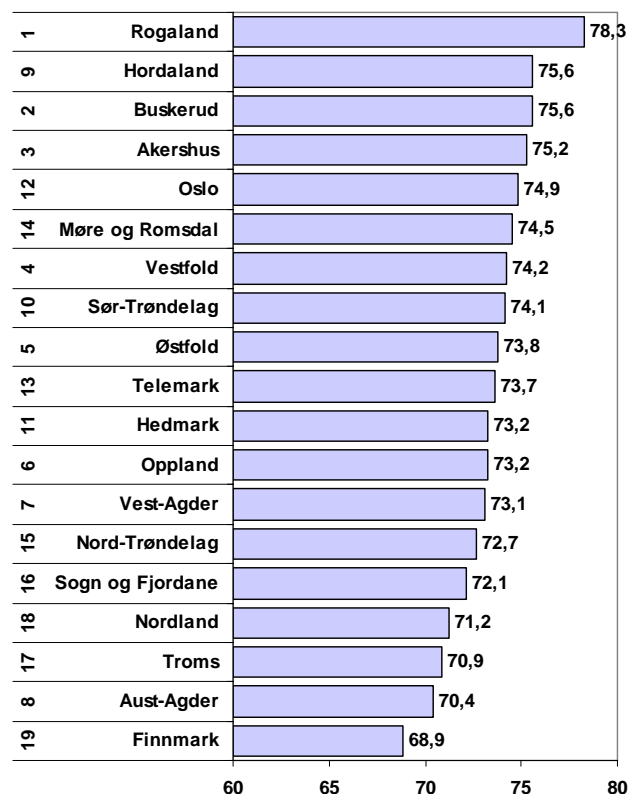
På landsbasis er det Rogaland som har det mest lønnsomme næringslivet. Her har mer enn 78 prosent av foretakene overskudd. Dernest følger Hordaland og Buskerud.

Hordaland, Oslo og Møre og Romsdal har bedre rangering når det gjelder lønnsomhet i 2006 enn tidligere, mens Agderfylkene og Oppland gjør det noe svakere enn tidligere.

Buskerud er det nest beste fylket når det gjelder lønnsomhet de siste fem årene.

Figur 51: Prosentvis andel foretak med positivt resultat.

Figur 52: Andel foretak med positivt resultat i 2006. Tallene til venstre viser fylkets rangering mht gjennomsnittlig lønnsomhet siste fem år.

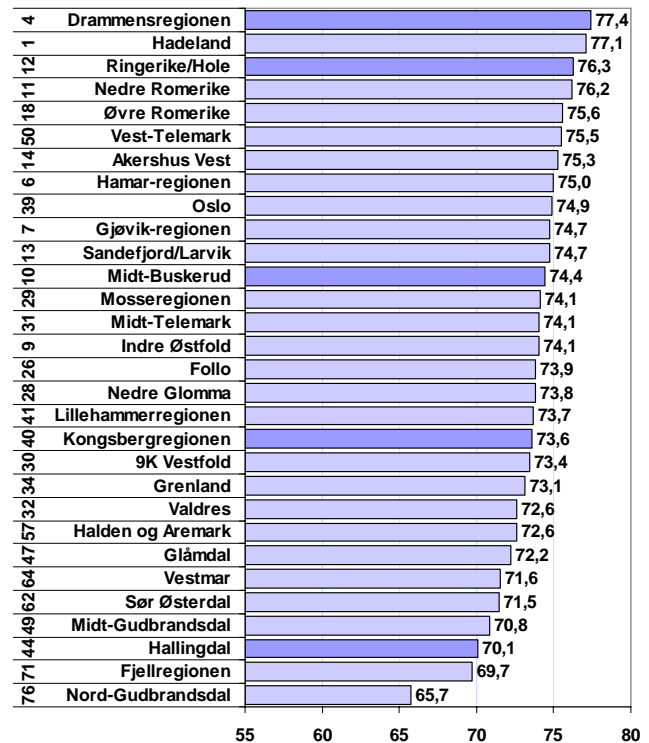
Lønnsomhet regionvis

I figur 53 ser vi andel lønnsomme foretak i regionene på Østlandet. Drammensregionen har den høyeste andelen lønnsomme foretak av regionene på Østlandet, fulgt av Hadeland og Ringerike/Hole. Hadeland har den beste lønnsomheten av alle regionene i landet, når vi ser på gjennomsnittet over de fem siste årene.

Drammensregionen og Ringerike/Hole har også tradisjonelt hatt god lønnsomhet i næringslivet. Drammensregionen har den fjerde beste lønnsomheten i næringslivet de siste fem årene, mens Ringerike/Hole er nummer 12.

Midt-Buskerud ligger akkurat på landsgjennomsnittet i 2006, mens Kongsbergregionen ligger litt under gjennomsnittet. Midt-Buskerud har hatt langt bedre rangering tidligere, vi ser at regionene er rangert på tiendeplass når det gjelder gjennomsnittlig lønnsomhet de siste fem årene.

Hallingdal har relativt få lønnsomme foretak i 2006.

Figur 53: Andel lønnsomme foretak i regionene på Østlandet i 2006. Regionenes rangering mht lønnsomhet i de fem siste årene blant de 83 regionene i Norge er vist til venstre.

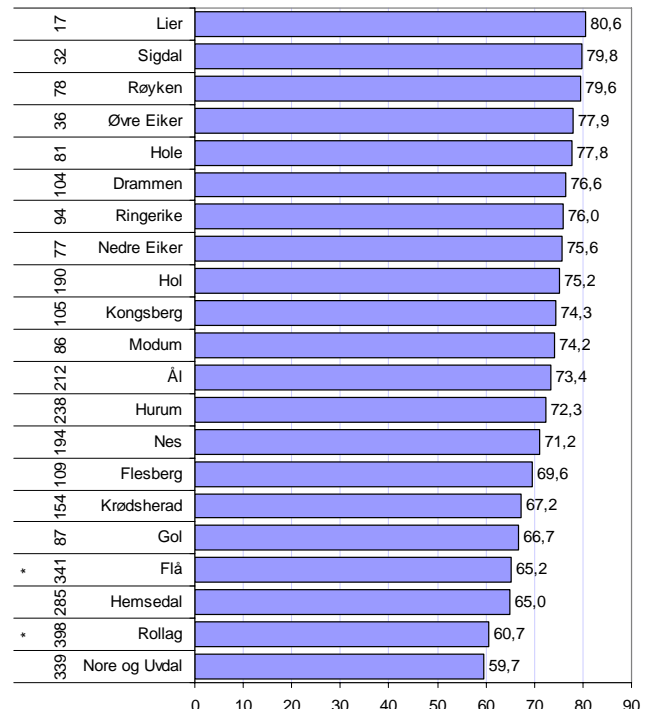
Lønnsomhet i kommunene i Buskerud

I figur 54 har vi rangert kommunene i Buskerud når det gjelder lønnsomhet.

Lier, Sigdal og Røyken har den høyeste andelen av foretak med overskudd i 2006.

Nore og Uvdal, Rollag og Hemsedal har dårligst lønnsomhet i næringslivet.

Lier, Sigdal og Øvre Eiker er de kommunene i Buskerud som har hatt best lønnsomhet de siste fem årene. Disse kommunene hadde også svært god lønnsomhet i 2006.

Figur 54: Andel lønnsomme foretak i kommunene i Buskerud i 2006. Tallene til venstre viser rangering mht lønnsomhet de fem siste årene. Kommuner merket med * har mindre enn 50 regnskapspliktige foretak.

Hva forklarer lønnsomhet?

For å forklare de regionale variasjonene i lønnsomheten har vi gjennomført en analyse⁶ der vi ser på hvordan ulike forhold i regionen påvirker lønnsomheten. I denne analysen er andelen lønnsomme foretak i en region forsøkt forklart ved hjelp av en rekke faktorer, som vist i figur 55.

Bransjestrukturen er den viktigste faktoren for å forklare variasjoner i lønnsomhet. Dersom en region har mange foretak i lønnsomme bransjer, vil dette påvirke lønnsomheten positivt.

Vekst i folketallet gir også positive ringvirkninger for lønnsomheten. Flere innbyggere gir høyere lokal etterspørsel til lokalt baserte næringer.

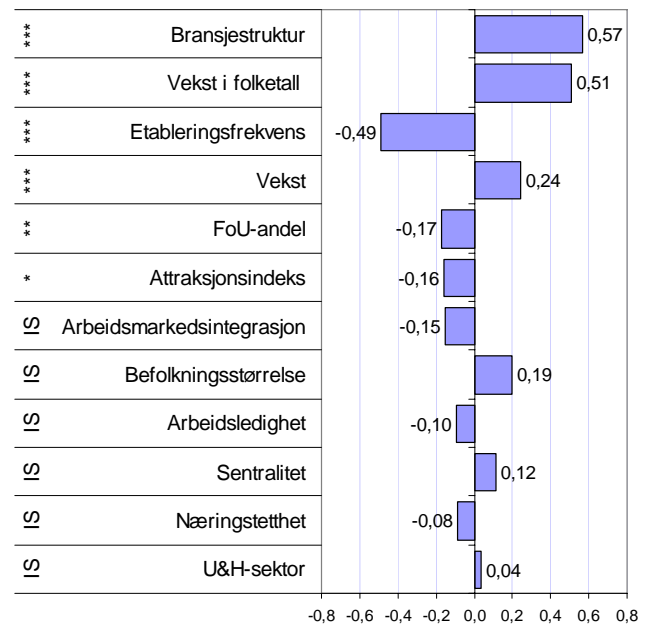
Høy etableringsfrekvens er negativt for lønnsomheten. Dette skyldes antakelig at nyetablerte bedrifter ofte har underskudd de første årene.

Det er også en positiv sammenheng mellom vekst i omsetning og lønnsomhet.

Høy andel foretak med FoU virker negativt. FoU-innsats i en bedrift gir økte kostnader på kort sikt, men vil kunne gi vekst og lønnsomhet på lengre sikt.

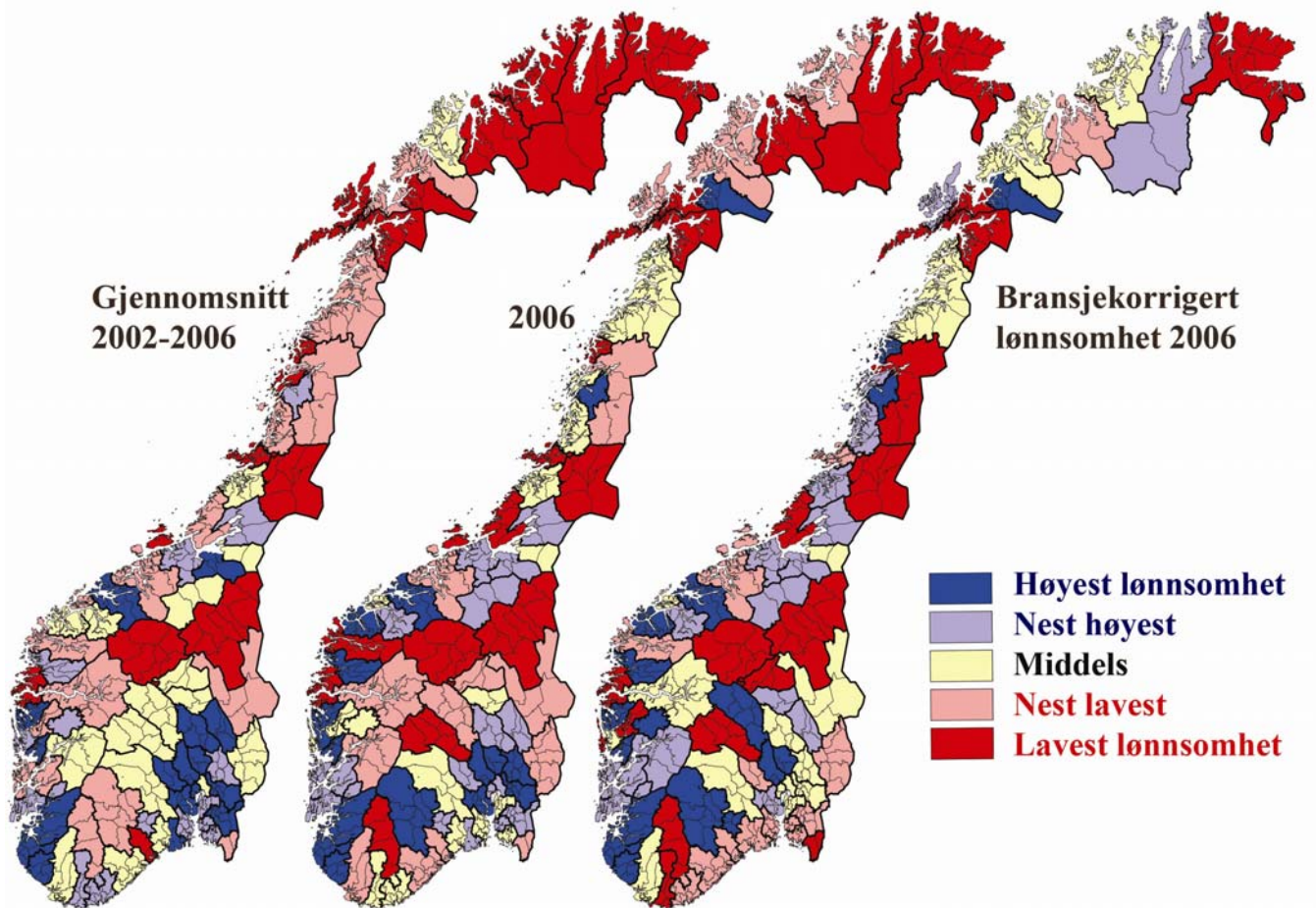
Vi ser også at det er en negativ sammenheng mellom attraksjonsindeksen til en region og lønnsomhet.

De andre faktorene hadde ikke forklaringskraft. Verken befolkningsstørrelse, sentralitet eller forekomst av en universitet/høgskolesektor, hadde signifikant sammenheng med lønnsomheten.

Figur 55: Faktorer som forklarer lønnsomheten i regionene, justert betaverdi. Til venstre er signifikansnivået vist med *** = signifikansnivå <0,01, ** = 0,01-0,05 og * =0,05-0,1. IS betyr ikke signifikant.

Kart - lønnsomhet i regionene

Figur 56: Kart med variasjon i andel lønnsomme foretak i regionene. Til venstre er gjennomsnitt i perioden 2002-2006, i midten andel lønnsomme foretak i 2006, og til høyre andelen lønnsomme foretak i 2006 justert for bransjestruktur.

I kartene over er variasjonen i næringslivets lønnsomhet i regionene illustrert.

I kartet til venstre ser vi at regionene i det sentrale Østlandet og Rogaland er relativt dominerende når det gjelder lønnsomhet de siste fem årene.

I 2006, som vist i kartet i midten, er Østlandet noe mindre dominerende, og vi ser at flere regioner på Vestlandet har god lønnsomhet.

Når vi korrigerer for effekten av bransjestrukturen, som vist i kartet til høyre, ser vi at regionene på Østlandet ikke lenger framtrer med spesielt god lønnsomhet.

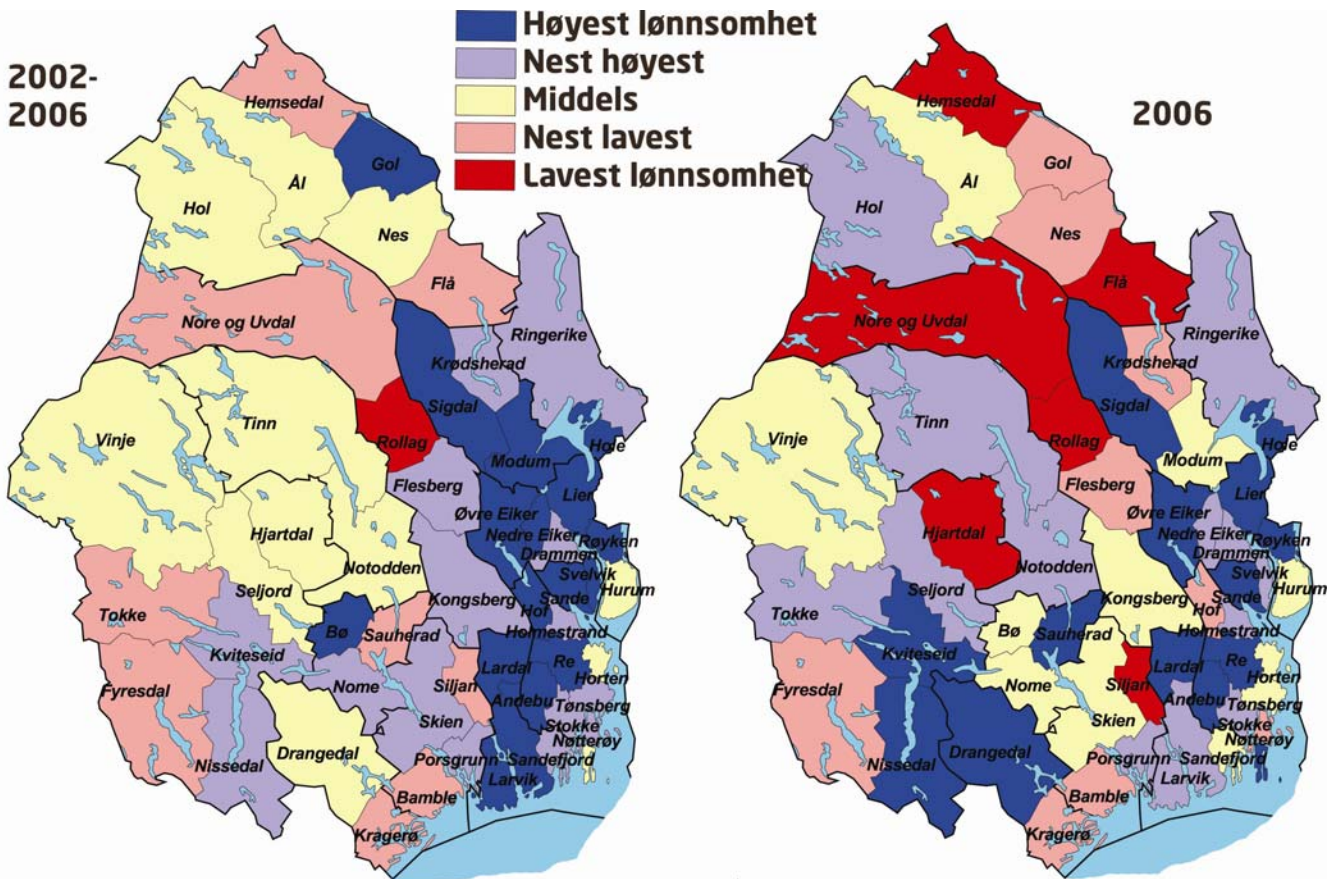
I Buskerud ser vi at Drammensregionen og Midt-Buskerud er blant regionene med den beste lønnsomheten siste fem år, mens Kongsberg-regionen og Hallingdal har middels lønnsomhet.

I 2006 er Drammensregionene fremdeles blant de beste regionene, mens Midt-Buskerud nå er blant de nest beste.

Hallingdal har hatt et stor fall i lønnsomheten, og er blant regionene med dårligst lønnsomhet i 2006.

Når vi korrigerer for bransjestrukturen, som vist i kartet til høyre, ser vi at både Drammensregionen og Midt-Buskerud faller i lønnsomhet. Disse regionene har dermed hatt en gunstig bransjestruktur for å oppnå høy lønnsomhet.

Kart lønnsomhet i kommunene

Figur 57: Kart med variasjon i andel lønnsomme foretak i kommunene. Til venstre er gjennomsnitt i perioden 2002-2006, og til høyre andelen lønnsomme foretak i 2006.

Ser vi på gjennomsnittlig lønnsomhet i kommunene i BTV, som vist i kartet til venstre, er det det samme mønsteret som for befolkning og etableringsfrekvens. De folkerike kommunene nær Oslo og i Vestfold har generelt bedre lønnsomhet, mens mange av distriktskommunene har middels og lav lønnsomhet.

Mønsteret er mindre klart i 2006, hvor mange av distriktskommunene har god lønnsomhet i næringslivet. Dette gjelder spesielt i Vest-Telemark. Hallingdal har imidlertid gått motsatt vei, og har hatt et fall i lønnsomheten i 2006.

Kommunene sør i fylket har fremdeles god lønnsomhet i 2006, og kommuner som Røyken, Lier, Øvre Eiker og Sigdal er fremdeles blant regionene med best lønnsomhet i næringslivet.

Vekst

For å sammenlikne regionene med hensyn til vekst, er det tatt utgangspunkt i andelen foretak som har hatt vekst i omsetningen fra 2005 til 2006 høyere enn økningen i konsumprisindeksen, dvs. realvekst.

Andel foretak med realvekst i Norge var på det laveste nivået i 2003, da flertallet av bedriftene i landet hadde realnedgang i omsetningen. I 2004 økte andelen foretak med realvekst kraftig, og har holdt seg på et høyt nivå de to siste årene. Andelen vekstforetak er noe mindre i 2006 enn i 2004, men her må vi ta i betraktning at veksten kommer på toppen av to gode vekstår.

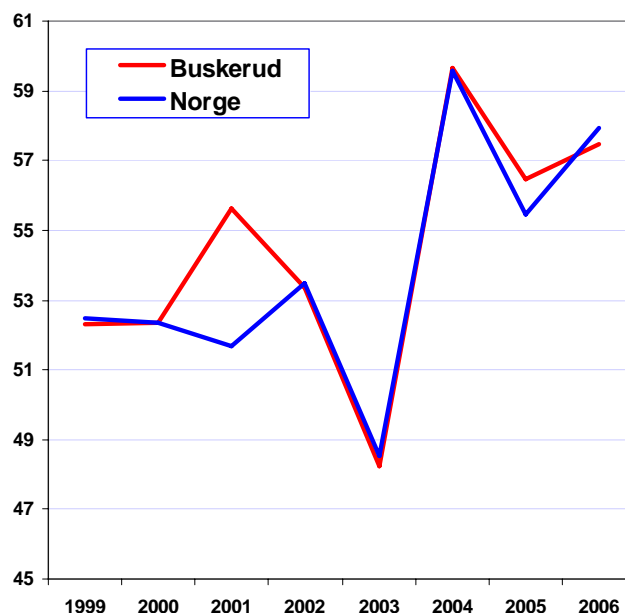
Andelen vekstbedrifter i Buskerud har de siste fem årene ligget ganske nær landsgjennomsnittet. I 2005 var andelen vekstbedrifter litt over gjennomsnittet, mens andelen vekstbedrifter ble litt lavere enn gjennomsnittet i 2006.

Vekst fylkesvis

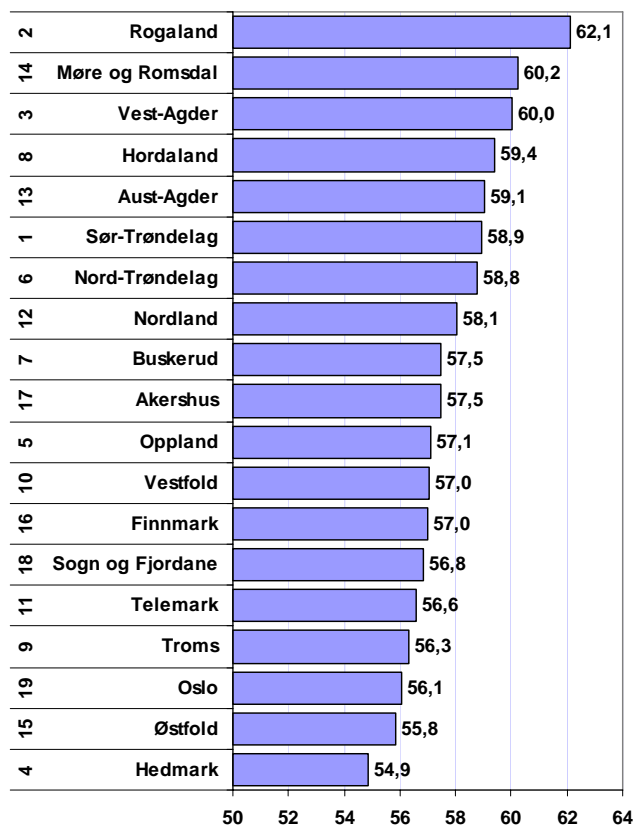
Rogaland er det fylket hvor størst andel av foretakene hadde realvekst i 2006. 62,1 prosent av foretakene i Rogaland hadde realvekst dette året. Møre og Romsdal hadde sterk fremgang i 2006, og er nå på andreplass etter å ha vært det svakeste fylket i 2003.

Det ser ut til at fylker med mye konkurranseutsatt næringsliv, spesielt industri, gjør det bedre i 2006 enn tidligere.

Vi ser at Buskerud var nummer ni av fylkene i 2006, når det gjelder vekst.

Figur 58: Prosentvis andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen.

Figur 59: Andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen i 2006. Tallene til venstre angir fylkets rangering mht gjennomsnittlig andel vekstforetak siste fem år.

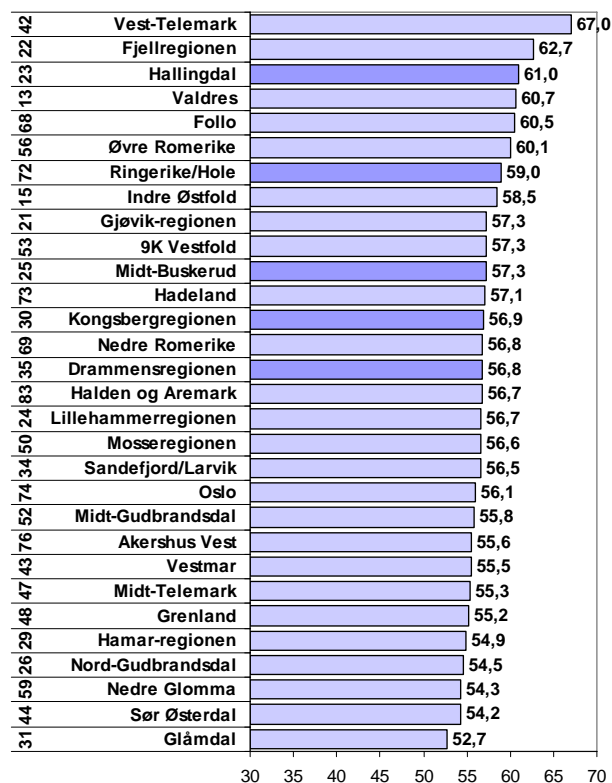
Vekst regionvis

I figur 60 har vi rangert regionene på Østlandet med hensyn til andel vekstforetak i 2006.

Noe overraskende er det Vest-Telemark som har høyest andel vekstforetak blant regionene på Østlandet. Vest-Telemark er nr to i Norge i 2006 når det gjelder vekstforetak. Også på de neste plassene finner vi distriktsregioner som Fjellregionen, Hallingdal og Valdres.

Ringerike/Hole har også en andel vekstforetak godt over landsgjennomsnittet.

De tre andre regionene i Buskerud, Midt-Buskerud, Kongsbergregionen og Drammensregionen har en andel vekstforetak som ligger litt under landsgjennomsnittet.

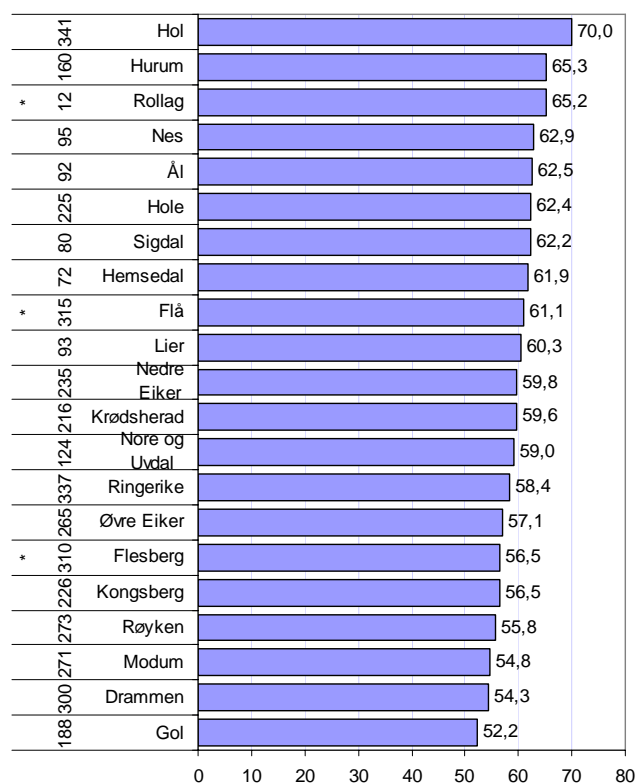
Figur 60: Andel vekstforetak i regionene på Østlandet i 2006. Til venstre angis rangering siste fem år.

Vekst i kommunene

Vi har rangert kommunene i Buskerud med hensyn til andel vekstforetak i figur 61.

Kommunene med den høyeste andelen vekstforetak i 2006 var Hol, Hurum og Rollag. I Hol hadde 70 prosent av alle regnskapspliktige foretak omsetningsvekst høyere enn prisstigningen. Hol har imidlertid ikke hatt mange vekstforetak i de foregående årene.

Gol, Drammen og Modum hadde lavest andel vekstforetak i 2006. Som største kommune i Buskerud, trekker Drammen gjennomsnittet for fylket ganske mye nedover.

Figur 61: Andel vekstforetak i kommunene i Buskerud 2006. Tallene til venstre angir kommunens rangering mht vekst siste fem år. Kommuner merket med * har mindre enn 50 foretak med i tellingen.

Hva forklarer vekst?

For å forklare de regionale variasjonene i veksten har vi gjennomført en analyse der vi ser på hvordan ulike forhold i regionen påvirker andel vekstforetak. I denne analysen er andelen vekstforetak i en region forsøkt forklart ved hjelp av en rekke faktorer, som vist i figur 62.

Resultatet av denne analysen gir flere merverdige resultat. Dette skyldes at en del av de statistiske sammenhengene vi finner, ikke skyldes at de ulike faktorene forklarer andel vekstforetak, men at årsaksforholdet heller går andre veien.

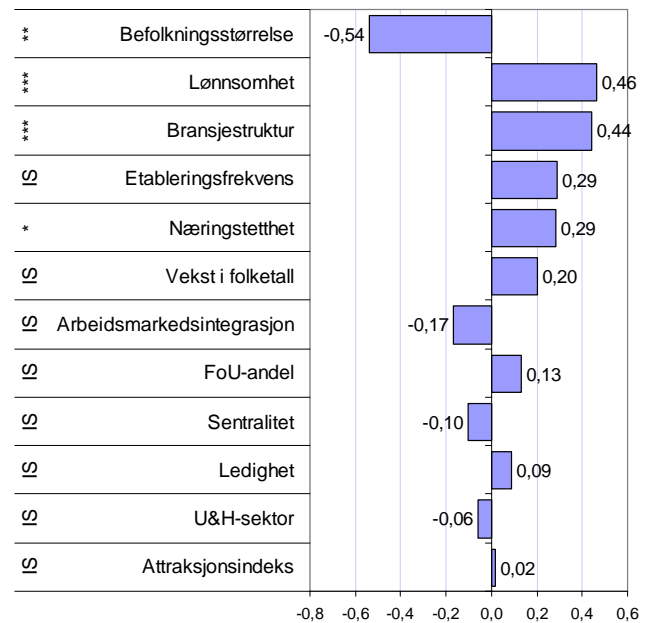
Regioner med få innbyggere har høyere andel vekstforetak i 2006, enn folkerike regioner. Dette er et merkelig resultat, men stemmer for såvidt godt overens med oversikten over kommuner og regioner med høy andel vekstforetak som vi har sett. En mulig hypotese er at den sterke veksten i hytte- og fritidsboliger har slått inn i mange distriktsregioner. Her er næringsgrunnlaget i utgangspunktet tynt, og en økt etterspørsel fra økt hyttebygging vil derfor kunne gi vekst i mange foretak.

Videre ser vi at lønnsomhet og vekst har en sterk statistisk sammenheng. Her er det mer nærliggende å anta at det er vekst som skaper lønnsomhet, enn motsatt.

Bransjestrukturen har naturligvis også betydning for vekst. Bransjestrukturen er mindre viktig for vekst, enn for lønnsomhet og nyetableringer. Dette skyldes at vi i 2006 har relativt små forskjeller mellom de ulike bransjene når det gjelder vekst.

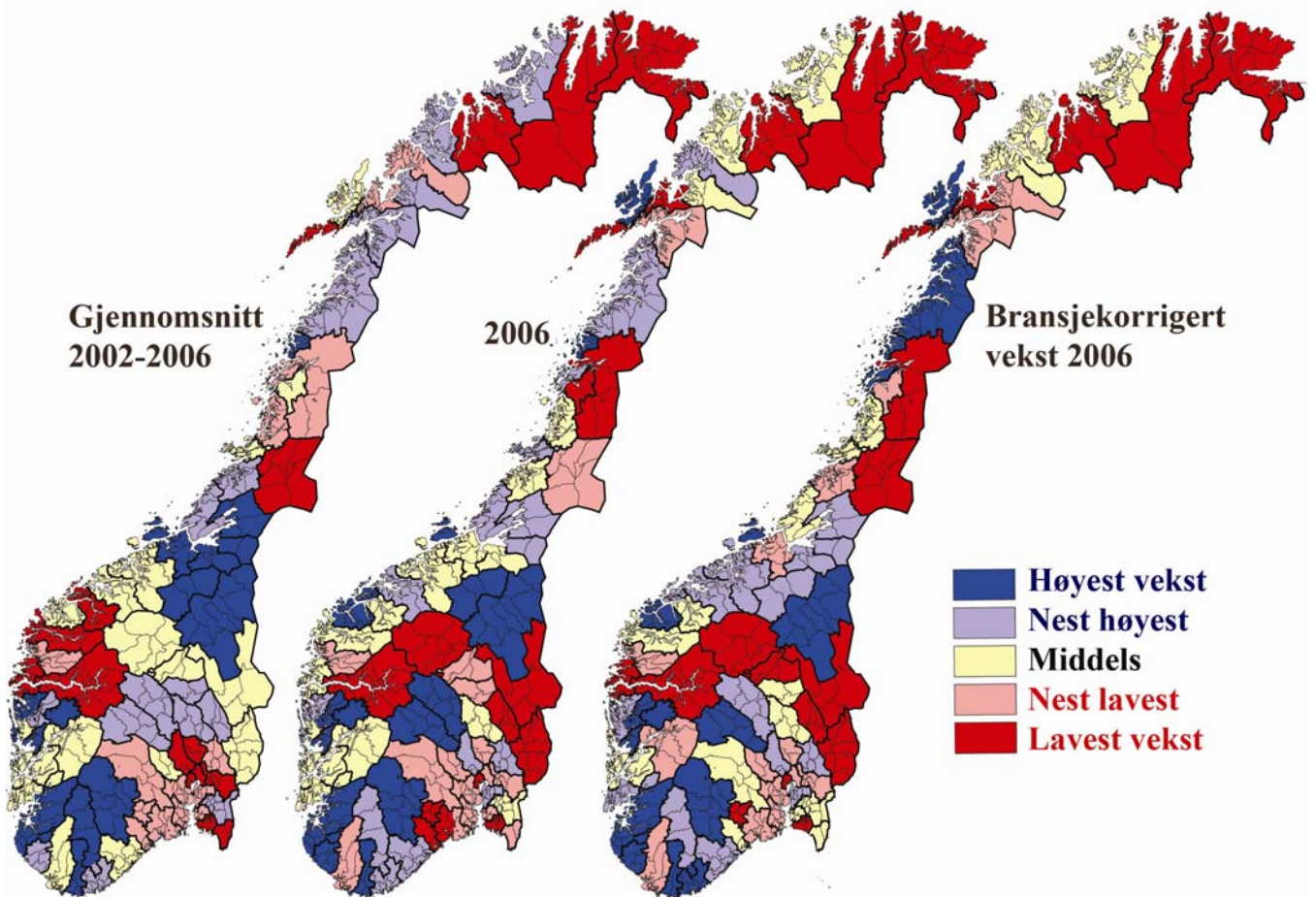
Mange nyetableringer og høy andel foretak med FoU har positiv betydning for andel vekstforetak, men denne sammenhengen er for svak til å bli statistisk signifikant.

Andre faktorer som universitet/høgskolesektor, arbeidsledighet eller sentralitet har tilsynelatende ingen betydning.

Figur 62: Faktorer som forklarer andel vekstforetak i regionene, justert betaverdi. Til venstre er signifikansnivået vist med *** = signifikansnivå <0,01, ** = 0,01-0,05 og * =0,05-0,1. IS betyr ikke signifikant.

Kart - vekst i regionene

Figur 63: Kart med variasjon i andel vekstforetak i regionene. Til venstre er gjennomsnitt i perioden 2002-2006, i midten andel vekstforetak i 2006, og til høyre andelen vekstforetak i 2006 justert for bransjestruktur.

Variasjonen i andel vekstforetak i regionene er vist i kartene over.

Ser vi på andel vekstforetak i de siste fem årene, som vist til venstre, ser vi at regionene i Trøndelag, samt mange regioner i sørvest har mange vekstforetak. I det sentrale Østlandsområdet og nordvestlandet er det lite vekst.

I 2006 er det et mer broket bilde, men Agder og Rogaland har fremdeles mange regioner med mange vekstforetak. Nå er det også en del av Fjellregionene som har høy vekst, som Vest-Telemark, Hallingdal, Fjellregionen og Valdres. Her kan boomen i hyttemarkedet være en forklaring. Vi ser at disse regionene også har høy vekst når vi justerer for bransjestruktur.

Næringstetthet

Begrepet næringstetthet er et uttrykk for hvor mye privat næringsliv det er i et område. Her er dette målt med antall arbeidsplasser i privat næringsliv i forhold til folketallet. Data er hentet fra statistikkbanken i SSB.

Næringstetthet i regionene

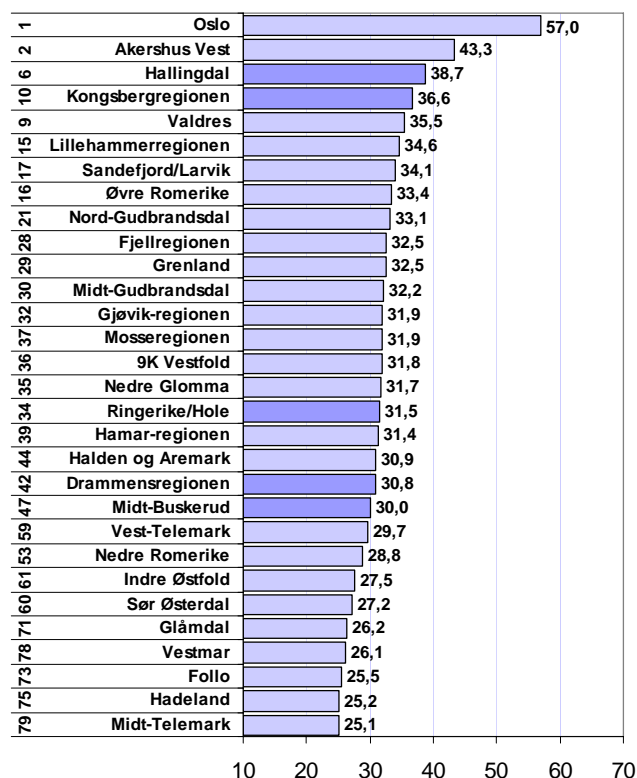
Regionene på Østlandet er rangert med hensyn til næringstetthet i figur 64. Oslo er den regionen med desidert mest næringsliv i forhold til innbyggertallet, både på Østlandet og i Norge. Andel ansatte i næringslivet i Oslo utgjør 57 prosent av folketallet.

Hallingdal og Kongsbergregionen har høyest næringstetthet av regionene i Buskerud, mens Midt-Buskerud og Drammensregionen har minst næringsliv i forhold til befolkningen. Regioner med liten næringstetthet må enten i stor grad ha netto utpendling, eller mange offentlige arbeidsplasser.

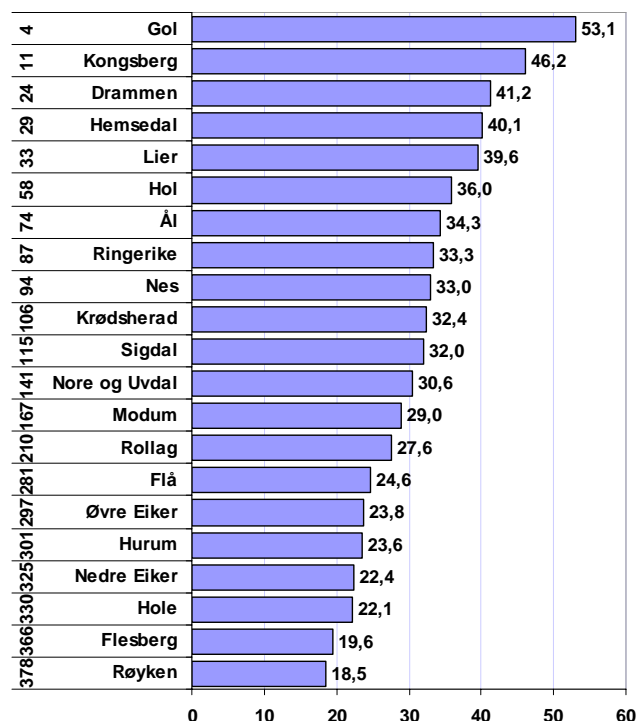
Næringstetthet i kommunene

Gol hadde høyest næringstetthet av kommunene i Buskerud. Her tilsvarte antall private arbeidsplasser 53,1 prosent av folketallet. Også Kongsberg, Drammen og Hemsedal hadde høy næringstetthet.

Røyken og Flesberg hadde lavest næringstetthet. Her utgjorde antall private arbeidsplasser mindre enn 20 prosent av folketallet.

Figur 64: Næringstetthet målt ved antall private arbeidsplasser i prosent av folketallet i 2006. Tallene til venstre angir rangering i forhold til alle regioner i landet.

Figur 65: Næringstetthet i kommunene i Buskerud 2006, målt med antall private arbeidsplasser i prosent av folketallet i 2006. Tallene til venstre angir rangering i forhold til alle kommuner i landet.

NM i næringsliv - regioner

Næringslivsindeksen er et samlet mål for næringsutvikling i et område. Næringslivsindeksen er sammensatt av fire delindikatorer:

- andel lønnsomme foretak
- andel foretak med vekst
- etableringsfrekvens
- næringstetthet

Næringslivsindeksen for regioner er også omtalt i en egen rapport "NæringsNM⁷ 2007".

De beste regionene i Norge

Stavangerregionen oppnådde høyest skår⁸ på næringslivsindeksen i 2006, fulgt av Oslo og Bjørnefjorden. Stavangerregionen ble også vinner av næringsNM de to foregående årene.

Ser vi på resultatene siste fem år, er storbyregionene rundt Stavanger, Trondheim, Bergen og Oslo best.

I 2006 var Søre Sunnmøre og Dalane nye regioner blant topp ti. De andre regionene har vært med blant de beste tidligere.

Regionene på Østlandet

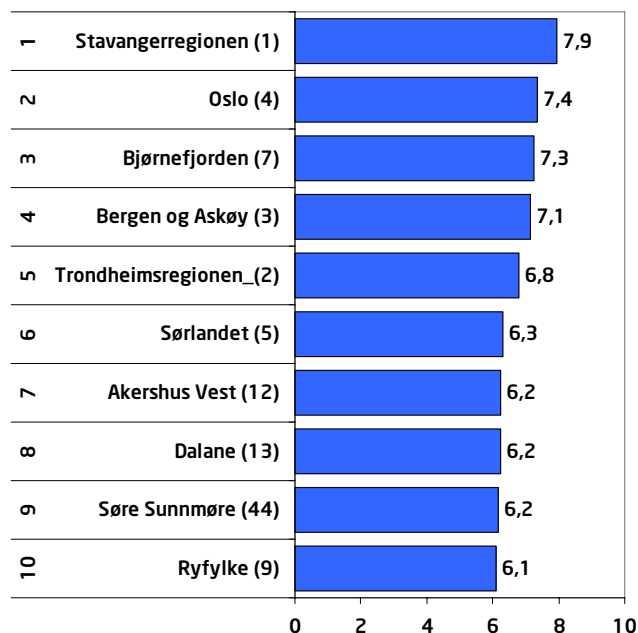
Oslo hadde høyest skår på næringslivsindeksen blant regionene på Østlandet i 2006, fulgt av Akershus Vest, Drammensregionen og Øvre Romerike.

Drammensregionen ble nummer 11 av 83 regioner på næringslivsindeksen i 2006. Siste fem år er Drammensregionen tiende best i landet.

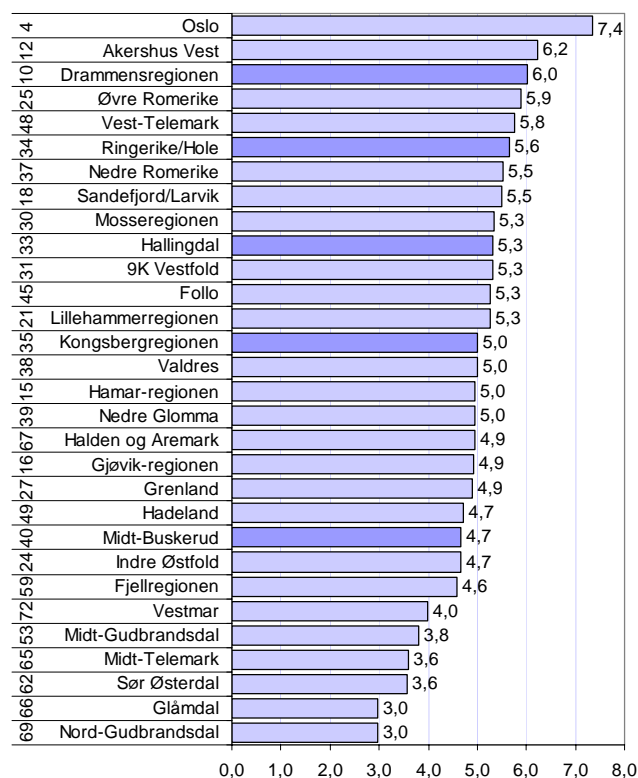
Ringerike/Hole og Hallingdal hadde begge godt over middels skår på næringslivsindeksen i 2006.

Kongsbergregionen plasserte seg omtrent middels.

Midt-Buskerud havnet litt under medianen av norske regioner siste år.

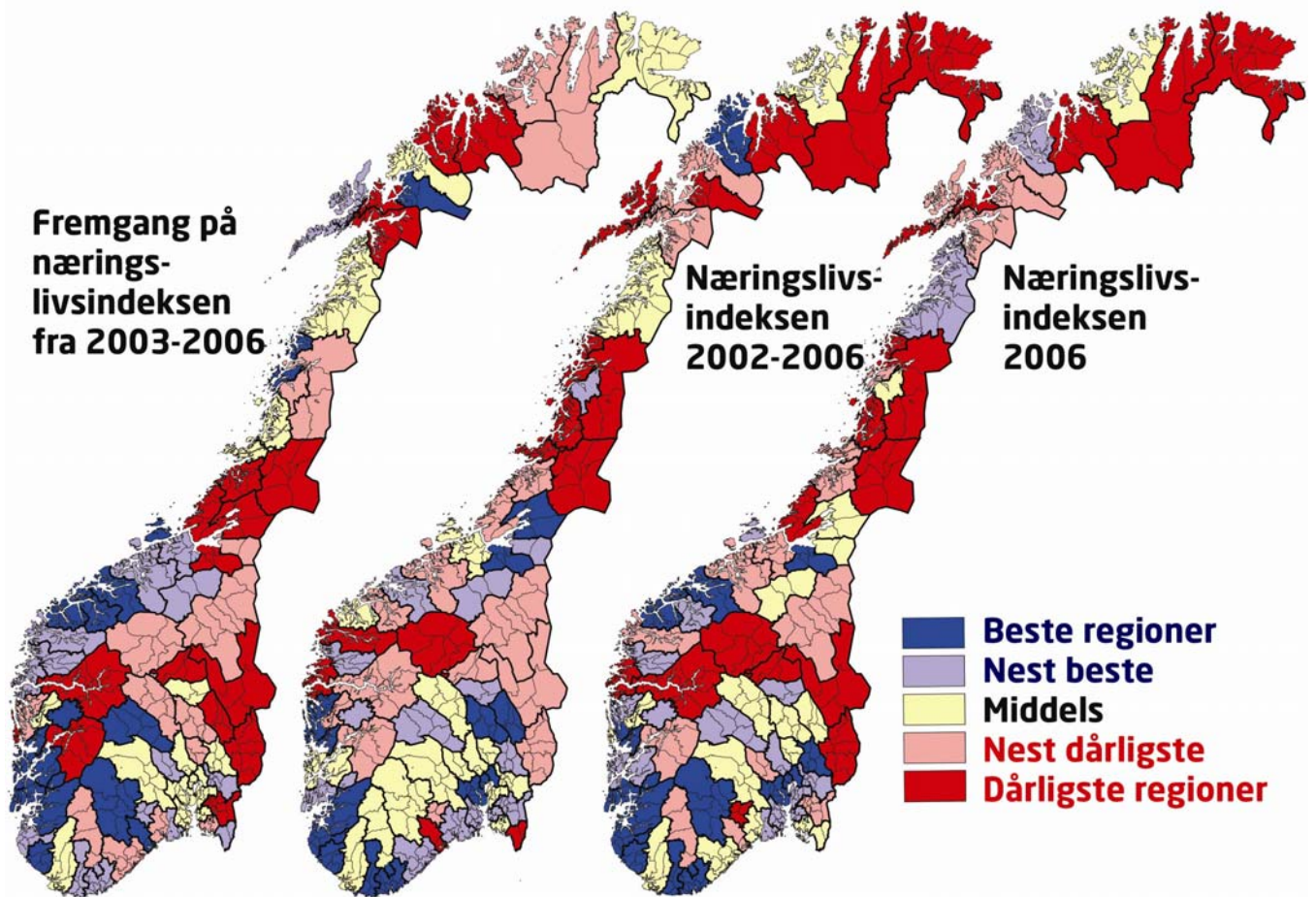

Figur 66: De ti beste regionene i Norge i henhold til næringslivsindeksen 2006. Tallene i parentes angir rangering for gjennomsnittet siste fem år for de 83 regionene i landet.

Figur 67: Regionene på Østlandet, rangert i henhold til næringslivsindeksen 2006. Tallene til venstre angir rangering for gjennomsnittet siste fem år.

Kart - NæringsNM for regioner

Figur 68: Kart med regionenes skår på næringslivsindeksen, i midten gjennomsnitt for perioden 2002-2006, og til høyre for 2006. Kartet til venstre viser fremgang på næringslivsindeksen fra 2003 til 2006.

I kartene over ser vi hvordan regionene har gjort det på næringslivsindeksen i 2006 og de siste fem årene. Vi kan også se endringer i næringslivsindeksen fra konjunkturbunnen i 2003 til 2006.

Mange regioner på Vestlandet har hatt fremgang på næringslivsindeksen fra 2003 til 2006. I disse regionene er det mye konkurranseutsatt industri, og mindre av næringslivet er basert på det lokale markedet.

Vi ser at Drammensregionen er blant de beste regionene både i 2006 og i de siste fem årene. Hallingdal er blant de nest beste i begge periodene.

Midt-Buskerud er eneste region i fylket som er under gjennomsnittet i 2006.

NM i næringsliv - kommuner

Næringslivsindeksen for kommuner er sammensatt av de samme fire indikatorene som for næringsNM for regioner:

- andel lønnsomme foretak
- andel foretak med vekst
- etableringsfrekvens
- næringstetthet.

Kommunenes rangering for disse fire områdene blant landets 431 kommuner legges sammen, slik at laveste tall gir best resultat⁹.

Denne rangeringen er ikke publisert tidligere.

Beste kommuner 2006

Sola kommune i Rogaland hadde den beste næringsutviklingen i 2006, fulgt av Ulstein i Møre og Romsdal og Stavanger. Sola var også beste næringslivskommune i 2005.

Åtte av de 20 beste kommunene ligger i Rogaland. Hordaland har tre kommuner med, mens Buskerud, Vest-Agder og Møre og Romsdal har to hver.

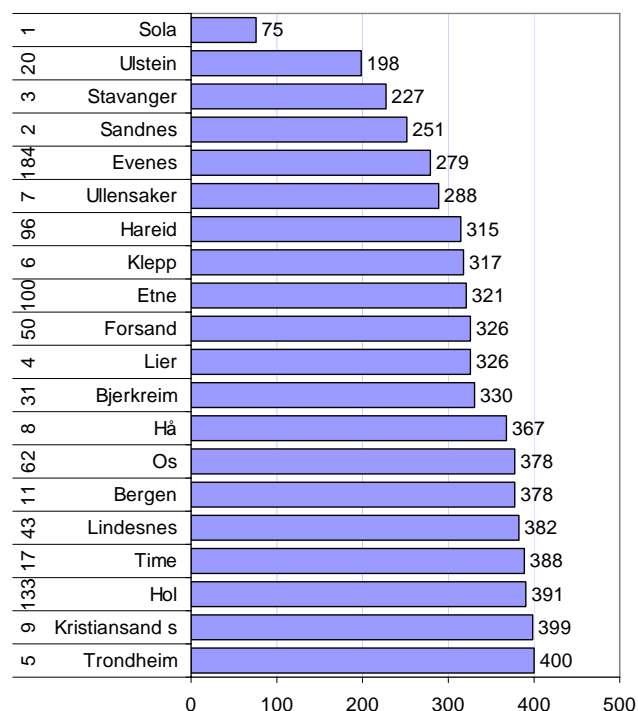
Overraskelser i 2006 er kommuner som Evenes, Etne og Hol. Dette er kommuner som ikke har vært høyt rangert tidligere. Evenes og Etne er små kommuner, og den gode plasseringen er kanskje tilfeldig?

Beste kommuner perioden 2002-2006

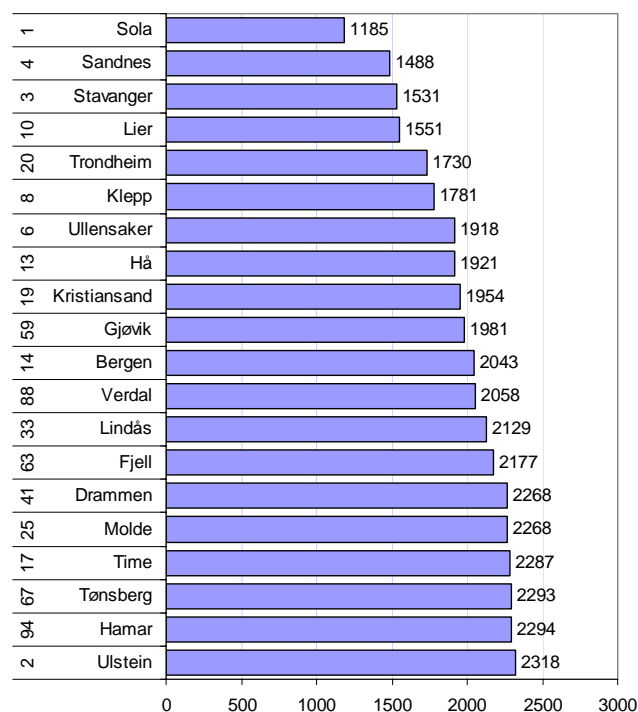
Sola er også beste kommune, når vi måler gjennomsnittet på næringslivsindeksen de siste fem årene. Nabokommunene Sandnes og Stavanger er nummer to og tre,

Mange bykommuner er med på denne listen, Trondheim, Kristiansand, Gjøvik, Bergen, Drammen, Molde, Tønsberg og Hamar er alle blant de 20 beste næringslivskommunene de siste fem årene.

Kommuner som Gjøvik, Verdal og Tønsberg er med fordi de har gjort det bra tidligere, men skårer ikke så høyt i 2006.

Figur 69: De 15 beste kommunene i Norge målt etter næringslivsindeksen for 2006. Søylen viser sum av rangen for de fire delindeksene. Tallene til venstre angir rangering for gjennomsnitt 2002-2006.

Figur 70: De 15 beste kommunene målt etter næringslivsindeksen for perioden 2002-2006. Søylen viser summen av rangen for de fire delindeksene for de fem siste årene. Til venstre vises rangeringen i 2006.

Beste storkommuner 2005

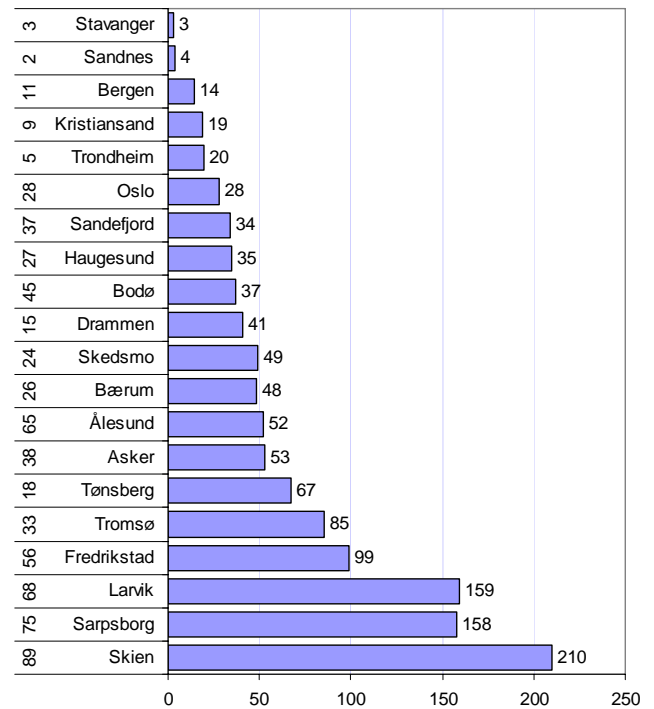
Hvilke byer i Norge har den beste næringsutviklingen?

I figuren til høyre er kommuner med mer enn 1000 regnskapspliktige foretak rangert med hensyn til næringslivsindeksen. 20 kommuner har mer enn 1000 regnskapspliktige foretak.

Stavanger hadde den beste næringsutviklingen, fulgt av Sandnes og Bergen.

Skien, Sarpsborg og Larvik skårer svakest av byene. Ingen av byene er imidlertid rangert under medianen, som ville gi plass nr 216.

Drammen gjør det omtrent middels i forhold til de andre store kommunene i landet. Drammens plassering som nummer 41 av de 431 kommunene i landet er imidlertid den svakeste plasseringen noensinne.

Figur 71: Rangering av byer med over 1000 regnskapspliktige foretak med hensyn til næringslivsindeksen 2006. Tallene til venstre angir rangeringen for siste fem år i forhold til alle kommunene i landet.

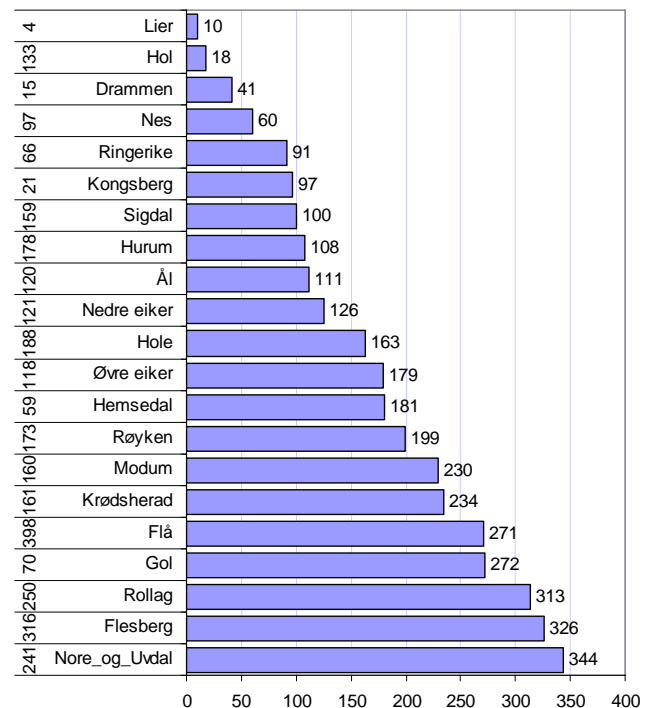
Kommunene i Buskerud

Lier hadde den beste næringsutviklingen av kommunene i Buskerud i 2006. Lier ble rangert som nr 10 av alle kommunene i landet. Lier er en av de beste næringslivskommunene i landet, og var på andreplass i 2005, og beste kommune i landet i 2001. Lier er fjerde beste kommune i landet når vi ser på fem års gjennomsnitt.

Også kommuner som Hol, Drammen, Nes, Ringerike og Kongsberg er blant de 100 beste kommunene i landet.

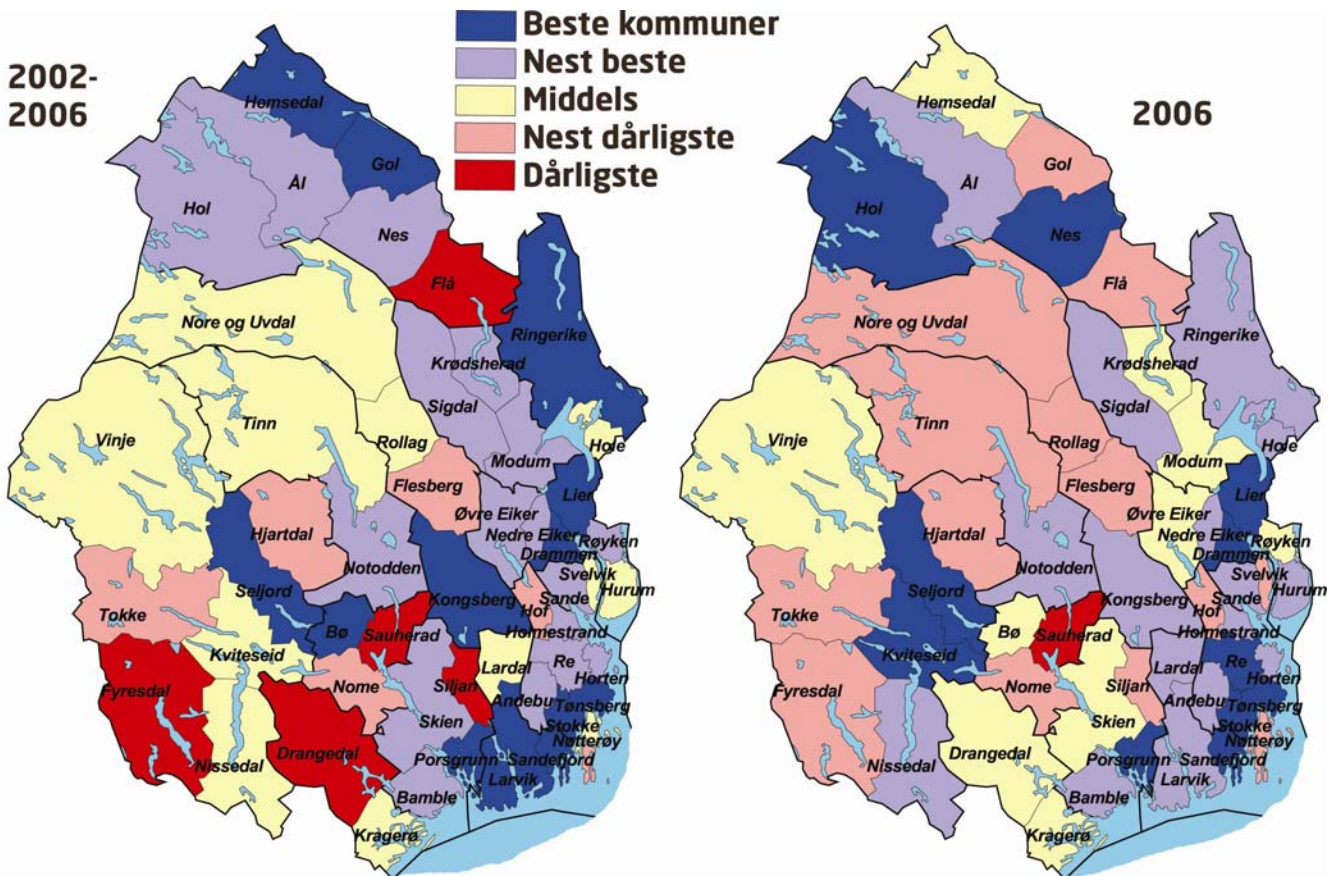
Hemsedal og Gol har gjort det bra tidligere, men har svakere resultater i 2006.

Nore og Uvdal, Flesberg og Rollag har de svakeste plasseringene på næringslivsindeksen i 2006 av kommunene i Buskerud.

Figur 72: Kommunene i Buskerud etter rangering på næringslivsindeksen for 2006. Tallene til venstre angir kommunens rangering for perioden 2002-2006.

Kart næringslivsindeksen kommuner

Figur 73: Næringslivsindeksen for kommuner. Til venstre gjennomsnitt de siste fem årene, til høyre 2006.

Næringslivsindeksen for kommunene i BTV viser et klart sentrum/periferi-mønster. De sentrale og folkerike kommunene har generelt best næringsutvikling. Dette mønsteret kommer best fram når vi ser på kartet til venstre som viser gjennomsnittsverdier de siste fem årene. Her vil tilfeldige variasjoner i mindre grad prege bildet.

Hallingdal er imidlertid et unntak, ettersom kommunene her skårer svært godt.

Kommunene sør i Buskerud har ikke så gode resultater i 2006, som i siste femårsperiode. De fleste kommunene sør i Buskerud skårer imidlertid fremdeles stort sett over middels.

Vedlegg:

Tabell over rangeringer i næringslivsindeksen for kommuner, rangeringen er gjort for de 431 kommunene i landet, hvor 1 = beste kommune, og 431 = dårligste kommune:

Knr	Kommune	Rangering for 2006					Rangering for perioden 2002-2006				
		Nyeta- blering	Lønn- somhet	Vekst	Nær- ings- tetthet	Indeks	Nyeta- blering	Lønn- somhet	Vekst	Nær- ings- tetthet	Indeks
602	Drammen	15	108	339	24	41	18	107	236	24	15
604	Kongsberg	145	177	283	11	97	59	92	103	13	9
605	Ringerike	159	124	234	87	91	72	78	374	90	62
612	Hole	190	85	139	330	163	118	66	153	320	154
615	Flå	161	352	163	281	271	408	353	180	333	397
616	Nes	30	266	129	94	60	227	163	108	107	123
617	Gol	249	330	375	4	272	310	62	59	4	43
618	Hemsedal	237	355	147	29	181	90	278	32	23	40
619	Ål	240	205	131	74	111	296	220	65	63	122
620	Hol	153	146	34	58	18	204	226	386	59	165
621	Sigdal	320	48	141	115	100	404	45	122	127	160
622	Krødsherad	243	327	207	106	234	220	54	167	142	90
623	Modum	203	179	326	167	230	210	72	185	150	116
624	Øvre eiker	120	81	267	297	179	79	17	222	278	92
625	Nedre eiker	16	134	202	325	126	20	61	175	341	106
626	Lier	66	40	187	33	10	45	13	34	34	2
627	Røyken	75	52	302	378	199	37	76	183	372	147
628	Hurum	24	242	80	301	108	39	157	196	298	153
631	Flesberg	132	297	282	366	326	271	80	148	363	260
632	Rollag	372	389	83	210	313	267	309	3	270	181
633	Nore og Uvdal	367	398	219	141	344	246	344	77	135	235

Vedlegg: Tall som har blitt brukt i attraktivitetsanalysene:

A-indeks: Mål for attraktivitet; differanse mellom faktisk innenlands flytting og forventet i perioden 2002-2006, ut fra endringer i arbeidsplasser.

A-rang: Kommunens rangering blant de 431 kommunene i landet med hensyn til A-indeksen.

Innenlands flytting 2002-2006: Sum innflytting til andre deler av landet i perioden 2002-2006, fratrukket sum innflytting fra andre deler av landet, i prosent av folketallet i 2002.

Arbeidsplasser 2001-2006: Endring i antall arbeidsplasser i kommunen fra fjerde kvartal 2001 til fjerde kvartal 2006.

Boligpris: Gjennomsnittlig boligpris per m² i perioden 2003-2006 i følge Norsk Eiendomsmeklerforbund.

Netto innvandring: Sum personer innvandret fra utlandet, minus sum utvandring i prosent av folketallet 2002.

Boligbygging per 1000: Antall ferdigstilte boliger i perioden 2002-2006 pr 1000 innbyggere.

Arbeidsmarkedsintegrasjon: Antall som pendler ut av kommunen i 2006 i prosent av antall sysselsatte, pluss antall som pendler inn til kommunen i prosent av antall arbeidsplasser.

Nettopendling: Antall som pendler inn til kommunen, fratrukket antall som pendler ut, i prosent av antall sysselsatte i kommunen.

Kafe-tetthet: Antall ansatte i kafeer, puber og restauranter i promille av folketallet i kommunen.

Knr	Kommune	A-index	A-rang	Innenlands flytting 2002-06	Forklaringsfaktorer						
					Arbeidsplasser 2001-06	Boligpris	Netto innvandring	Boligbygging pr1000	Arbeidsmarkedsintegrasjon	Nettopendling	Kafe-tetthet
602	Drammen	2,9	67	2,0	8,4	15,1	1,8	22,3	93,4	15,3	13,6
604	Kongsberg	0,9	161	0,6	11,0	14,2	2,3	38,6	47,5	12,5	12,2
605	Ringerike	3,2	60	1,2	3,4	14,2	1,0	24,2	52,8	-4,3	11,3
612	Hole	6,4	10	5,2	6,9	14,2	0,8	42,4	112,7	-36,4	8,3
615	Flå	-0,9	269	-3,0	3,3	14,2	1,4	22,0	47,4	-26,8	17,0
616	Nes	-0,8	262	-2,3	5,7	14,2	1,5	4,8	44,5	-15,1	2,6
617	Gol	-1,4	293	-1,8	10,1	14,2	1,2	16,8	59,3	20,0	11,8
618	Hemsedal	-1,8	322	-3,2	6,1	14,2	3,5	61,1	35,4	-7,3	31,8
619	Ål	-2,8	363	-5,4	1,2	14,2	4,7	12,0	46,2	-4,5	4,9
620	Hol	-4,1	392	-7,8	-3,3	14,2	5,6	16,0	35,4	-9,8	8,9
621	Sigdal	-1,7	317	-0,3	18,1	14,2	0,9	17,4	47,8	-20,4	1,1
622	Krødsherad	0,3	191	-3,7	-4,8	14,2	1,4	12,7	60,9	-19,2	0,9
623	Modum	1,8	116	0,1	4,8	14,2	0,8	25,5	63,2	-19,1	5,3
624	Øvre Eiker	5,2	19	3,3	4,0	14,2	1,4	21,5	95,8	-32,0	5,4
625	Nedre Eiker	0,9	162	0,6	10,9	14,2	1,5	11,6	109,9	-41,7	4,9
626	Lier	1,0	153	0,0	8,1	14,2	1,5	18,5	123,0	-5,6	6,4
627	Røyken	0,4	188	2,4	20,5	14,2	1,1	27,5	114,4	-49,1	2,5
628	Hurum	2,0	99	2,4	13,6	14,2	1,6	36,5	74,0	-37,0	5,6
631	Flesberg	1,2	139	-1,4	1,0	14,2	0,4	17,8	84,4	-41,5	0,0
632	Rollag	2,6	78	-4,1	-16,3	14,2	1,7	13,4	48,7	-16,9	0,7
633	Nore og Uvdal	-6,9	422	-7,7	8,5	14,2	1,9	6,2	33,3	-5,4	7,7

¹ Alle kartene i denne rapporten bruker fargekoder hvor regioner eller kommuner er delt inn i fem kategorier i henhold til rangeringen. Beste kategori der de 20 prosent høyeste verdiene, nest beste er fra 20-40 prosent, etc.

² Attraktivitetsbarometeret 2007 ble utarbeidet av Telemarksforskning-Bø på oppdrag fra NHO, og kan hentes fra: http://www.nho.no/files/NHO_attraktivitetsbarometer.pdf

³ Sammenhengen mellom nettoflytting og vekst i arbeidsplasser er nok mer komplisert, ettersom netto innflytting også gir vekst i folketallet, som igjen fører til høyere etterspørsel og flere lokale arbeidsplasser. Modellen kan likevel brukes til å identifisere regioner som har høyere innflytting enn "normalt".

⁴ Sysselsatte inkluderer både heltids- og deltids sysselsatte.

⁵ Av de foretakene som leverte inn regnskapene til Brønnøysundregistrene før fristen, hadde 74,4 prosent overskudd. En del foretak leverer hvert år regnskapene etter fristen, og disse har erfaringsvis dårligere lønnsomhet enn gjennomsnittet. Når disse regnskapene kommer inn, vil andelen lønnsomme foretak erfaringsmessig synke med ca 2 prosent. Lønnsomheten i 2006 vil likevel bli svært høy.

⁶ Det er gjennomført en multivariat regresjonsanalyse der andel lønnsomme foretak i regionene i 2006 er avhengig variabel, og næringsstruktur, demografiske og andre variabler uavhengige variabler.

⁷ NæringsNM 2007 er utarbeidet for NHO, og kan lastes ned fra www.nho.no

⁸ Poengsystemet er slik at beste region i en kategori får poengsum 10, medianen poengsum 5 og dårligste region får poengsum 0. De mellomliggende regionene får en poengsum avhengig av avstanden fra ytterpunkt og median. Den samlede næringslivsindeksen er gjennomsnittet av oppnådd poengsum for de fire kategoriene; vekst, lønnsomhet, nyetableringer og næringslivets relative størrelse.

⁹ For å rangere kommunene har vi benyttet sum av rangering blant alle kommunene for de fire delindikatorene. Årsaken til at denne metoden er valgt er at enkelte små kommuner med svært få regnskapspliktige foretak lett får ekstreme verdier på indikatorene. Gjennom å bruke rangeringene unngår en at slike ekstreme verdier får fullt utslag. Denne metoden favoriserer kommuner med jevne resultat.

© Telemarkforskning-Bø 2006
Arbeidsrapport nr. 19/2007
ISSN 0802-3662

Telemarkforskning-Bø
Postboks 4
3833 Bø i Telemark
Tlf: 35 06 15 00
Fax: 35 06 15 01
www.telemarkforskning.no